BISERICA
ORTODOXA ROMANA

ANUL AL XII-lea,—1888—1889.

BISERICA

ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTĂ PERIODICĂ ECLISIASTICĂ

Anul al XII-lea, 1889.

„Predică Cuvêntul"
II. Tim. IV. 2.

BUCUREȘTÎ

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

1889.

BISERICA ORTODOXA ROMANA

TABELA

Materiilor din Revista periodică eclesiastică: „Biserica Ortodoxă Română“ pe anul al XII-lea (1888-1889), însoțită și de numele autorilor.

Partea Oficială.

Act de donațiune, pag. 96; Sumarele Ședințelor St. Sinod, pag. 83—98; 99—100; 3—14; 15—30; 31—62; 63—94; 95—126; 127—158; 159—174; 175—188; 189—195; 1—8. Raportul Comisiunei instituită de S-tul Sinod, relativ la fixarea Parohielor în România, cu un formular de fixarea parohielor, pag. 162—164. Adresa I. P. S. Mitropolit al Moldoveĭ și Suceveĭ cu anexe, pag. 165—169. Raportul Comisiuneĭ S-tuluĭ Sinod însărcinată cu cercetarea comptuluĭ și a proiectuluĭ de budget al Tipografieĭ „Cartilor Bisericeștĭ“, p. 177-182. Raportul Comisiuneĭ instituită de St. Sinod pentru cercetarea compturile tipografice și ale Jurnaluluĭ „Biserica Ortodoxă Română“, pag. 183—191. Acte de donațiunĭ, pag. 398—400. Raportul Comisiuneĭ S-tuluĭ Sinod relativ la fixarea parohielor cu anexe, pag. 703—736. Adresa I. P. S. Mitropolit al Moldoveĭ și Suceveĭ, pag. 751—757. Acte de Donațiunĭ, pag. 398—400.

I. P. S. Mitropolitul Primat Iosif.

Carte Pastorală, pag. 3—17. Cuvênt pentru mórte, pag. 801—820.

P. S. Melhisedec Episcopuluĭ Romanuluĭ.

Memoriŭ despre starea preuților din România și despre posițiunea lor morală și materială, pag. 18—40. Memoriŭ despre Monopolul luminărilor de ceră, ca mijloc de îmbunătățire a posițiuneĭ materiale a preuților românĭ din comunele urbane și rurale, pag. 584—592. Viața și Minunele Cuvióseĭ Paraskeveĭ, pag. 831—893.

P. S. Ghenadie Episcop Rômnicului.

Introducere, pag. 612—626. Imbunătățirea sórteĭ cleruluĭ, pag. 649—659; 679—695. Apendice, pag. 696—702. Din Istoria Bisericéscă a Românilor, pag. 894—903.

Preotul V. Diaconescu.

Ateismul şi Caritatea, pag. 788—800.

Constantin Erbicénu.

Material pentru Istoria Bisericéscă şi Naţională a Românilor, pag. 116—133; 192—202. Viaţa şi activitatea rèposatului profesor şi Arhiereu Neofit Scriban, pag. 321—336; 401—411. Predoslovie Protosingelului Naum la una din cărţile sale didactice, pag. 337—352; 412—429. Material pentru Istoria literatureĭ bisericescĭ naţionale a Românilor, pag. 371—379. Tetravangelul Diaconuluĭ Coresie, pag. 380—382. Material pentru Istoria învĕţămêntuluĭ cărţeĭ la Românĭ, pag. 480—492. Necesitatea pentru noĭ Româniĭ de a înfiinţa Iconografie Românéscă, pag. 499—504. Material pentru Istoria contemporană Bisericéscă şi Naţională, pag. 529—537. Material pentru Istoria contemporană, politică şi Bisericéscă a Românilor, pag. 548—556. Scrierea Ieroschimonahuluĭ, Arhimandrit Chiriac Rômnicénul, pag. 603—611; 782—789. Condica mea de casă, pag. 627—637. Material pentru Istoria Bisericéscă Universală şi Naţională, Arhimandritul Macarie, pag. 673—678. Condica a mea de casă, pag. 737—742; 758—766. Interpretarea Canonuluĭ 61 al Sinoduluĭ Ecumenic din Trula, pag. 767—777. Predica în Biserică la Românĭ, pag. 593—602. Material pentru Istoria Bisericéscă şi naţională a Românilor, pag. 134—139. Două inscripţiĭ Monumentale, pag. 565—567.

Gheorghe Erbicénu.

Discurs ţinut la sĕrbătórea patronală a Seminaruluĭ Veniamin din Iaşĭ, 1888, pag. 40—49; 106—116. Discurs ţinut la sĕrbătórea patronală a Seminaruluĭ Veniamin, la 30 Ianuar 1887, pag. 213—220; 243—254. Viaţa viitóre în Vechiul Testament, pag. 353—361; 437—447.

Gheorghe P. Samurianu.

Cronică Bisericéscă, pag. 170—176; 312—320; 388—391; 447—460; 573—583; 660—671; 746—750.

G. Dimitrescu.

Omul, Natura şi Dumneḑeŭ, pag. 430—436.

Monitorul oficial.

Serbarea Seminaruluĭ din Bucurescĭ în ḑiua de 30 Ianuarie 1888, pag. 49—62.

Biserica şi Scóla.

Redacţiunea.

Diverse.

Redacţiunea.

CARTE PASTORALA

IOSIF,

Cu mila luĭ Dumneḑeŭ Smeritul Arhiepiscop şi Mitropolit al Ungro-Valachieĭ, Primat al Românieĭ.

Tuturor iubiţilor meĭ fiĭ spirituali din acéstă de Dumneḑeŭ păzită Eparhie, har voue şi pace de la Părintele ceresc, ĭar din partea Smerenieĭ mele bine-cuvêntare arhipăstorécă şi dorinţă de fericire sufletéscă şi trupéscă.

Dumneḑeescii Părinţĭ şi învĕţătorĭ aĭ Bisericeĭ după pilda Mântuitoruluĭ nostru Iisŭs Christos, aŭ rânduit sânta patru-ḑecime ca un timp de reculegere, de deşteptare şi de înoire sufletéscă, pentru ca toţĭ creştinii, tinerĭ şi bĕtrânĭ, bărbaţĭ şi femeĭ, bogaţĭ şi sĕracĭ, învĕţaţĭ şi neînvĕţaţĭ să cugete la cele de folos spre zidirea lor, să se nevoiască spre îndreptarea şi deplinirea lor, şi să pună în lucrare învĕţăturele de suflet folositóre pe care Biserica le vesteşte tot-déuna prin gura sânţiţilor eĭ servitorĭ, maĭ vîrtos acelea, de a lepăda necurătia si poftele lumeşcĭ şi a vieţui cu trezie, cu dreptate şi cu bună credinţă în vécul de acum 1). Acésta se cuvine să facă tot omul, care voeşce a fi fericit în orĭ-ce privire şi dacă sunt în lume atâte suflete nefericite,

1). Tit. 2. 12.

causa este că nu viețuesc cu dreptate și cu bună credință. Pentru ce fiiĭ ceĭ ușorĭ la minte întristéză pe părinți? Pentru ce unele fiice calcă în picióre buna cuviință fără a gândi că prin acésta îșĭ perd onórea și numele cel bun? Pentru ce uniĭ fiĭ viséză numaĭ plăcerĭ ambițióse în loc de a se sili prin muncă onestă să fie folositorĭ lor și semenilor lor? Pentru ce în familie domneșce adese neînțelegere și lipsă? Pentru că uniĭ ca acestia nu voesc a viețui cu dreptate și cu bună credință.

Când audĭ pe uniĭ punênd în joc cele sânte și luând în rîs orĭ-ce s'atinge cât de puțin de Dumnedeŭ și de Religiune sa sciĭ că eĭ nu fac acésta pentru că ar avea cunoscințĭ maĭ bune, ci pentru că nu le place a viețui cu dreptate și cu bună credință. Când vedĭ facêndu-se atâtea nelegiuirĭ, nu socoti, că ceĭ ce le fac ar fi cunoscut după multă luare aminte că ele n'ar fi pecate, ci di tocmaĭ că eĭ nu voesc a viețui cu dreptate și cu bună credință. Uniĭ ca aceștia în un traiŭ de patru-decĭ, șase-decĭ saŭ opt-decĭ de anĭ nu gândesc odată póte serios, de ce sunt pe pămênt: eĭ sunt cu totul abătuțĭ de la ținta cea maĭ înaltă pe care sânta nóstră credință ortodoxă o arată creștinuluĭ; eĭ nu voesc a crede că pecatul este reul cel maĭ mare, că pentru el Iisus Christos și-aŭ versat sîngele pe cruce, că prin el omul împetrit cu inima perde pentru vecĭnicie „fericita nădejde și arătarea măririĭ mareluĭ Dumnedeŭ și Mântuitoruluĭ nostru Iisus Christos“ asigurată tuturor celor ce viețuesc cu dreptate și cu bună credință.

Cel ce are bună credință se cuvine a o dovedi prin fapte, se cuvine să se pórte tot-déuna cu dreptate, căcĭ credința cea bună este rădăcina iar dreptatea alcătueșce ramurele și ródele pomuluĭ viețeĭ creștine.

Da, iubiţilor, credinţa este darul cel maĭ înalt, avutul cel maĭ ales, mângăerea cea maĭ dulce, întărirea cea maĭ deplină a omuluĭ spre a lupta până la sacrificiŭ pentru lucrurĭ nobile, marĭ, sânte; spre a birui patimile sale, egoismul seŭ şi însuşĭ lumea. Credinţa este călăuzul omuluĭ de la légăn până la vecĭnicie. Cine învaţă pe prunc a se lipi de sînul maĭceĭ, a se rezima de braţul tatăluĭ, maĭ mult de cât de alţiĭ? Credinţa că pentru fericirea saŭ nefericirea luĭ nu bate altă inimă maĭ tare de cât a părinţilor. Cine dă maĭceĭ tărie de a veghia cu îngrijire noptĭ întregĭ la căpĕtăiul iubituluĭ seŭ fiŭ? Cine dă tatăluĭ putere şi statornicie la muncă pentru susţinerea uneĭ familiĭ numeróse? Credinţa că la bucuriă şi mâhnirea lor, la îngrijirea şi ostenelile lor aŭ drept maĭ întĕiŭ copiiĭ. Cine umple inima tênĕruluĭ de cele maĭ frumóse nădejdĭ când alăturĭ cu fecióra se înfăţişeză înaintea altaruluĭ? Credinţa în aceĭaşĭ dragoste, în aceĭaşĭ statornicie, în aceĭaşĭ virtute. Cine îndémnă pe ómenĭ a se uni între sine pentru una şi aceĭaşĭ lucrare, a căuta uniĭ la alţiĭ ajutor, a cere unul de la altul milă? Credinţa în sinceritatea, interesul şi compătimirea aprópeluĭ. Dac'ar lipsi credinţa din viaţă, s'ar rupe tóte legăturele, s'ar perde tótă încrederea dintre ómenĭ, societatea s'ar desface, statele s'ar nimici. Vin apoĭ împrejurărĭ ce reclamă credinţa: pedicĭ şi primejdiĭ în care simţind nimicnicia nóstră, şi neputinţa de-a ne ajuta singurĭ, am fi perduţĭ fără credinţă maĭ înaltă. Dacă uceniciĭ ar fi avut credinţă maĭ înaltă când pluteaŭ cu Mântuitorul pe marea Galileeĭ, viforul nu-ĭar fi spăimântat, furia valurilor nu-ĭ ar fi înfricoşat; acésta fu pricina pentru care Invĕţătorul fiind deşteptat îĭ mustră, numindu-ĭ „puţin credincioşĭ“ 1). Tot aceştĭ ucenicĭ, avênd în urmă credinţă

1). Mat. 8, 26.

maĭ înaltă aŭ înfruntat tóte primejdiile vestind evangelia între popóre şi şĭ-aŭ jertfit viaţa lăţind împĕrăţia luĭ Christos peste tot pămêntul. Acésta era credinţa în Dumneḑeescul lor învĕţător în puterea şi făgăduinţele luĭ, că vor ajunge ţinta ce le-o arătase şi pe care ne-a preînsemnat-o şi nouĕ tuturor în cuvintele: „Fiţĭ desĕvêrşiţĭ precum şi Tatăl vostru cel din ceriurĭ desĕvêrşit este“ 1).

Dar, iubiţilor, cum vom putea urma noĭ acestuĭ prototip desăvêrşit fără un ajutor maĭ înalt, fără un dar deosebit? Cum vom putea noĭ năzui către adevĕrul cel maĭ înalt, către bunătatea cea maĭ desĕvêrşită, către fericirea cea maĭ statornică, care sunt în Dumneḑeŭ, de nu-l vom cunósce pre el? Şi óre cel mărginit póte cunósce pre cel nemărginit? Iată pentru ce Dumneḑeŭ pe lângă cele-lalte darurĭ date omuluĭ, ĭ-a dat şi darul credinţeĭ, şi ĭ-a descoperit şi adevĕrurile de credinţă prin însuşĭ Fiul sĕŭ, pe care l-a trimis în lume spre a sluji ca pildă de ascultare şi de sânţenie. Dar a luĭ Dumneḑeŭ este credinţa şi pentru că harul sĕŭ face pe om aplecat, gata şi capabil a primi învĕţăturele religióse împărtăşite de Dumneḑeŭ şi de Biserica sa; lumină maĭ pre sus de fire este credinţa, pentru că ea luminéză ochiĭ minţeĭ nóstre despre adevĕrurĭ întunecate spre a căror cunóscere însă neîncetat sunt îndreptaţĭ. Pentru acésta sântul Apostol Pavel numeşte credinţa o temelie pentru lucrurile ce nădĕjduim, o dovadă pentru cele ce nu se vĕd 2).

Acéstă credinţă se rapórtă la Dumneḑeŭ cel Unul în Treime şi la întréga iconomie dumneḑeéscă ce se cuprinde în Sânta Scriptură şi Tradiţiune şi se lămureşce şi vesteşce de Biserică. Ceia ce îndémnă şi dispune la primirea adevĕrurilor religióse este pe de

1). Mat. 5, 48.
2). Evr. 11, 1.

o parte iubirea cea nemărginită de adevĕr a luĭ Dumneḑeŭ care le-a descoperit şi care nu póte grăi minciună nicĭ amăgi 1) iar pe de altă parte chemarea dumneḑeéscă a Bisericeĭ. „Luând voĭ cuvêntul ascultăreĭ de la noĭ, ḑice Apostolul némurilor, nu aţĭ luat cuvênt omenesc, ci precum este adevĕrat, cuvêntul luĭ Dumneḑeŭ“ 2).

Prin credinţă, iubiţilor, maĭ întêiŭ ne facem părtaşĭ de mântuirea plinită prin Christos, intrăm în legătură spirituală cu el şi putem lucra cu succes la îmbunătăţirea vieţeĭ nóstre după voinţa luĭ Dumneḑeŭ şi la deplinirea nóstră în virtute: „Dreptatea luĭ Dumneḑeŭ este prin credinţa luĭ Iisus Christos întru toţĭ ceĭ ce cred“ 3); apoĭ numaĭ prin credinţă putem onora pre Dumneḑeŭ după cuviinţă. De aceia credinţa este tot aşa de trebuitóre pentru viaţa religiósă şĭ morală, ca şi aerul pentru viaţa trupéscă.

De fapt orĭ-ce sciinţă începe cu credinţa şi anume cu credinţa în cuvêntul părinţilor şi al învĕţătorilor. In o mulţime de lucrurĭ luăm toţĭ scăpare numaĭ la credinţa. Chiar în sciinţa nóstră pe diversele terenurĭ ale cercetărilor omenescĭ, cu care nu ne îndeletnicim singurĭ, saŭ nu ne putem îndeletnici din causa întindereĭ saŭ a greutăţeĭ lor, ne rázimăm pe simţul de adevĕr al altora, decĭ pe credinţă. Tóte sciinţele se baseze pe principiĭ şi axiome, ce nu se maĭ pot demonstra, ci se primesc în credinţă că cugetarea subiectivă trebue să aĭbă o realitate obiectivă. Decĭ cu dreptul afirmă filosoful Seneca: „Cele maĭ multe lucrurĭ pe care le scie omul, le scie din credinţa“ 4); şi alt filosof observă că sfârşitul a tótă filosofia este de a sci cele ce trebue să le credem.

1). 2 Tim. 2, 13. Ión 8, 26. 3, 33.

2). 1 Tess. 2. 13.

3). Rom. 3, 22.

4). Seneca Epist. 94.

Insă dacă credința nu se póte înlătura chiar din viața de tóte ḑilele, dacă fără ea n'ar putea fi societate și dacă în mĕsura în care slăbeșce credința sporeșce rĕul social, în scurt dacă credința este neapărată în rânduéla fireĭ, cine ar putea tăgădui trebuința eĭ în rînduéla daruluĭ, pe terenul cel cu totul nestrĕbătut de mintea omenéscă a adevĕruluĭ maĭ pre sus de fire? — La cel dintâĭ pas aicĭ, cugetarea se vede înfășurată de un întuneric adânc, nestrĕbătut pe care în deșert se silesce a-l însenina daca nu-ĭ vine în ajutor credința ca luminător și conducĕtor. Apoĭ lesne s'ar putea întreba de ce esistă în om și dispozițiunea de a crede, pe lângă cea de a șci? Negreșit că iubirea de adevĕr a celuĭ, care voeșce a ne învĕța adevĕrurĭ ce singurĭ nu putem înțelege, trebue să fie maĭ pre sus de orĭ-ce învoélă: dar este o autoritate maĭ iubitóre de adevĕr, maĭ vrednică de credință de cât a luĭ Dumneḑeŭ, care lucréză aicĭ? Respingênd acéstă autoritate, respectiv de întrebările cele maĭ cumpenitóre a-le vieţeĭ omeneșcĭ, ar urma saŭ mărturisirea desnădĕjduită a uneĭ totale nesciințĭ, saŭ chinul nesfârșit al îndoeleĭ și dorința pururea nealinată de odihnă și siguranță. Pentru acésta Mântuitorul ne îndatoreșce la credință ḑicênd: „De nu vețĭ crede, vețĭ muri în pĕcatele vóstre“ 1) căcĭ: „Fără de credință nu este cu putință a plăcea luĭ Dumneḑeŭ, că dator este cel ce se apropie de Dumneḑeŭ să crédă....“ 2). Iar Biserica nu primeșce în sînul sĕŭ pe nimenĭ maĭ înainte de a mărturisi că crede tóte învĕțăturele eĭ. Fără de credință nu este îndreptare morală ĭar fără acésta nu este mântuire: „Cel ce nu va crede se va osîndi“ 3), pe când: „Cel ce crede.... are viață vecĭnică“ 4).

1). Ioan 8, 24.
2). Evr. 11, 6.
3). Marc. 16. 16.
4). Ion 6, 47.

La acest sfârşit fericit veţĭ ajunge prin credinţa vóstră, iubiţilor, dacă maĭ întâĭ de tóte vĕ veţĭ sirgui la *invețătura* adevĕrurilor religióse, căcĭ credinţa fără invĕţătură satisfăcĕtóre nu este luminată şi nu póte fi apărată de mulţimea atacurilor la care este supusă; de aceia cu dreptul dice apostolul némurilor: „Credinţa vine din aud, iar audul prin cuvêntul luĭ Dumnedeŭ 1).

Adevĕrurile credinţeĭ creştine sunt regula cea maĭ deplină a vieţeĭ pentru cine le-aŭ învĕţat şi le cunósce; deaceia o învĕţătură insuficientă din religiune nu numaĭ face pe om a nu'şĭ putea arăta credinţa luĭ prin fapte potrivite, ci'ĭ şi o pricină de căpitenie a neplăcereĭ de cuvêntul luĭ Dumnedeŭ, şi prin urmare a decadenţeĭ religióse a societăţeĭ, a demoralisăreĭ şi a o mulţime de fapte ce umplu de durere şi de gróză pe ómeniĭ de bine. Chiar o învĕţătura maĭ înaltă a Religiuneĭ, nu-ĭ folositóre pentru viaţa practică, daca tinde a umplea numaĭ mintea cu o sciinţă religiósă mecanică şi mórtă, făr a încăldi şi a pătrunde inima, făr'a îndrepta şi inobila voinţa. Pentru acésta se vĕd mulţĭ, şi o! de n'ar fi pentru aceştia şi clericĭ, care nu se împotrivesc după datorie ispitelor spre necredinţă, nu cercetéză nicĭ nu cumpănesc cu sânge rece şi fără părtinire eventualele obiecţiunĭ şi îndoile despre adevĕrurile religiuneĭ; ba ceĭa ce este şi maĭ rĕŭ, apără şi învaţă fără să scie rĕtăcirĭ de mult lepădate de Biserică, şi fórte puţin se silesc a se lumina, a'şĭ forma o convingere maĭ bună din scrierĭ ce combat ast-fel de rĕtăcirĭ. Nu lipsesc în urmă nicĭ de aceĭ, care de bună voĭe se lasă a fi înşelaţĭ de învĕţăturĭ contrare sânteĭ nóstre religiunĭ ortodoxe, şi se feresc cu îngrijire de a ceti cărţile, ce o apără, ca să nu fie scoşĭ din ideile lor

1). Rom. 10. 17.

greșite, ce flatéză așa de bine comoditatea și plecările lor personale.

Vedeți deci iubitorilor, cât e de folositóre cunoșcința adevĕrurilor credinței pentru viața nóstră și cât e de vĕtămătóre nesciința lor; siliți-vĕ fie-care după putință ale învĕța cât mai deplin, atât pentru întărirea credinței vóstre, cât și spre a le putea face cunoscut altora, așa maicele-fiilor, învĕțătorii-școlarilor, iar preoții—credincioșilor, căci ele, n'aŭ alt sfêrșit de cât fericirea vóstră atât în acéstă viață cât și în cea viitóre.

Pe lângă sirguință la învĕțătură, trebue să aveți, iubiților și *bună voință*, aplecare din inimă de a fi înduplicați, căci sunt mulți ómeni cu cunoscinți religióse mai mult de cât satisfăcetóre și cu tóte aceste n'aŭ credință tocmai pentru că le lipsește buna voință spre acésta. In adevĕr aduceți unui om îndoit mai numeróse dovezi despre adevĕrurile religióse, reduceți-l prin ele la tăcere, descoperiți tóte sofismele lui, face'ți chiar o minune în ochii lui 1),—tóte aceste osteneli sunt în zadar, dacă el nu voeșce a fi înduplicat și a primi o învĕțătură mai bună. Buna voință este dar necesară pentru credință, căci la ea nu póte fi silit cine-va, ci numai îndemnat și înduplicat. Acésta se înțelege și mai bine din cuvintele Mântuitorului: „Asculte pe Moisi și pe proroci (adică pe Biserica învĕțătóre întemeiată de Dumnedeŭ), iar dacă pe aceștia nu ascultă, măcar de s'ar și scula cine-va din morți, nu vor crede“ 2). De aceia Credința este o virtute ce face pe om vrednic de resplătire dumnedeéscă, tocmai pentru că el trebue să aibă buna voință de a-o primi. „Pre pămênt pace și între ómeni bună voință“ 3) strigaŭ îngerii la nașcerea Mântuitorului, care avea să dea

1). Ion 5, 36.
2). Luc. 16. 29. 31.
3). Luc. 2, 14.

lumeĭ Religiunea cea maĭ deplină şi o! de aţĭ pune şi voi iubiţilor în lucrare acéstă îndemnare.

Nu maĭ puţin trebuitóre pentru credinţă este *umilinţa* şi bunătatea inimeĭ. Este invederat că ómeniĭ mândri, sumeţĭ nu vor crede saŭ cel puţin nu vor putea crede cu adevĕrat: umilinţa nasce credinţa pe când sumeţia este duşmanul eĭ cel maĭ neîmpĕcat. Adevĕrurile cele sânte, fiind maĭ pre sus de minte nu se pot sci ci numaĭ crede; în privirea lor e decĭ trebuinţă tot-déuna de o supunere a minţeĭ nóstre autorităţeĭ dumnedeştĭ şi bisericeştĭ,—de umilinţă. Cel mândru se silesce cât póte a depărta ori-ce pedicĭ a le închipuiteĭ sale libertăţĭ şi neatârnărĭ; el se va supune numaĭ dacă va fi constrîns,—ĭar acesta se petrece pe tĕrîmul strîns al sciinţeĭ—, pe când cel umilit orĭ cât de mare preţ pune pe sciinţă, şi orĭ cât de bucuros admite resultatele cele faptice a-le inteligenţeĭ omenescĭ, totuşĭ el recunósce mărginirea sa, scie că tĕrâmul cel nemărginit al adevĕruluĭ nu se póte cuprinde în spaţiul cel îngust al cercetăreĭ şi cercăreĭ omenescĭ, că vecĭnic vor esista nenumĕrate enigme şi taĭne ne'nţelese; el este încredinţat că necesitatea fie-căruĭ om de adevĕrul deplin trebue să fie o chizăşie că póte fi, că chĭar este în adevĕr o tréptă maĭ înaltă de cunoscinţă în viaţa viitóre şi că după cuvêntul apostoluluĭ: „Vedem aicĭ numaĭ ca prin oglindă în găcitură, ĭar atuncĭ faţa către faţă“ 1).

Credincios apoĭ va fi maĭ vîrtos omul a căruĭ inimă nu este cu totul stricată. Religiunea şi îvĕţăturile ei sunt adese singurele ce împedică pe om a'şĭ mulţămi poftele şi plăcerile, a-şĭ împlini negrele luĭ planurĭ; gândirea despre Dumnedeŭ cel nevĕdut însă care scie şi vede tóte, şi este pretutindenea de faţă, gândirea despre judeţul viitor, opresc de multe orĭ mâna

1). 1 Cor. 13, 12.

de la sĕvêrşirea crimeĭ şi îndemna pe om a se supune legeĭ morale chiar şi când o călăa; de aceia omul cu inima stricată până când se află în ghĭarele pĕcatuluĭ şi nu este în stare a se smulge din el, nu voeşce să crédă pe când omul cel bun află tocmaĭ în credinţă destoinicie spre împlinirea tuturor datoriilor sale, putere împotriva ademenirilor pĕcatuluĭ, mângâere şi repaus fericit în amărăciunele şi greutăţile vieţeĭ.

Cereţĭ decĭ iubiţilor la Dumnedeŭ pe lângă cele-lalte bunurĭ de folos sufletelor şi trupurilor vóstre şi harul sĕŭ, care să vĕ apere de pĕcat să lumineze mintea vóstră să îndemne voinţa vóstră spre credinţă şi să vĕ dea putere de a fi statornicĭ în ea, căcĭ Mântuitorul a dis: „Tatăl cel din ceriurĭ dă duh sânt tuturor celor ce cer de la dênsul“ 1), aşa dar El dă şi duhul credinţeĭ.

Insă pentru ca credinţa vóstră să fie un scut apărător şi întăritor în tóte împrejurările vieţeĭ trebue să se întindă la *tóte* adevĕrurile descoperite de Dumnedeŭ şi primite aşa de Biserică. „Invĕţaţĭ să păzéscă tóte câte am poruncit vouĕ“ 2) dice Apostolilor Mântuitorul. In acéstă privire va fi de ajuns, iubiţilor a îmbrăţişa adevĕrurele sânteĭ nóstre credinţe ortodoxe în general—, căcĭ fără a vorbi de mulţimea credincioşilor necărturarĭ, cunoşcinţa acestor adevĕrurĭ în tóte amĕnuntele lor e cu neputinţă chiar credincioşilor cărturarĭ. Neapărat necesar este pentru fie-care creştin a cunóşce şi a crede că este un Dumnedeŭ—începutul şi sfêrşitul a tóte; că el va rĕsplăti o dată pentru vecĭnicie tuturor, după faptele lor. Apoĭ că Dumnedeŭ este unul în fiinţă şi întreit în feţe: Tatăl, Fiul şi Duhul sânt; că Dumnedeŭ în îndurarea şi iubirea sa nemărginită pentru om a dat pe Fiul sĕŭ cel unul născut, carele

1). Luca 11, 13.
2). Mat. 28. 20.

prin întruparea, patimile și învierea sa a mântuit omenirea de vina pĕcatuluĭ strĕmoșesc, și ĭ-a făcut așa cu putință ajungerea scopuluĭ celuĭ maĭ înalt al eĭ 1); că Dumnedeŭ voesce să ajungă toțĭ ómeniĭ la cunoșcința acestuĭ Mântuitor, al căruĭ nume, lege și așeḑămênt de mântuire se vestesce tuturor prin Apostolatul cel plin de Duhul sânt al Bisericeĭ „Acésta este viața cea vecĭnică, ca să te cunóscă pre tine singur Dumneḑeŭ adevĕrat și pre carele aĭ trimis, pre Iisus Christos“ 2). Iar datoria religiósă de a crede și tóte cele-lalte adevĕrurĭ ale Creștinismuluĭ se întemeiază pe caracterul dumneḑeesc al Bisericeĭ, în virtutea căruia ea este stâlp și întărire a adevĕruluĭ 3), și cine o ascultă pe dênsa, ascultă pe însușĭ întemeitorul eĭ 4) care nevĕḑut o cârmuesce și care este calea, adevĕrul și viața 5); iar cine lépădă chiar numaĭ o singură învĕțătură a Bisericeĭ, nu se maĭ póte îndulci după vrednicie din cornul eĭ cel de mântuire 6), căcĭ prin acésta respinge caracterul eĭ dumneḑeesc și indirect lépădă tóte învĕțăturile eĭ. „Cel ce va greși întru una, s'a făcut tuturor vinovat“ ḑice Apostolul Iacob 7).

Acéstă credință în tóte adevĕrurile religiuneĭ, se cuvine să fie tare, scutită de orĭ-ce îndoélă, căcĭ se rézimă pe adeveritatea absolută a luĭ Dumneḑeŭ; să fie și statornică, adică să nu se clatine nicĭ în împrejurările cele maĭ grele ale viețeĭ, ci să se apere la nevoe chiar cu prețul vieții, după pilda sânților martirĭ și mărturisitorĭ. Vedețĭ, fraților, ca să nu fie când-va între voĭ inima viclénă a necre-

---

1). Fapt. 4, 12.
2). Ion 17. 3.
3). I Tim. 3, 15,
4). Luc. 10, 16.
5). Ion 14. 6.
6). Mat. 18, 17.
7). Iac. 2. 10.

dinţeĭ depărtându-vĕ dela Dumneḑeul cel viŭ" 1).

Credınţa să fie şi întemeiată, adică să sciţĭ iubiţilor, pentru ce credeţĭ. Copiiĭ să scie că cred, pentru că părinţiĭ şi învĕţătoriĭ lor, care nu se póte să le voĭască rĕul, aşa ĭ-aŭ învĕţat; ceĭ vîrstnicĭ să scie că cred pentru-că propoveduitoriĭ bisericeĭ, bărbaţĭ dovediţĭ pentru iubirea lor de adevĕr, aşa vestesc; ĭar aceştia precum şi toţĭ credincioşiĭ cărturarĭ se scie a-şĭ da sémă despre credinţa lor, verificându-o cu ajutorul criteriilor adevĕruluĭ istoric şi dumneḑeesc a descoperirieĭ şi a Bisericeĭ; de óre-ce adevĕrurile credinţeĭ în sine nu se pot pĕtrunde nicĭ de mintea cea maĭ ageră. Este frumos a ne sili de a tot aduce credinţa la sciinţa şi a ne convinge tot maĭ mult despre adevĕrul eĭ, dar acéstă silinţă este în viaţa presentă un ideal maĭ mult saŭ maĭ puţin depărtat, de care avem nădejde a ne apropia când credinţa se va înlocui prin vedere. De aceea nu trebue a uita nicĭ odată că isvorul credinţeĭ nóstre este Dumneḑeŭ şi că credem pentru că el a descoperit adevĕrurile de credinţă.

Nu maĭ puţin, iubiţilor, credinţa vóstră se cuvine să fie şi vie, lucrătóre 2), să se arate în viaţă prin fapte bune, să fie însufleţită de dragoste sântă cătră tot ce este bine şi frumos, ĭar maĭ vîrtos către urmarea vieţeĭ luĭ Christos, alt-fel ea este nedeplină, mórtă 3) de nicĭ un folos 4), ĭar adevĕrurile de credinţă remân litere secĭ. Aşa credinţa vóstră că este un Dumneḑeŭ-făcĕtor şi ţiitor a tóte cele vĕḑute şi nevĕḑute se cuvine a o arăta prin recunoscinţă şi dragoste către Dumneḑeŭ, prin împlinirea voinţeĭ luĭ, care se cuprinde atât în legea

1). Evr. 3, 12.
2). Galat. 5. 6.
3). Iac. 2, 26.
4). Rom. 2. 13.

veche şi cea nouă, cât şi în legiuirile Bisericeĭ şi ale Statuluĭ, în urmă prin cererea ajutoruluĭ seŭ la tóte nevoile şi necazurile. Credinţa vóstră în Dumnedeŭ cel ce este pretutindenea, cel ce vede şi scie tóte, să o arătaţĭ prin purtare cuviinciósă şi cinstită orĭ unde v'aţĭ afla, a casă saŭ în călătorie, între ómenĭ saŭ în singurătate, la lumină saŭ la întunerec, în politie saŭ în pustie. Credinţa în Dumnedeŭ care dintr'un om a făcut tot némul omenesc 1) să se arate prin iubire de ómenĭ şi ajutorarea unuĭa cu altul. Credinţa în Fiul luĭ Dumnedeŭ, care pentru noĭ ómeniĭ şi pentru a nóstră mântuire s'a întrupat, a pătimit şi a înviat să se arate în ferirea de pĕcat—pentru care Domnul a trebuit să-şĭ verse sîngele pe cruce, în umilinţa şi cunóşcerea neputinţeĭ de a spori singurĭ în bine, decĭ în rugăciune cu căldură cătră Dumnedeŭ, ca să ne împărtăşască harul seŭ, cu care să putem lucra binele şi înlătura rĕul—în abstinenţa de la pofte şi patimĭ rele şi în dragostea luĭ Christos şi în păzirea tuturor poroncilor luĭ; credinţa că prin împărtăşirea cu Mântuitorul Christos ne facem locaşurĭ a Duhuluĭ Sânt, care îndeplinesce sânţirea nóstră să se arăte prin ferirea de tótă necurăţia sufletuluĭ şi a trupuluĭ, chiar de gândurĭ şi dorinţĭ rele. Credinţa în Biserica cea una, sântă, apostoléscă şi cu menire de la Dumnedeŭ, de a cuprinde în sînul seŭ pe tóte popórele, să se arăte în fapte, cum în întrebuinţarea tuturor mijlócelor aşedate de Dumnedeŭ în ea ca în un centru din care purcede, se nutresce şi se desăvârşeşce viaţa creştină; în împreună lucrare la lăţirea eĭ prin cuvênt şi pildă bună, singurele arme, de care Biserica ortodoxă s'a folosit în lăţirea eĭ, şi pe care astă-dĭ maĭ mult de căt orĭ-când popórele tind ale întrebuinţa spre susţinerea drep-

1). Fapt. 16, 26.

tuluĭ și a păceĭ; în urmă prin ascultarea învĕţăturilor eĭ, care ne îndatoresc la dragoste, dreptate și cinstire cătră noĭ înșine, cătră coreligionarĭ, concetăţenĭ și cătră toţĭ ómeniĭ spre mărirea luĭ Dumnedeŭ. Credinţa vóstră în viaţa viitóre când Dumnedeŭ va resplăti pe deplin pe ceĭ bunĭ și va pedepsi cu dreptate pe ceĭ rĕĭ, să o arătaţĭ în lucrarea statornică a bineluĭ, chiar dacă pentru el în acéstă viaţă a-ţĭ secera numaĭ nemulţămirĭ, și în înlăturarea rĕuluĭ, chiar dacă la săvârșirea luĭ n'ar avea loc aicĭ putinţa vre-uneĭ pedepse.

O ce câmp întins înfăţișază omuluĭ sânta nóstră credinţă! Ea nu-l ţine încătusat de pământ, ci îĭ înalţă inima la cer. Este cunoscut că cu cât are cine-va un ideal maĭ înalt, maĭ deplin, cu atât maĭ multe puterĭ se cuvine a desfășura spre ajungerea luĭ, căcĭ „unde este comóra vóstră, dice Mântuitorul, acolo va fi și inima vóstră" 1). Dacă îĭ îngropată în pământ, atuncĭ și inima bate numaĭ pentru pământ, ĭar dacă îĭ depusă în cer, acolo se înalţă și inima. De aceia și sânta nóstră Biserică la tóte sânţele liturgiĭ strigă: „Sus să avem inimele"! adică: Sus inimĭ robite de plăcerĭ vremelnice! Sus inimĭ adormite în ademenirele pĕcatuluĭ! Sus inimĭ încătușate în lene și ambiţiune! Rĕdicaţi-vĕ din ţĕrână pe aripile credinţeĭ către bunul Dumnedeŭ— unde este tot adevĕrul, tot binele, tótă fericirea, după care neîncetat suspinaţĭ fără a le putea afla vr'o dată pe pământ așa cum le doriţĭ.

Este adevĕrat iubiţilor, că în calea ce v'o arată Sânta nóstră credinţă, veţĭ întimpina multe pedicĭ și cu atât maĭ grele de repus cu cât se arată în forme maĭ amăgitóre și maĭ potrivite spre a supune inimile—, așa ca teoriĭ măestre despre umanitate și drepturele omuluĭ; în numele libertăţeĭ și al progre-

1). Mat. 6, 21.

sului; în jurnale și romanuri; în tétre și locuri de petrecere, ce în loc de a nobila moravurele mai mult le depravéză. Voi însă împotriviți-vě bărbătește unor astfel de pedici, remânênd credincioși întru cele ce v'ați învěțat și v'ați încredințat, sciind că dela Dumnedeŭ v'ați învețat, care vě și întăresce în acéstă luptă prin al seŭ har, împărtășit voue de Biserică în sântele taine; căci „de n'ar didi Domnul casa bunătăților în deșetr ne-am osteni". Intăriți și luminați credința vóstră mai ales în acest sânt timp, și la tóte încercările grele, prin rugăciune, prin învěțarea și dicerea simbolului credinței în fie-care di, căci adeverata viață creștinéscă purcede din credință și: „Cu inima să crede spre dreptate, iar cu gura se mărturisesce spre mântuire" 1); de aseminea prin ascultarea sântei liturgii și prin viețuire virtuósă corespundétóre sântei nóstre credințe ortodoxe, adică pětrunsă de duhul desinteresărei și jertfirei, de dragostea pentru pace și unire, de duhul mulțămirei pentru mântuirea cea prin Christos și al dorinței de a fi părtași la deplinătățile lui Dumnedeŭ după pilda Mântuitorului și a următorilor sei. — Cu acestea viața vóstră va fi o rugăciune continuă—cum o și cere Apostolul poruncind a ne ruga neîncetat, și veți întimpina cu bucurie sufletéscă sântă înviere, așteptând tot o dată cu încredere arătarea marelui Dumnedeŭ și Mântuitorului nostru în viața viitóre, când va să judece pe toți și să rěsplătéscă fie-căruia după faptele sale. Acestuia fie mărire, dinpreună cu Tatăl și cu sântul Duh. Amin.

Darul Domnului nostru Iisus Christos, și dragostea lui Dumnedeŭ și Tatăl și împărtărtășirea sântului Duh fie cu voi cu toți.

Dată în reședința Nóstră Mitropolitană la duminica întěia a marelui Post. 1888 Martie 13.

† **Iosif Mitropolit Primat al Romaniei.**

1). Rom. 10, 10.

MEMORIU

DESPRE

Starea preoților din România și despre posițiunea lor morală și materială.

In România, din timpurile cele mai vechi, cunoscute din documentele istorice, eşite la ivélă, orĭ unde se forma o comună, fie mare, fie mică, fie urbană, fie rurală, trebuia să se construiască şi o biserică, cu servitoriĭ trebuitorĭ, preoţĭ şi dascălĭ, spre a se putea întroduce şi serviciul religios, carele tot-déuna s'a privit, ca o şcólă de religie şi de moralitate, amêndouĕ deopotrivă necesare pentru prosperarea comunelor prin formare de ómenĭ de ordine şi moralĭ, saŭ, cum se dicea şi se dice şi astădĭ: *Omenĭ cu frica luĭ Dumnedeŭ.* De aceea Domnitoriĭ şi Episcopiĭ aŭ staruit ca şi chiar în cătunele cele micĭ, de la 10—20 locuitorĭ, să fie şi o biserică, amenințând, la casul contrariŭ, a strămuta acele cătune pe la sate maĭ marĭ, unde era biserică şi preot.

Tot din acest punct de vedere, Domnitoriĭ ceĭ vechĭ şi cu divanurile lor treptat aŭ scutit pe servitoriĭ bisericeştĭ de birurĭ şi de tóte angăriile ce eraŭ impuse celor-lalțĭ locuitorĭ, le-aŭ dat pământurĭ de hrana, şi locuitoriĭ, pentru întreținerea cleruluĭ lor, duceaŭ la biserică prinóse din rodurile pământuluĭ, şi le plătiaŭ dupre putinţă tóte serviciile religióse ce le cereaŭ, atât în biserică, cât şi afara de biserică.

Cu modul acesta s'aŭ înmulţit bisericile prin tóte cătunele, precum le videm şi astă-dĭ, şi numĕrul preoților s'aŭ înmulţit chiar peste trebuință, aşa că nu era biserică unde să nu fie câte 2, 3, 4 şi maĭ mulţĭ preoţĭ ; ceea ce însemnéză, că preoția forma o stare fórte dorită, maĭ cu sémă de ómenii din

starea de jos a poporuluĭ, fiind-că înfăţoşa pe timpurile acelea o stare scutită de greutăţĭ, respectată şi cu óre-care speranţă de traiu bun, de şi modest. Acéstă speranţă maĭ tot-déuna se realiza la persónele, care primind preoţia, continuaŭ a fi harnicĭ, muncitorĭ, economĭ, ómenĭ nepătimaşĭ şi cu viaţă regulată; eĭ deveneaŭ ceĭ întêĭ gospodarĭ prin comune, iubiţĭ pentru faptele lor şi stimaţĭ pentru caracterul lor de servitorĭ aĭ luĭ Dumnedeŭ, şi modelurĭ de gospodarie şi pentru alţiĭ. De aceea de multe orĭ năzuiaŭ la preoţie şi o dobândiaŭ pe căĭ indirecte chiar ómenĭ cu totul necărturarĭ.

Guvernul şi episcopatul tot-déuna aŭ exercitat asupra preoţimeĭ o influenţă bine-făcĕtóre şi progresistă, combătând pe de o parte înmulţirea peste mĕsură a preoţilor, în paguba claseĭ birnicilor, ĭar pe de altă parte îngrijindu-se pentru a înlesni viitorilor preoţĭ putinţa de a învĕţa carte.

Spre a împedeca înmulţirea preoţilor, în paguba claseĭ birnicilor, s'aŭ luat mĕsurĭ ca episcopiĭ să nu hirotonisĭască pe candidaţiĭ de preoţie până nu vor înfăţoşa certificate de la vistierie, că nu sunt trecuţĭ în listele birnicilor.

Acéstă mĕsură a îngreuĭat adevĕrat, dar n'a împuţinat numĕrul cel mare al preoţilor; căcĭ aspiranţiĭ, prin protecţiĭ şi prin alte mijlóce obicĭnuite, maĭ tot-déuna reuşiaŭ a fi şterşĭ din numĕrul birnicilor şi a căpăta certificate de scutire de bir.

Pentru a combate ignoranţa totală, Domniĭ şi episcopatul aŭ regulat ca la tóte monastirile, schiturile, pe la oraşe, ĭar boeriĭ pe la proprietăţile lor, să întreţină scóle, unde viitoriĭ preoţĭ să înveţe a ceti, a cânta şi orânduéla bisericéscă.

Pe la finele véculuĭ trecut, vĕdêndu-se că învĕţătura cetireĭ şi a cântăreĭ nu era de ajuns pentru viitoriĭ preoţĭ, căcĭ eĭ nu cunoşteaŭ nicĭ dogmele creştine, s'a luat o mĕsură, ca candidaţiĭ de hirotonie, înainte de a se hirotonisi, să stea pe la episcopiĭ, ca să înveţe măcar un catihis scurt despre dogmele şi morala creştină ortodoxă, şi practica serviciuluĭ divin. Acéstă mĕsură restrictivă n'a discuragiat nicĭ de cum pe aspiranţiĭ de preoţie, ci în tóte timpurile candidaţiĭ de preoţie umblaŭ cu dróia pe la oraşele de reşedinţă episcopale, şi după un óre-care timp maĭ scurt saŭ maĭ lung, prin favorurĭ, prin milă, căpătaŭ certificate că ştiu catihisul, şi se hirotonisĭaŭ.

In vécul present cu desvoltarea trebuinţeĭ de a se respân-

di cultura intelectuală în popor, toţi s'aŭ învoit, că maĭ întêiŭ trebue a se cultiva preotul. De aicĭ maĭ întêiŭ în Moldova, la 1804, s'a înfiinţat cel întêiŭ seminariŭ, şi apoĭ treptat şi în Muntenia, la tóte eparhiile, câte un seminariŭ. Prin legea de la 1851 s'aŭ maĭ înfiinţat încă douĕ seminariĭ şi la Moldova, unul la Huşĭ şi altul la Roman.

In seminariĭ, pe lângă ştiinţele teologice cele maĭ principale, p. c. dogmatica, morala, pastorala, istoria bisericéscă, s'aŭ adaos şi ştiinţele gimnaziale, în o întindere maĭ mare saŭ maĭ mica.

Seminariştiĭ însă nu ajungeaŭ a satisface tóte cererile de preoţĭ, pe la tóte bisericile din sate şi din cătune, unde lumea era obicĭnuită a avea preoţĭ; maĭ ales că seminariştiĭ căutaŭ comune maĭ împoporate şi cu maĭ multe avantage de traiŭ.

Dar locurile vacante de preoţĭ, la care seminariştiĭ nu ajungeaŭ? Dar cătunele cele micĭ care aveaŭ biserici, cum să rĕmână? „Cum sa rĕmânem noĭ fără preot, ca cum n'am fi creştinĭ? Să ajungem maĭ rĕŭ decât papistaşiĭ, cariĭ aŭ bisericĭ, dar n'aŭ preoţĭ“? diceaŭ şi dic şi astă-dĭ ómeniĭ de ţéră. De aicĭ a urmat, că şi după înfiinţarea seminariilor, dróele de aspiranţĭ la preoţie, numiţi în Moldova „candidaţĭ“, ĭar în Muntenia „grămăticĭ“ aŭ continuat ca şi în trecut a năzui pe la mitropoliĭ şi episcopiĭ, cerênd preoţie. Spre a-ĭ împedeca, s'a credut un moment, că cerêndu-le un maĭ mare grad de cultură, decât cetirea şi rânduéla bisericéscă, numĕrul lor se va împuţina. De aceea autorităţile superióre aŭ regulat, ca numaĭ aceia să se pótă hirotonisi dintre candidaţiĭ-grămăticĭ, cariĭ vor putea da esamen că ştiŭ catehismul, istoria sânta, esplicarea rânduelelor bisericeştĭ, cântările, aritmetica, gramatica română. In Moldova înca se înfiinţase sub domnia luĭ Mihaiŭ Sturdza un feliŭ de şcolĭ primare, numite şcóle catihetice, unde să se prepare tineriĭ cariĭ aŭ să intre în seminariŭ, precum şi candidaţiĭ aspiranţĭ la preoţie. (Aceste şcóle sub Cuza Vodă s'aŭ desfiinţat).

La tóte aceste greutăţĭ scolastice s'aŭ supus candidaţiĭ de preoţie; şedeaŭ câte unul, doĭ şi treĭ anĭ pe la seminariŭ, pe la şcólele catihetice, până ce în fine prin merite saŭ favorurĭ şi protecţie, căpataŭ certificatul trebuitor spre a se putea hirotoni.

Sub domnia luĭ Cuza Vodă, maĭ întêiŭ în Moldova, şi apoĭ în Muntenia s'a sfîrşit epoca „candidaţilor“ şi a „grămă-

ticilor", și a rĕmas hotărît pentru tot-déuna, ca numaĭ tineriĭ, cariĭ vor fi trecut cursurile școlelor primare și ale seminariilor să se póta hirotoni preoțĭ. Acésta s'a stabilit definitiv pentru tótă România prin promulgarea legeĭ instrucțiuneĭ publice din anul 1864, unde este un capitol anume pentru învĕțământul seminarial, obligator pentru toțĭ ceĭ ce doresc a intra în tagma preoțéscă.

Cu tóte acestea „grămăticiĭ" în Muntenia nu încetaŭ a năzui la preoție, ca și maĭ înainte. In Bucureștĭ se vedeaŭ o mulțime de aceste persóne umblând pe la mitropolie, pe la Ministeriul de culte, cercând prin felurite mijlóce indirecte a căpăta darul preoțieĭ, fără a fi trecut cursurile seminariale.

Este de însemnat cel din urmă episod, cu carele s'a sfîrșit perióda „gramaticilor. Vre-o sută de grămăticĭ, după maĭ multă zadarnică petrecere în Bucureștĭ, se hotărîră să céră la Domnitorul Cuza grația de a fi și eĭ întroduşĭ în preoție. S'aŭ dus cu cârdul la palat și așteptaŭ ocasiunea de a putea să fie vĕduțĭ și chemațĭ de Domnitor. Acesta, vedêndu-ĭ prin feréstră, a cerut informațiĭ despre dênșiĭ, și când i s'a spus că sunt „grămăticĭ", cariĭ cer Mărieĭ sale mila, de a porunci, ca să-ĭ facă preoțĭ, Domnitorul se indignă și porunci Prefectuluĭ poliţieĭ să-ĭ scótă din Bucureștĭ cu escortă până la barieră. Ceĭ maĭ mulțĭ grămăticĭ s'aŭ lăsat de a maĭ aspira la preoție; alțiĭ însă aŭ alergat la mijlóce viclene ca să ajungă la preoție: uniĭ îșĭ cumpăraŭ atestate de pe la seminariștĭ și îșĭ schimbaŭ numele; alte-orĭ se declaraŭ că aŭ învĕțat cursul seminarial de gradul I-iŭ în particular, și cereaŭ a fi trimișĭ la vre-un seminariŭ, spre a fi examinațĭ, și dacă cererea li se acorda, eĭ plătiau pe vre-un seminarist laș, ca să se ducă să depună pentru dênșiĭ esamen; alțiĭ treceaŭ în Turcia, și căpătaŭ acolo hirotonia pe banĭ, și apoĭ treptat se introduceaŭ în țară, și prin protecțiunĭ clandestine, se primiaŭ ca preoțĭ la vre-o parohie vacantă. Dar prin privigherea administrațiuneĭ eparhiale, prin pedepsirea culpabililor, aceste tripotage grămăticeștĭ s'aŭ isprăvit.

Cu tóte acestea dorința mulțimeĭ de a ajunge la preoție n'a slăbit. In popor preoția se privește ca ó stare norocită și fórte mulțĭ o râvnesc. Vedênd decĭ, că numaĭ seminariștiĭ pot deveni de acum înainte preoțĭ, atât preoțiĭ, cât și un mare numĕr de sătenĭ aŭ început a-șĭ trimite copiiĭ lor să învețe la seminariĭ, și neîncăpênd prin internate ĭ-aŭ aședat

pe la gazde prin oraşele unde eraŭ seminariile şi cheltuiaŭ cu întreţinerea lor, numaĭ ca să pótă a se face preoţĭ şi a-ĭ scăpa de óste. Cu modul acesta seminariile aŭ ajuns să fie frequentate de sute de aceştĭ tinerĭ din popor; nu era seminariŭ, care să nu fie frequentat de 200, de 300 elevĭ, ba încă şi până la 400, d. e. în Bucureştĭ, în cât în clase sta în picióre înghesuiţĭ peste tótă mĕsura. Acéstă mulţime de elevĭ nu eraŭ pătrunşĭ de dorinţa de a învĕţa, ci numaĭ de dorinţa de a putea dobândi în fine un certificat, cât de slab, spre a se putea cu el hirotoni preot la vre-un sat orĭ cătun. Acéstă mare mulţime de seminariştĭ externĭ, de şi lipsiţĭ de orĭ-ce privighere pedagogică şi de educaţiune bisericéscă, traiaŭ de capul lor prin oraşe, pe la gazde fórte ordinare; remâneaŭ repetenţĭ maĭ mulţĭ anĭ într'o clasă, dar nu se lăsaŭ de dorinţa de a dobândi vre-odată certificat seminarial de sevârşirea cursuluĭ, spre a deveni preoţĭ.

Şi în adevĕr, ajutaţĭ de protecţiunĭ infiluente pe la ministeriŭ, favoriţĭ chiar de profesorĭ, pe cariĭ îĭ serviaŭ anĭ îndelungaţĭ saŭ alt-fel îĭ interesaŭ, orĭ de lacrîmile şi rugămintele părinţilor, cariĭ cheltuise cu dênşiĭ anĭ îndelungaţĭ, eĭ maĭ toţĭ îşĭ ajungeaŭ în fine dorinţa de a se preoţi şi a scăpa de óste. Cu modul acesta şi seminariile, în prima lor fază, n'aŭ putut reuşi să împuţineze numerul aspiranţilor la preoţie.

Contra acestuĭ rĕŭ mare pentru viitoriul preoţieĭ, Ierarhiĭ ţĕreĭ aŭ început a se manifesta. Nu odată în aniĭ din urmă în Sfîntul Sinod s'a reclamat desfiinţarea externatelor pe la seminariĭ şi a se admite numaĭ internĭ, fie bursierĭ pe conta statuluĭ, fie solvenţĭ pe conta părinţilor elevilor.

După multe hesitărĭ, abia acum de vre-o câţĭ-va anĭ s'a înduplecat şi Ministeriul de culte la acésta, cu reservă însă ca să se menţină externiĭ, câţĭ vor fi urmând cursul maĭ din nainte.

Mulţimea acésta a seminariştilor externĭ din noŭ a umplut ţara de preoţĭ şi de aspiranţĭ la preoţie, ocupând şi micĭ cătune care nu le daŭ avantagele neapărate pentru viaţă. Sfîntul Sinod, spre a maĭ înpedeca repedea îmulţire a preoţilor, a credut de cuviinţă a amâna hirotonirea aspiranţilor, urcând vrêsta candidaţilor la 26—30 anĭ pentru preoţie şi la 24 pentru diaconie. Şi aşa acum mulţĭ aştéptă să ajungă la acéstă vrêstă.

Prin aceste mĕsurĭ restrictive, luate de Sântul Sinod în

înțelegere cu Ministeriul de culte pentru educația clerului și impuținarea numĕruluĭ aspiranților la preoție, credem că s'a făcut un mare pas spre viitórea îmbunătățire morală și materială a preoțimeĭ nóstre. Pedica principală a îmbunătățireĭ sórteĭ preoților a fost mulțimea cea mare a lor, din care causă parohiile eraŭ fórte micĭ și prin urmare și veniturile deasemenea fórte neînsemnate și nule; căcĭ ce veniturĭ puteaŭ aduce preotuluĭ parohiile compuse din 15, 20, 30, 40, 50, etc. de locuitorĭ? Pe când, din contra, pe cât se va împuțina numĕrul preoților, pe atâta se vor mări parohiile, prin urmare și mijlócele traiuluĭ preoților vor fi sporite.

Impuținarea preoților și mărirea parohiilor se impune de la sine și prin acea împrejurare, că în noua fază a organisăreĭ Românieĭ, fiiĭ poporuluĭ, cariĭ în timpurile dinainte, afară de preoție nu vedeaŭ alt mijloc pentru rîdicarea lor, acum aŭ înaintea lor deschise multe alte căĭ, precum, șcólele normale, care forméză învĕțătoriĭ săteștĭ, șcólele de meseriĭ, de agricultură, de silvicultură, etc.

Din aceste cause se vede deja în practică, că numĕrul postulanților la preoție scade. Voiŭ cita un exemplu din eparhia Romanuluĭ, unde sunt ca la 1000 de bisericĭ, și unde înainte eraŭ pe atâtea parohiĭ. astă-ḑĭ numĕrul parohiilor s'a redus la jumĕtate, și sînt în actualitate numaĭ 566 preoțĭ, din cariĭ pe la unele bisericĭ, maĭ ales prin orașe, sunt câte 2 și 3 la o biserică. Cu tóte acestea este încă a se face multe reducerĭ, până ce va ajunge ca să fie pentru fie-care comună rurală, pe cât se va putea, numaĭ câte un preot, și tóte bisericele dintr'o comună să fie anexate la una și aceeașĭ parohie comunală.

D. E. In eparhia Romanuluĭ, compusă din 4 județe, se numĕră 263 comunĭ rurale ortodoxe, cu o populație aprópe de 60,000 contribuabilĭ ortodocșĭ, pentru al cărora serviciŭ religios cu timpul ar fi de ajuns 263 preoțĭ, calculând de fiecare comună câte un preot, osebit de orașe, și de alte casurĭ speciale, unde se va cere a se destina preoțĭ aparte. Iar dacă parohiile se vor compune independent de numĕrul comunelor, atuncĭ numĕrul parohiilor va fi și maĭ mic, prin urmare și al preoților trebuitorĭ.

Dar, precum am maĭ ḑis, reducerea numĕruluĭ preoților și mărirea parohiilor este numaĭ o înlesnire saŭ pregătire pentru așteptata îmbunătățire a posițiuneĭ materiale a preoților, ĭar nu însășĭ îmbunătățirea, carea se aștéptă a

se crea prin o lege specială. Dicem că îmbunătăţirea posiţiunei materiale a preoţimei nóstre nu se póte face fără o anume lege specială, votată de Corpurile legiuitóre şi sancţionată de Rege, carea să fie obligatóre pentru tóte autorităţile şi administrative şi comunale.

Cestiunea acésta este o cestiune socială, d. e. ca împroprietărirea ţĕranilor şi ca desrobirea ţiganilor, ca desrobirea monastirilor dise închinate, ca organizarea oştirei, a şcólelor, etc.

Orĭ-câte încercărĭ s'aŭ făcut şi s'ar face în acest sens de autorităţile bisericeştĭ, tóte aŭ remas şi vor remânea zadarnice, fără participarea Guvernuluĭ şi a Corpurilor legiuitóre. Episcopiĭ în particular maĭ mult saŭ maĭ puţin s'aŭ ocupat cu reducerea numeruluĭ preotilor, cu intervenirĭ la comune şi la consiliile judeţene şi la Guvern, pentru îmbunătăţirea posiţiuneĭ materiale a cleruluĭ de mir. Sântul Sinod la rîndul sĕŭ a făcut tot ce ĭ-a stat prin putinţă spre a îmbunătăţi întru cât-va sórta preoţilor; dar tóte aceste mĕsurĭ n'aŭ dat resultatul dorit. Vom arăta maĭ departe, ce anume a putut face St. Sinod, încă dela constituirea sa şi până în present, în acéstă mare cestiune.

Am dis că cestiunea îmbunătăţireĭ stăreĭ preoţilor este o cestiune socială; încă maĭ mult: ea este o cestiune vitală pentru o naţiune, carea pretinde a se consolida şi afirma. Precum pămêntul n'ar putea exista fără ceriŭ, carele îĭ dă lumina, căldura, aerul, plóĭa, roua, etc., tot aşa o naţiune civilisată nu póte exista şi progresa fără religiune şi moralitate, care se represintă în biserică şi în servitoriĭ eĭ. Biserica trebue întreţinută cu tótă cuviinţa eĭ, ca un deposit sacru al Dumnedeireĭ în omenire; servitoriĭ eĭ, cariĭ îşĭ consacră viaţa şi devotamentul în serviciul omenireĭ, trebuesc educaţĭ conform menireĭ lor şi retribuiţĭ ca toţĭ servitoriĭ statuluĭ, cariĭ depun serviciile lor în folosul bineluĭ comun. Aşa s'a urmat în tóte ţĕrile, până şi în cele maĭ puţin culte, şi se urmézã şi astă-dĭ în tóte statele civilisate, unde direct şi indirect guvernele şi naţiunile nu cruţă sacrificiile lor pentru cultura şi întreţinerea cleruluĭ lor întru un mod cuviincios.

Chiar în ţéra nóstră din vechime a fost óre-care îngrijire pentru traiul preoţilor: proprietariĭ, monastirile, întreţineaŭ bisericele de la satele lor cu tóte cele trebuitóre, da pămênturĭ de cultivat, imaşe pentru vite, lemne de construcţiunĭ şi de încăldit preoţilor şi dascălilor, târgoveţiĭ şi săteniĭ, ur-

maŭ şi eĭ dupre putinţa lor a ajuta bisericile şi pe servitorii bisericeştĭ, cu prinóse în producte şi în banĭ.

Guvernele scutiaŭ pe servitoriĭ bisericeştĭ, pe preoţĭ şi dascalĭ, de birurĭ, de angăriĭ, de îndatorirĭ ostăşeştĭ; era oprită maltratarea lor orĭ de ce natură şi orĭ din partea cuĭ.

Tóte aceste faceaŭ din clasa preoţéscă o clasă respectată, şi ómeniĭ din popor nazuiaŭ la dênsa, precum am vĕḑut, ca la cel maĭ sigur liman de scăpare în marele nevoĭ şi strîmtorirĭ ce eraŭ adese-orĭ pe ţară.

Devotamentul, zelul şi iubirea generaţiunilor trecute pentru biserică şi cler se videréză din imensele domeniĭ, cu care Domniĭ, boeriĭ, neguţitoriĭ, rază iĭ aŭ dotat monastirile, schiturile şi bisericile particulare: domeniĭ, pe care astă-ḑĭ le posedă statul şi care produc ţereĭ veniturĭ de ḑecimĭ de milióne.

In timpul modern societatea nóstră s'a transformat cu totul: aŭ venit nóuĕ legĭ, nóuĕ instituţiunĭ, necunoscute generaţiunilor trecute, care aŭ modificat cu totul basele societăţeĭ anterióre. Averile bisericeştĭ s'aŭ luat de cătră stat, şi veniturile lor se întrebuinţéză la alte destinaţiunĭ, afară de o minimă parte reservată încă pentru susţinerea unor instituţiunĭ bisericeştĭ, precum episcopiile, seminariile, câteva monastirĭ, care şi acele sunt sortite la o curêndă desfiinţare; încă micĭ ajutóre se daŭ fóstelor monastirĭ, reduse la simple bisericĭ comunale, în comunele rurale şi urbane.

Cu împroprietărirea sătenilor, proprietariĭ, devenind şi eĭ în comună simpli cetăţenĭ, fără nicĭ o autoritate, tóte drepturile şi prerogativele lor anterióre de stĕpânĭ în comună, aŭ trecut la comună şi la guvern. Guvernul şi comuna adică obştia sătenilor, de atuncĭ încóce datoresc să îngrijiască, ca de tóte cele-lalte instituţiunĭ comunale, şi de biserică şi de servitoriĭ eĭ. Biserica aşa dar şi cu servitoriĭ eĭ au rĕmas pe socotéla primăriilor rurale şi urbane. Acestea însă n'aŭ făcut nimica pentru îmbunătăţirea stareĭ bisericilor şi a preoţilor, ci aŭ păstrat în totul starea anterióră, adică ca bisericile şi servitoriĭ lor să se întreţină, ca în trecut, din ofrandele evlavioşilor creştinĭ. De şi în legea comunală, la art 11, 12, 119, se ḑice că primăriile sunt datóre a îngriji de bisericile şi servitoriĭ cultuluĭ, dar acésta puţin saŭ nicĭ de cum nu s'a aplicat de primăriĭ, sub desvinovăţire de: *lipsa de mijlóce.* Chiar guvernele aŭ intervenit a timpurea şi a îndatorit pe primarĭ să asigneze prin budge-

tele lor respective sumele necesare pentru întreținerea clerului și a bisericilor. Sântul Sinod a dat Guvernuluĭ chiar norma cum sa se plătiască preoțiĭ comunalĭ, anume norma: cum Guvernul plătește pe la bisericile întreținute de stat prin comunele rurale și urbane. Totuși starea cea rea a posițiuneĭ cleruluĭ a rĕmas aceeașĭ fără nicĭ o îmbunătățire. S'aŭ instituit, dupre usul antic, epitropiĭ pe la tóte bisericile rurale și urbane, pentru maĭ bună și maĭ regulată administrare și întrebuințare a micelor veniturĭ bisericeștĭ, cu îndatorire ca aceĭ epitropĭ să dea sémă primăriilor de veniturĭ și cheltuelĭ, și să formeze budgetele bisericeștĭ, în înțelegere cu clerul respectiv; însă nimenĭ nu s'a îngrijit consciincios pentru aplicarea acesteĭ mĕsurĭ, în cât epitropiĭ dispun astă-dĭ, dupre capriciŭ și interese propriĭ, de avutul bisericilor, mult puțin, pe care ele îl posed.

Legea rurală a prevĕdut prin comunele rurale o mică câtime de pămênt 6—7 fălcĭ de fie-care biserică, care dupre obiceiŭ se împarte între preot și ceĭ-lalțĭ servitorĭ bisericeștĭ, așa că preotuluĭ i se vine 3—4 fălcĭ, ĭar restul—la doĭ cântărețĭ. Inse și acest mic avantagiŭ îl aŭ numaĭ bisericile comunelor, aĭ căror locuitorĭ aŭ fost odinióră clăcașĭ. O mulțime de comune răzășeștĭ, saŭ moșnene, n'aŭ nicĭ acest mic avantagiŭ—de a poseda bisericile lor o mică câtime de pămênt pentru hrana servitorilor bisericeștĭ.

Fórte puținĭ proprietarĭ aŭ maĭ rĕmas astădĭ în țéră, cariĭ continuă a îngriji de bisericile strămoșilor lor și de servitoriĭ acelor bisericĭ. Ceĭ maĭ mulțĭ aŭ lăsat pe séma țĕranilor chiar bisericile din curțile părinților lor, ca cum ar fi dis țĕranilor: a vóstră este comuna, a vóstră fie și biserica; facețĭ cu dênsa ce voițĭ.

Aceeașĭ atitudine, ca și proprietariĭ, a luat și statul cătră bisericile și clerul de pe moșiile monastireștĭ, după ce s'a făcut stăpân pe ele.

Țĕraniĭ însă aŭ remas cătră biserică și cler în aceeașĭ posițiune tradițională, ca cum alțiĭ ar trebui să îngrijiască de biserică, și ca maĭ înainte, ĭar eĭ numaĭ să aibă bisericĭ pentru trebuințele lor religióse și preoțĭ să fie mulțamițĭ numaĭ cu ceea ce le-ar da uniĭ alțiĭ pentru diferite serviciĭ preoțeștĭ.

Este adevĕrat, că comunele, când sînt vacante de preoțĭ, se tocmesc cu seminariștiĭ, că le vor da cele de trebuință pentru traiŭ, parte în banĭ, parte în producte; în acest înțeles fac înscrisurĭ, subscrise de toțĭ locuitoriĭ și adeverite de

primăriile locale. Dar după ce se instaléză în comună preotul alcătuit, eĭ uĭtă de datoria ce şĭ-aŭ impus de a întreţine pe preotul lor, şi numaĭ un minim numĕr împlinesc îndatoririle ce şĭ-aŭ luat; dar ceĭ maĭ mulţĭ, îndată ce vĕd că aŭ preot în comună, uĭtă de orĭ-ce datorie către dênsul. De aicĭ traiŭ rĕŭ între preot şi locuitorĭ. Uniĭ preoţĭ s'aŭ credut în drept a-şĭ reclama dreptul prin autorităţile judiciare şi aŭ căpătat sentinţe de a esecuta pre datornicĭ prin sequestrare de objecte casnice. Acésta a ridicat la culme duşmania sătenilor asupra acelor preoţĭ, în cât posiţiunea lor a devenit nesuferită, şi aŭ trebuit să céră permutare, şi autoritatea bisericéscă a fost silită să opriască pe preoţĭ a alerga la asemenea mĕsurĭ estreme.

In statistica episcopieĭ de Roman se vĕd comune, în care la prima videre s'ar părea că preoţiĭ sînt bine plătiţĭ de comune; se vede d. e. că preoţiĭ aŭ lefĭ de la comună peste 1000 leĭ pe an; dar îndată se vede esplicatia, că acea sumă este fictivă, resultând din înscrisurile acele proforma, date candidatuluĭ de preoţie pentru ca să se pótă hirotoni; ĭar în faptă eĭ abia pot scóte de la locuitorĭ, şi acésta cu greŭ, până la 200 francĭ pe an.

In multe budgete comunale se trece câte o mică sumă ca salare pentru preoţĭ—de la 20 până la 50 leĭ anual, ĭar pentru doĭ cântăreţĭ—de la 10 până la 30 leĭ anual pentru amândoĭ: dar pe la rare locurĭ li se plăteşte şi acest neînsemnat ajutoriŭ, sub cuvênt de *lipsa de fondurĭ*; chiar pentru cumpărarea accesorilor necesare la serviciu, precum: prescurĭ, vin, lumînarĭ, etc, trebue să îngrijiască preoţiĭ de la sine, saŭ să recurgă la buna-voinţa particolară a parohienilor.

In statistica comunelor, publicată de Guvern în anul trecut, se vĕd comune cu escedente însemnate, de maĭ mult sute şi chiar miĭ de leĭ; însĕ pentru preoţĭ şi pentru biserică nu este nimic însemnat în budget.

Se întêmplă, că chiar micele sume, desemnate prin budgetele comunale pentru preoţĭ şi bisericĭ. nu se daŭ la destinaţiunea lor, numaĭ din rea voinţă a primarilor, cariĭ urĕsc pe preot din motive personale, de multe orĭ din motive politice. Alegerile primarilor împart comunele în partide duşmăneştĭ. Preotul trebue să fie şi el în una din aceste partide în dorinţa luĭ de a avea un prietin la administraţia comunală.

Vaĭ de preotul care a lucrat cu partida ce n'a isbutit la alegerĭ!

Sînt primarĭ și notarĭ cu ideĭ anti-religióse. Uniĭ ca aceștia merg cu ura asupra preotuluĭ și a bisericeĭ, până a face propagandă pintre locuitorĭ, de a nu merge la biserică, nicĭ a chema pe preot în casele lor. Preoților în asemenea tristă posițiune nu le rĕmâne alta, de cât a cere, dacă este ocasiune, permutare la altă comună.

Să nu se uĭte că preotul român este cap de familie, are soție și copiĭ, pe care trebue a-ĭ nutri și educa.

In acéstă stare de jĕlit, uniĭ preoțĭ aŭ credut că spre a-șĭ îmbunați posițiunea materială ar putea să se ocupe cu neguțitoria, d. e. cu înființarea de crâșme în comună; alțiĭ aŭ solicitat funcțiunĭ profane în comună, precum: postul de primariŭ, de perceptorŭ, de notarŭ, etc. Dar asemenea ocupațiunĭ, nefiind compatibile cu preoția și oprite de canóne, aŭ fost interdise preoților de autoritatea bisericéscă.

O singură fucțiune comunală ar fi fost comptabilă cu preoția: acea de învĕțătoriŭ comunal, funcțiune binișor salariată de Guvern și comună, carea ar fi putut înlesni mult traiul preoților în privința materială. Dar, spre nenorocirea lor, nimenĭ, nicĭ Guvernul, nicĭ Corpurile legiuitóre n'aŭ voit să gândiască la preoțĭ, și aŭ preferat a face nouĕ cheltuele cu înființare de scóle normale în maĭ multe orașe, afară de seminariile esistente pentru instrucția cleruluĭ, numaĭ pentru speciala destinațiune de a forma învĕțătorĭ săteștĭ. Acest feliŭ de scóle astădĭ sînt în tótă România 6, care produc învĕțătorĭ sateștĭ, și treptat înlocuesc pe preoțiĭ și seminariștiĭ, cariĭ apucase maĭ dinainte a fi învĕțătorĭ pe la comune. Uniĭ Miniștri de culte, în loc de a protege pe preoțiĭ și seminariștiĭ învĕțătorĭ, ĭ-aŭ destituit și înlocuit cu normaliștĭ.

Acésta tristă posițiune a preoțimeĭ nóstre, pe mulțĭ dintre preoțĭ ĭ-a îndărătnicit și ĭ-a făcut a răpști amar asupra sórteĭ lor, în cât aŭ urît preoția, credêndu-o fatală pentru dênșiĭ, pentru că nu le dă nicĭ măcar mijlócele traiuluĭ ordinar, pe când vĕd eĭ pe amploiațiĭ publicĭ și comunalĭ ptătițĭ de stat și de comună, ĭar eĭ, cu tótă greutatea serviciuluĭ lor, abandonațĭ de toțĭ, ca un lucru netrebuitoriŭ societățeĭ. In acéstă stare de iritație, eĭ blăméză Guvernul, Ierarhia bisericéscă, se aruncă în vêrtejul pasiunilor politice, ascultând promisiunile persónelor interesate, de a le îmbu-

nătăţi posiţiunea, pentru cutare serviciŭ politic! Propagande streine, duşmane bisericeĭ nóstre, esploatéză acéstă stare de suferinţă a preoţimeĭ în profitul tendinţelor lor secrete; le insufla, ca de aceea nu se îmbunatăţeşte sórta lor, caci episcopiĭ nu doresc acésta şi le place a ţinea pe preoţĭ în miserie, că să straluciasca eĭ; că Sinodul este compus numaĭ din calugărĭ, cariĭ nu cunosc greutăţile familiare ale preoţilor, că Sinodul trebue să fie compus din preoţĭ, cariĭ atuncĭ „avênd în mână pânea şi cuţitul“, dic eĭ, îşĭ vor face şi eĭ parte din traiul cel bun al membrilor Sinoduluĭ; ca calugăria este o instituţiune vătămătóre societăţeĭ şi trebue desfiinţata; ca tóta biserica trebue reformata dupre trebuinţele actuale ale societăţeĭ şi statuluĭ, dupre ideile culturale moderne, şi alte ideĭ estravagante de feliul acesta.

Aceste ideĭ fatale pentru religie şi biserica n'aŭ remas platonice; s'aŭ gasit ómenĭ cutezatorĭ, cariĭ aŭ voit sa esploateze trista posiţiune a preoţilor din punctul de videre al intereselor lor politice. Aŭ început a forma maĭ întêiŭ adunărĭ secrete de preoţĭ nemulţamiţĭ cu posiţiunea lor, a le inspira ură asupra episcopatuluĭ şi asupra instituţiunilor religióse esistinde, asupra monahismuluĭ, asupra învetămêntuluĭ seminarial, carele, afirmaŭ eĭ, trebue cu totul laicizat; s'aŭ îndemnat preoţiĭ a se constitui în clasa aparte, independenta de episcopat, a face întrunirĭ publice, fără consimţimêntul capilor lor, unde sa trateze tóte aceste cestiunĭ şi să céră de la Guvern şi Camere, prin petiţiunĭ, realizarea estravagantelor lor cererĭ. In acest înţeles s'aŭ înfiinţat jurnale ad-hoc, în Bucureştĭ şi Iaşĭ, în care se aduceaŭ tot feliul de insulte asupra episcopatuluĭ, monahismuluĭ şi ordineĭ nóstre bisericeştĭ, cu deriderea sântelor canóne.

Dar aceste încercarĭ de revoltă a preoţimeĭ, de şi în unele jurnale aŭ găsit la început echo, ca orĭ-ce lucru noŭ şi orĭ ce ideĭ nerumegate şi nepricepute bine, aŭ fost sfărâmate de bunul simţ românesc. Guvernul şi toţĭ ómeniĭ cu minte aŭ desaprobat asemenea procedurĭ anti-creştine şi anti-române, şi preoţiĭ revoltaţĭ în fine s'aŭ convins maĭ mult saŭ maĭ puţin, că nu este acésta calea, pe carea eĭ pot ajunge la dorinţa lor fórte drépta, de a li se îmbunătăţi posiţiunea materială.

Sântul Sinod, de şi competinţa sa se margineşte prin lege numaĭ la partea disciplinara şi judecata canonică a cleruluĭ, totuşĭ, precum am amintit şi maĭ sus, înca de la începutul

funcționăreĭ sale, din anul 1873, n'a încetat a lucra și a tinde, pre cât ĭ-a fost ertat și putincios, spre îmbunătățirea posițiuneĭ materiale a preoților. Așa prin regulamentul de la 26 Maiŭ 1873, pentru posițiunea seminariștilor, s'a hotărît între altele mărirea parohiilor și reducerea numěruluĭ preoților. Prin regulamentul de la 12 Noemvrie, același an, s'a-rătat chĭar mijlócele posibile atuncĭ, pentru întreținerea cleruluĭ pe la bisericele întreținute de comunele urbane și rurale. La 8 Decembrie 1875 s'a comunicat Guvernuluĭ un proĭect de budget bisericesc pentru comunele urbane și rurale, dupre modelul budgetelor bisericeștĭ ale Ministeriuluĭ de culte pentru bisericile urbane și rurale, întreținute de stat. (Vada-se aceste regulamente în „Regulamentele St. Sinod" publicate în anul 1884). Dar tóte aceste měsurĭ n'aŭ avut nicĭ un rezultat practic. Nimene n'aŭ dat atențiune acestor propunerĭ, ca neavênd putere legislativa, deși era aprobate de guvern și sancționate de Majestatea Sa Regele.

Convingêndu-se Ierarhiĭ țěreĭ, că acéstă reformă în starea actuală a posițiuneĭ preoților este o cestiune de stat, la a căreĭa deslegare trebue să participe tóte puterile statuluĭ, și în prima ordine puterea legislativă și esecutivă, aŭ propus un proĭect în Senat pentru îmbunătățirea posițiuneĭ materiale a preoților. Proĭectul a fost bine primit în Senat și chĭar Ministrul actual, D-l Dimitrie Sturdza, a lucrat atuncĭ, ca simplu Senator, cu mult zel la ameliorarea aceluĭ proĭect și a primit sarcina de raportor al comisiuneĭ Senatuluĭ. Senatul l-a votat. Guvernul l-a depus la Camera Deputaților, undă sta neluat în considerație, timp acum de 5 anĭ, de și prin maĭ multe mesage regale s'a provocat atențiunea Guvernuluĭ și a Deputaților la resolvarea acesteĭ importante cestiunĭ,—îmbunătățirea posițiuneĭ materiale a preoților.

In urmare și starea preoțimeĭ, în loc de a se îmbunătăți, continuă a se deteriora. Cu tóte acestea rěŭ-voitoriĭ bisericeĭ nóstre continua a cleveti și acuza episcopatul, ca singurul vinovat în acéstă stare de lucrurĭ. N'a fost o singură sesiune sinodală, în carea Sinodul să nu fi primit plângerĭ de la preoțĭ, cu rugăminte de a li se îmbunătăți posițiunea. Sinodul, neavênd altă putere, le-a tot recomandat Ministruluĭ de culte cu îndemnare de a stărui pentru votarea legeĭ privitóre la acéstă cestiune, lege, carea stă depusă la Adunarea Deputaților.

Trista posiţiune a preoţilor în privinţa traiuluĭ împedecă chiar desvoltarea intelectuală şi morala a cleruluĭ nostru. Noĭ astă-ḑĭ avem în ţară 9 seminariĭ ; 6 din ele aŭ un curs maĭ mic, de 4 anĭ, osebit de alţĭ 4 anĭ, care fac eleviĭ în şcólele primare ; 3 din ele (doue în Bucureştĭ şi una în Iaşĭ) cu 7 clase, ca şi liceele. Elevii din seminariile de gradul I-ŭ sînt destinaţĭ pentru comunele rurale, ceı de gradul II pentru comunele urbane. Ceĭ maĭ talentoşĭ din seminariile de gradul I trec la cursul superior din seminariile de gradul al II, ceĭ maĭ puţin talentoşĭ se întorc pe la comunele lor natale, aşteptând vrêsta hirotonieĭ şi vre o vacanţă de preoţie. In acest interval, spre a se putea hrăni, eĭ muncesc cu părinţiĭ lor şi părăsesc cu totul cartea şi ocupaţia cu învĕţătura, neavênd nicĭ cu ce-şi cumpera cărţi, nicĭ de unde le î nprumuta, nicĭ timp de a se ocupa cu ele, în cât peste câţĭ-va anĭ aceĭ tinerĭ numaĭ sémănă a fi trecut 8 anĭ de ḑile prin şcóle.

Seminariştiĭ de gradul II, la finitul cursuluĭ, aspirând la o viaţă maĭ asigurată în privinţa mijlócelor, eĭ se feresc de cariera preoţéscă ; depun bacalaureatul, apoĭ intră uniĭ în universitate la facultatea juridică, medicală, literară ; alţiĭ concuréză la catedrele vacante de profesură prin şcólele statuluĭ ; alţiĭ devin membri de tribunale şi advocaţĭ. Aşa că multe din posturile cele însemnate ale statuluĭ se ocupă cu demnitate de foştĭ când-va seminarişti.

De aceea până în present, şi pe la comunele urbane posturile de preoţĭ şi diaconĭ le ocupă tot seminariştiĭ de gradul I, şi sînt rarĭ escepţiunĭ, unde să fie câte unul de gradul al II, şi aceştia din ceĭ maĭ puţin talentoşĭ.

Acéstă abţinere a seminariştilor de gradul al II de a intra în preoţie, fără a se fi îmbunătăţit posiţiunea materială a preoţilor, a făcut se vede pe D-l Ministru de culte Dimitrie Sturdza a le închide cariera la serviciile publice. Aşa a oprit de a se maĭ primi seminariştĭ la bacalaureat, ca să nu póta trece nicĭ la universıtate, nicĭ la profesorat. In anul acesta uniĭ dintre seminariştiĭ absolvenţı, şi cariĭ nu ştiaŭ încotro să apuce după finirea cursuluĭ, fiind cu totul săracĭ, aŭ voit să intre în Facultatea de Teologie; dar acolo sunt aşa de puţine burse : 20, în cât celor maĭ mulţĭ din aceştĭ săracĭ studenţĭ nu le-aŭ rĕmas decât să umble cu lunele pe uliţe, şi să-şĭ caute adăpost, ca nişte

nemernici pe la tipografiĭ, pe la jurnale ca scriitorĭ, pe la pensionate ca pedagogĭ, şi prin case private, şi alte serviciĭ de aceste. Alțiĭ, cad în cursele propagandelor eterogene şi eterodoxe. Intre acestea clerul şi biserica se lipsesc de talente şi de capacitățĭ, care ar fi fost bine-facetóre pentru rîdicarea bisericeĭ şi a prestigiuluĭ eĭ.

Alta greutate mare pentru seminariştiĭ de gradul al II este óstea. Indată ce un seminarist a ajuns la vrêsta de 21 anĭ, în comuna luĭ natală este tras la sorțĭ în periodul recrutațieĭ, une-orĭ încă fiind el pe banca şcóleĭ. Prin legea de recrutație din anul 1882, 24 Noembrie, se decide :

1). La art. 22 : „Sunt dispensațĭ de seviciul armateĭ, însă cu titlu condițional. . . . tineriĭ seminariştĭ. . . . ., cariĭ aŭ angajamente a se preoți, pe cât timp împlinesc angajamentele lor, până la etatea de 25 anĭ împlinițĭ.

2) Art. 74 : Tineriĭ dispensațĭ cu titlu condițional şi amânațĭ de serviciĭ în timp de pace, sunt supuşĭ pe tot timpul serviciuluĭ amânareĭ la plata uneĭ taxe personale. Ceĭ scutițĭ condițional (seminariştiĭ) la taxa de 100 leĭ anual". (Codicele român. Boerescu pag 96, 100 anul 1885. Bucureştĭ). De aicĭ urméză, că comanda militară reclamă pe seminarist, încă fiind pe bancile şcóleĭ, la serviciul de cazarma, dacă n'are cine plăti pentru el taxa până la finele şcóleĭ. Seminaristul de gradul II, carele a petrecut în şcólă 12 anĭ, fiind luat în óste, el n'are acolo altă perspectivă, de cât acea de soldat ordinar ; căcĭ înaintarile în armată sunt legate cu scólele militare speciale.

Ca să scape de armată, el trebue să intre în cler ; dar nu sunt locurĭ vacante ; el trebue să aştepte şi să continue a plati taxa la óste, el, care abia póte a şĭ procura hrana şi îmbrăcămintea necesare esistențeĭ.

Găsindu-şĭ vre-un loc la vre-o biserică, cu un remunerariŭ de câte-va sute leĭ pe an, el ca să se facă preot orĭ diacon, trebue, dupre ordinea bisericeĭ nóstre, să se însóre maĭ înteiŭ. Acésta agravéză posițiunea luĭ materială. El acum trebue să întrețină cu micele sale mijlóce nesuficiente pentru un singur om, încă o soție şi apoĭ copiĭ, şi să aibă casă. Seminariştiĭ, fiind eĭ originarĭ din părințĭ săracĭ, căcĭ din clasele avute nimene nu vine la preoția cea săracă şi neconsiderată, nu se pot însura de cât numaĭ luându-şĭ

neveste ïarăşĭ din clasele sărace. Vra să ḑică a adăuga la un loc două sărăciĭ.

Tóte aceste consideraţiunĭ reclamă de urgenţă îmbunătăţire în posiţiunea preoţimeĭ nóstre; altminterea acéstă stare de stagnaţiune va deveni molipsitóre pentru societate.

Un cler decăḑut materialiceşte decade şi moraliceşte; ïar decadenţa cleruluĭ aduce decadenţa religiuneĭ şi a moraleĭ publice.

Ţéra este datóre a veni în ajutorul bisericeĭ cu tóte puterile sale; cu atâta maĭ vêrtos că a clironomisit de la biserică un fond de sute de milióne, din ale căruïa venitur trebue să benificieze şi clerul cu biserica şi cu servitoriĭ eĭ de tóte gradele.

Altminterea, dacă se va continua mult acéstă tristă posiţiune, să fim siguri că nu prea târḑiŭ va ajunge şi România, ca Grecia, unde starea preoţimeĭ a ajuns în aşa mizerie, în cât nicĭ un seminarist nu maĭ voeşte să se preoţéscă. Chïar Facultatea Teologică din Atena n'are acum de cât opt studenţĭ, pe când la cele-lalte facultăţĭ sînt peste 200. In anul trecut a sfîrşit acolo cursul teologic numaĭ un student, şi acela abia cu nota Καλῶς (bine), din carea i se vede şi capacitatea intelectuală.

Şi la noĭ tineriĭ seminarişti vor preferi în viitoriŭ orĭ-ce alte cariere, afară de cea preoţéscă, carea este însoţită numaĭ de sarcinĭ grele şi de mizerie.

In scurt, precum am maĭ ḑis, cestiunea îmbunătăţireĭ posiţiuneĭ preoţilor este o cestiune socială, tot atât de mare, ca multe alte cestiunĭ, d. e împroprietărirea clăcaşilor, desrobirea monastirilor ḑise închinate, etc., în cât Guvernul şi Camerile, ce o vor deslega, vor bine-merita de la naţiune şi de la viitoriul eĭ.

După ce am arătat până acum gréua posiţiune a preoţimeĭ nóstre presente şi viitóre; după ce am arătat, că în tóte ramurile societăţeĭ nóstre s'aŭ făcut multe prefacerĭ şi îmbunătăţirĭ, afară numaĭ de posiţia materială a preoţimeĭ, carea a rĕmas staţionară, fără a se fi făcut ce-va solid pentru îmbunătăţirea eĭ; după ce am spus, că cestiunea acésta este o cestiune socială, carea nu se póte regula fără participarea cordială a puterilor statuluĭ, prin o anume lege votată de Corpurile legiuitóre, sancţionată de Rege şi publicată prin Monitoriŭ, spre a servi de normă inalte-

rară pentru tóte autorităţile administrative, financiare şi judecătoreştĭ, judeţene, urbane şi rurale; urméză acum întrebarea :

In aşteptarea acesteĭ legĭ bine-făcĕtóre, ce trebue să facă St. Sinod şi Prea-Sfinţiţiĭ Eparhioţĭ, pentru a grăbi şi a înlesni resolvarea acesteĭ marĭ cestiunĭ sociale?

Opiniunea mea este:

1) Ca St. Sinod, în fie care sesiune a sa, să facă o respectuósă amintire Guvernuluĭ Majestăţeĭ Sale Regeluĭ, prin D-l Ministru de culte, ca să elaboreze fără întârḑiere un proiect de lege pentru îmbunătăţirea posiţiuneĭ materiale a bisericilor şi a cleruluĭ comunal, atât urban cât şi rural.

2). Spre a înlesni Guvernuluĭ realizarea acesteĭ marĭ trebuinţĭ, Prea Sfinţiţiĭ Eparhioţĭ să tindă a împuţina numĕrul preoţilor atât în comunele urbane cât şi în cele rurale. In cele dintĕiŭ, să ajungă a fi pe la bisericile cele maĭ sărace numaĭ câte un preot, şi apoĭ treptat să anexeze la una şi aceeaşĭ parohie câte douĕ saŭ treĭ bisericĭ, în care serviciul divin să se facă pe rînd; ĭar la cele cu mijlóce să se mânţină pe atâţĭa pe cât putinţa şi trebuinţa cere. In comunele rurale să tindem cu toţiĭ la aceea, ca fie-care comună, de şi ar avea în reionul eĭ maĭ multe bisericĭ, să fie numaĭ un cler, adică un preot şi câte doĭ cântăreţĭ, şi acest cler să facă serviciul pe rînd şi în cele-lalte bisericĭ, pe cât ele vor fi în bună stare ţinute de comună: la din contră—acele ajunse în stare próstă şi nereparate, să se închidă.

3). Să mijlocim la Guvern, ca pămênturile bisericilor prisoselnice în comune să nu le ĭa primăriile pe séma lor, ci să le lase spre întreţinerea cleruluĭ esistent în acea comună. Dacă comunele nu daŭ nimic saŭ maĭ nimic cleruluĭ, apoĭ cel puţin să nu-ĭ răpĭască ceea ce i s'aŭ dat prin legile esistente, adică pămêntul de hrană; căcĭ şi acéstă anomalie se întêmplă prin unele comune.

4). Spre a se învidera trebuinţa de mărirea parohiilor şi reducerea numĕruluĭ preoţilor, voiŭ cita esemple din statistica eparhieĭ Romanuluĭ, arătând în maĭ multe comune, numĕrul locuitorilor, al bisericilor şi al preoţilor lor. Esemplu îl vom lua din judeţul Putneĭ.

COMUNA	No. CONTRIBUABILILOR.	BISERICILE	PREOŢII
Făureĭ	 242	 4	.... 2 ....
Jorescii	 190	 3	.... 2 ....
Vulturu	 590	 4	.... 4 ....
Bolotescii	 285	 5	.... 4 ....
Clipicescii	 198	 2	.... 1 ....
Ireştii	 340	 5	.... 4 ....
Miera	 740	 5	.... 5 ....
Păţescii	 300	 5	.... 5 ....
Ţifescii	 368	 6	.... 3 ....

Ca să putem stabili o normă raţională şi practică pentru fixarea numĕruluĭ parohiilor este neapărat, ca în fie-care judeţ, cât maĭ fără întârḑiere, Protoĭereiĭ respectivĭ să mérgă din comună în comună şi să facă un proĭect de aranjarea parohiilor pe comună, aşa ca, pe cât se va putea fie-care comună rurală să compună o parohie, deşi cu maĭ multe biserici, în care preotul parohial va putea servi cu rîndul, în câtă vreme acele biserici anexate vor fi bine întreţinute; să determine biserica principală a parohieĭ şi acele lăturale anexate la dênsa. Să arate de asemenea împrejurările, care ar reclama, pentru depărtare orĭ alte cause, adăogirea încă a unuĭ preot comunal, maĭ ales dacă biserica cea maĭ depărtată va fi avênd şi condiţiunĭ favorabile pentru întreţinerea preotuluĭ şi a celor-lalţĭ servitorĭ bisericeştĭ. Să se arate tot atuncĭ şi pămênturile de hrană, ce vor fi posedând bisericile comunale, fie una saŭ maĭ multe.

Dacă s'ar ivi împrejurărĭ extraordinare, precum depărtarea prea mare, curgerea apelor torenţiale, care în ştiute timpurĭ împedecă comunicaţia în cuprinsul comuneĭ oficiale, atuncĭ parohia se póte stabili pe alte base decât reionul comuneĭ oficiale, formând parohia aparte, din sate şi cătune aparţinênd la deosebite comune oficiale.

Statisticile parohiilor, formate ast-fel din tóte eparhiile, confirmate de Ierarhiĭ eparhialĭ, să se aducă la Sinod, spre cercetare şi aprobare, pentru ca să se ştie ce numĕr de preoţĭ trebue a se stabili pe viitorŭ la parohiile determinate în feliul acesta.

5) Să se puna în vedere preoţilor, că în cestiunea îmbunătăţireĭ posiţiuneĭ lor materiale, fórte mult depinde de la eĭ singurĭ: de la conduita lor morală, de la devotamentul lor către biserică şi orânduelele eĭ cele sfinte, de la buna lor manieră în relaţiunele lor ḑilnice cu parohieniĭ, de la iubirea lor către aprópele şi compătimirea cu ceĭ suferindĭ. In conduita sa de păstoriŭ sufletesc, preotul trebue să posédă în mare grad spiritul credinţeĭ ortodoxe, şi să combată din inimă orĭ-ce ideĭ anti-creştine şi anti-ortodoxe, ce s'ar ivi pintre păstoriţiĭ sěĭ.

Servirea preoţéscă este continuarea serviciuluĭ Apostolic în lume. St. Scriptură ne asigură, că singura putere, carea învinge lumea şi rěutăţile eĭ, este credinţa creştină. Nenorocit dar preotul, carele n'are acéstă credinţă sfîntă, carea învinge lumea, ci se conduce în viaţa sa de stihiile şi vênturile înţelepciuneĭ ceĭ deşarte omineştĭ. El nu este un ziditoriŭ al bisericeĭ, ci un destructor; el priveşte preoţia numaĭ ca o meserie de traiŭ pământesc, sufletul luĭ fiind înstrěinat de la Dumneḑeŭ şi de la biserica luĭ, carea trebue să fie pentru tot-déuna şcóla credinţeĭ religióse şi a moralităţeĭ. De aceea asemenea nenorocițĭ preoţĭ sunt tot-déuna urîţĭ şi despreţuiţĭ de bunul simţ al poporenilor lor; biserica ce are un asemenea preot nu atrage inimile credincioşilor, serviciile luĭ religióse nu edifică sufletele lor, ci devin numaĭ nişte formule secĭ, fără viaţă spirituală. De aicĭ apoĭ, ca consequenţă naturală, decăderea posiţiuneĭ lor materiale, posiţiune, carea este unită cu credinţa şi moralitatea preotuluĭ, ca trupul cu sufletul: esă sufletul, móre şi trupul.

6). Cestiunea simţuluĭ religios, adică a credinţeĭ şi a moralităţeĭ cleruluĭ depinde în mare parte de la educaţia religiósă şi morală, ce li se dă prin seminariĭ. Aicĭ ne întâlnim cu o altă mare cestiune, fórte vitală pentru vocaţiunea preoţéscă. Organizarea moduluĭ de instruire şi educaţie prin seminariĭ la noĭ este fórte defectuos. Maĭ întěiŭ de tóte ne lipsesc maĭ cu totul bărbaţĭ specialĭ pentru acreşte tineritul preoţesc în vocaţia preoţéscă; de aicĭ puţina saŭ nicĭ de cum îngrijire de bisericitatea elevilor, adică de deşteptarea în eĭ a iubireĭ către biserică şi cunóşterea profundă a rânduelelor bisericeştĭ şi a sensuluĭ lor dogmatic şi moral. Programul ştiinţelor ce se predaŭ în seminariĭ este copiat după al imnaziilor şi liceelor, de unde urméză că studiile teologice sunt aprópe negligiate. Studiul St. Scripturĭ, d. e.

studiu, carele este fundamentul ştiinţeĭ preoţeştĭ, în seminariile nóstre este orĭ cu totul părăsit, orĭ fórte rĕŭ tratat: în cât un seminarist de aĭ noştri tot atâta pricepe din St. Scriptură, cât şi dascăliĭ de biserică, cariĭ, de şi cetesc în tótă viaţa lor psaltirea prin bisericĭ, nu înţeleg ceea ce cetesc, ci fac acésta numaĭ mecaniceşte, am putea dice că eĭ nu cetesc, ci bolborosesc; adică nu înţeleg nicĭ eĭ, nicĭ ceĭ ce-ĭ ascultă.

Contra acestuĭ mare defect, ce esistă de mult în educaţia cleruluĭ nostru, St. Sinod, încă din prima sesiune a sa, în anul 1873, prin regulamentul pentru posiţiunea seminariştilor, votat la 26 Maiŭ, s'a esprimat în modul următoriŭ despre îmbunătăţirea educaţiuneĭ prin seminariĭ, arătând atât trebuinţa de a pregăti bunĭ profesorĭ pentru seminariĭ, cât şi reglementarea sistemuluĭ de instrucţie şi educaţiune prin seminariĭ.

In art. 8 al aceluĭ regulament se dice: „Spre a se forma pe viitoriŭ profesorĭ bunĭ pentru seminariĭ, este necesar a se trimite pe la şcólele Teologice din ţĕrile ortodoxe cel puţin câte 4 dintre eleviĭ, ce aŭ terminat cu maĭ bun succes cursurile de gradul al II-lea în seminariĭ şi s'aŭ distins prin bună conduită şi aplicare la cariera spirituală.

Acésta se va urma până când se vor forma profesoriĭ trebuitorĭ pentru seminariile ţĕreĭ, şi până când ele singure vor fi în stare a produce profesorĭ capabilĭ de a instrui şi educa clerul".

Art. 9: „Pentru a se putea şi în present da o maĭ bună direcţie educaţiuneĭ cleruluĭ prin seminariĭ, este necesar, ca St. Sinod să elaboreze un regulament special pentru educaţia şi instrucţia cleruluĭ, în care să se arate regulele de disciplină, nesare la educaţia cleruluĭ, datorinţele profesorilor şi programa de studiile necesare pentru instrucţia cleruluĭ. Un asemenea regulament negreşit să se presinte Sfîntuluĭ Sinod la sesiunea viitóre".

Venind la resultatul practic al acestor dorinţĭ, exprimate deja de 15 anĭ de St. Sinod, trebue să spunem, că spre realizarea dorinţeĭ exprimate de St. Sinod în art. 8, Guvernul în douĕ rîndurĭ a trimis câţĭ-va tinerĭ pe la Facultăţile de Teologie streine; alţĭ studenţĭ seminariştĭ, mişcaţĭ de dorul de a se perfecţiona în ştiinţele religióse, s'aŭ dus de aseminea la aceléşĭ facultăţĭ din strĕinătate, cu mijlócele propriĭ, saŭ ajutaţĭ de alţĭ particularĭ.

Aceștia întorcêndu-se în patrie, ocupă astă-ḑî posturi însemnate în biserică și profesorate în tênăra nóstră Facultate de Teologie, și maî toțî promit a fi elemente bine-făcetóre pentru viitoriul Bisericeî și al religiuneî nóstre ortodoxe.

Cât pentru dorința exprimată de St. Sinod în art. 9, citat maî sus, proiectul de regulamentul disciplinar pentru seminariî s'a presentat St. Sinod în sesiunea a doua din acelașî an 1873, s'a cetit în Sinod și s'a aprobat.

Dar Ministrul de culte de atuncî a opinat, că trebue a se aștepta maî înteiŭ votarea uneî nouĕ legî pentru seminariî, lege, carea era deja depusă la Camera Deputaților. Aŭ trecut de atuncî 15 anî și noua lege nu s'a maî votat, prin urmare și regulamentul disciplinar nu s'a putut aproba, nicî aplica.

Seminariile în intervalul acesta aŭ devenit ca tóte scólele laice, lipsite de orî-ce caracter special, înglobate ca tóte cele-lalte scóle sub administrația materială și morală a Ministeriuluî de culte, fără participarea Sinoduluî și a episcopatuluî.

Acésta este ceva fórte straniŭ, nenatural și neesistând nicî într'o țéră cultă și cu biserică constituită pe canónele bisericeștî.

Să nu se aștepte nimene în țara nóstră la preoțî formațî în spiritul cel sfînt al bisericeî ortodoxe, în câtă vreme va continua acéstă stare anormală a institutelor de educațiune a cleruluî nostru.

Să cerem dar necontenit de la Guvern o nouĕ lege specială pentru instruirea cleruluî și un regulament special pentru educațiunea preoțéscă, tindênd a forma pentru biserică ómenî, cariî posedând cunoștințele generale ale instrucțiuneî moderne, să pótă în aceeașî vreme deveni apostolî aî credințeî și aî moralitățeî creștine pe basele ortodoxieî române.

7). In viderea măririeî parohiilor și a reducereî numĕruluî preoților parohialî, numĕrul elevilor prin seminariî să se reducă, așa ca în fie care seminariŭ să nu fie maî mult de 50 de elevî. Ar fi bine ca în capitalele Bucureștî și Iașî, unde se află pe lângă cursul de gradul al II-le și acel de gradul I-iŭ, și maî ales în Bucureștî unde sunt douĕ seminariî, unul al statuluî și altul al reposatuluî Mitropolit Nifon, să rĕmână în seminariile statuluî numaî cursul de

gradul II-le, ĭar cursul de gradul I-iŭ să se menţină numaĭ în cele-lalte seminariĭ eparhiale.

8). Cu fondurile remase libere, prin desfiinţarea cursurilor de gradul I-iŭ de la cele doue seminariĭ ale statuluĭ din Bucureştĭ şi Iaşĭ, să se înfiinţeze în fie-care eparhie câte o şcólă de cântăreţĭ, şcóle de mare trebuinţă pentru rîdicarea bisericeĭ nóstre carea maĭ ales prin comunele rurale, în acéstă privinţă, a ajuns a fi lipsită cu totul de personalul trebuitoriŭ pentru serviciul divin. Dascăliĭ astă-dĭ în fiinţă ceĭ maĭ mulţĭ nu pot nicĭ a cânta nicĭ a ceti bine. Acésta deformézä şi face nesuferit serviciul divin.

St. Sinod îngrijat de acéstă mare lipsă de cântăreţĭ, ce se simte în biserica nóstră, încă din anul 1881, prin regulamentul „pentru regularea şi îmbunătăţirea cântuluĭ bisericesc în România“, a propus la art. 1: „Să se înfiinţeze la amêndoue Mitropoliile şi la tóte Episcopiile câte o şcólă de cântărĭ“. Dar din nenorocire şi acel regulament, deşi votat de St. Sinod, n'a primit încă sancţiunea regală, şi nu s'a realizat, ca multe alte nevoĭ bisericeştĭ, exprimate în St. Sinod pentru rîdicarea bisericeĭ la nivelul cultural, de care ea are trebuinţă fórte simţită de toţĭ ceĭ ce iubesc biserica şi religiunea nóstră strĕmoşască.

9). Vine acum întrebarea, ce să facem cu seminariştiĭ, cariĭ, la mărirea parohiilor şi reducerea numĕruluĭ preoţilor, vor rĕmânea mulţĭ şi mult timp fără posiţiunĭ asigurate şi fără cariere stabilite? Eŭ cred, că eĭ trebue introduşĭ treptat în posturile de cântăreţĭ pe la bisericile statuluĭ şi la bisericile cu maĭ multe mijlóce de întreţinerea cleruluĭ. Însă pentru ca să le înlesnim acéstă carieră şi să-ĭ scutim de serviciul militar, căruĭa sînt supuşĭ după împlinirea vrêsteĭ de 25 anĭ, la numirea lor în funcţiunea de cântăreţĭ, să-ĭ hirotonim în diaconat. Altmintrelea acéstă mĕsură va avea resultate vătămătóre şi pentru seminariştiĭ-cântăreţĭ şi pentru biserică; eĭ conform legeĭ recrutărĭ la vrêsta de 26 anĭ vor fi luaţĭ la óste şi încadraţĭ în óstea permanentă, apoĭ în rezerve, chemaţĭ la concentrărĭ etc. şi aşa bisericile, la care eĭ vor fi destinaţĭ, vor rĕmânea fără servitoriĭ neaparaţĭ pentru serviciul divin al parohiilor.

Aceştĭ cântăreţĭ—diaconĭ, cariĭ se vor distinge în serviciul lor prin devotament către biserică şi bună conduită

la cas de vacanţe de preoţie vor fi înaintaţĭ la trépta preoţéscă.

Acéstă mĕsură este cerută chiar şi de canónele bisericeştĭ. Aşa canonul 10-lea al Sinoduluĭ de Sardica stabileşte că rîdicarea la treptele preoţeştĭ trebue să se facă nu cu grabă, ci treptat, după un timp de cercare nu puţin, ca să se pótă constata dacă persóna în cestiune posedă calităţile morale necesare preoţieĭ.

Episcop Melhisedec.

Roman 1888 Februar.

DISCÚRS

ţinut la serbătórea patronală a Seminaruluĭ Veniamin, 1888.

Situaţiunea Cleruluĭ faţă cu progresul sciinţeĭ actuale.

I.

In seculul nostru, seculul luminilor, al cugetăreĭ libere, al raţiuneĭ ce voeşte a examina totul, când s'a pus în discuţiune orĭ-ce instituţiune divină orĭ omenéscă, când societatea umană pare a fi împinsă spre a se reforma chiar din temeliile sale, fireşte urma ca şi religiunea cu personalul sĕu oficial să fie pusă în discuţiune, atacată, persiflată şi ameninţată cu ruina. Şi dacă religiunea, ca principiŭ, ca teorie, pentru necontestatele folóse ce până în present a adus omenireĭ, tot maĭ póte pluti la suprafaţa volbureĭ şi a vêrtejuluĭ de negaţiune şi scepticism ce învêlue din timp

în timp mintea omenéscă, apoĭ, personalul eĭ oficial, voesc a ḑice: clerul în genere, din causa multor lipse şi a abatereĭ câte odată de la înalta sa demnitate, din causa greşelelor inevitabile natureĭ omeneştĭ, de mulţĭ este reŭ vĕḑut, aspru criticat şi ameninţat cu desfiinţare. Pentru uniĭ el numaĭ are raţiunea de a fi.

In timpul nostru cel îmbuĭbat de materialism, când totul se apreciază numaĭ din punctul de vedere al folosuluĭ şi al interesuluĭ sunător şi pipăit, o instituţiune spirituală, de un caracter moral, pare a nu-şĭ maĭ avea locul sĕŭ în societatea aceea ce se consideră ca un simplu aglomerat de materie organisată. Grupurile acestor societăţĭ se aglomerézá şi constituesc într'un chip maĭ mult orĭ maĭ puţin vĕḑut şi simţit: ele luptă necontenit pentru viaţă, îşĭ pronunţă într'un mod sgomotos, maniera lor de a fi, îşĭ aŭ de basă un fel de jus fortioris a existenţeĭ lor în timp. In asemenea lupte de interese, rivalităţĭ în obţinerea de posiţiunĭ comode sociale, intrigĭ şi încordărĭ de ambiţiunĭ nesatisfácute, ordinul clerical adormit póte pe influenţa sa din trecut, orĭ, maĭ bine, reţinut de caracterul sĕŭ moral, pare inmobil şi fără energie în viaţă. Apoĭ, în ḑiua de astă-ḑĭ un principiŭ positivist ḑice: că cel ce nu câştigă, acela perde. Prin urmare cel ce nu se mişcă, nu dă semne de viaţă; cel ce nu-şĭ adauge cu timpul forţile sale, în luptă pentru viaţă, cade, şi un alt factor îĭ ĭea locul. Iată de ce uniĭ, dupre teoria Sociologieĭ de astă-ḑĭ positiviste, consideră clerul fără căpătâiu în present, ĭar pentru viitor mort şi lipsit de raţiunea de a fi. Oare aşa să fie în viitor cu instituţiunea cleruluĭ? Este şi el óre unul din aceĭ factorĭ socialĭ, cariĭ, cu progresul şciinţelor, cu respândirea luminilor, cu înaintarea civilisaţiuneĭ, să disparà, cum a dispărut d. e. sclavagiul, ĭobagia, castele sociale, etc. etc.? Orĭ ca instituţiunea advocaţilor, care numaĭ la unele popóre şi din restimp în restimp apare şi înfloreşte, fără ca omenirea să fie mult stinghirită din lipsa eĭ în progresul sĕŭ?

La aceste întrebărĭ am putea respunde, cum se cuvine,

numaĭ de vom cerceta ce anume factorĭ cultivă omenirea în progresul seŭ, cu alte vorbe în ce se cuprinde progresul omenesc, ce anume elemente îl constitue şi dacă nu cum-va vre unul din aceste elemente ar fi de natură a fi cultivat de o instituţiune religiósă şi morală, cum este misiunea cleruluĭ la noĭ.

II.

Omul este în sine fiinţă mărginită dar perfectibilă; de aceea nimic nu ne impresionéză maĭ mult în istoria sa ca progresul ce-l face în tóte ramurile activităţeĭ sale. Acest fapt a dat loc, în sciinţa modernă maĭ ales materialistă, teorieĭ că omul nu numaĭ în acţiunile sale, dar chiar şi în constituţiunea sa, ca corp şi suflet, este fatalminte şi forţat supus unuĭ progres perpetuŭ şi neîntrerupt. De aicĭ teoria evoluţionistă şi transformistă, care se sileşte a deduce genul omenesc din atome şi monere, supunêndu-l la tot feliul de metamorfoze până să ajungă la cea maĭ înaltă desvoltare indefinită şi imposibilă de precisat. Nu cu ast-fel de progres ne vom ocupa noĭ în cuvêntarea de astădĭ. Intreprinderea mea este maı modestă. A mĕ avênta în teoriĭ ipotetice şi neprobate încă, este a mĕ abate de la scopul propus. Totuşĭ, dacă este să ating în douĕ vorbe şi desvoltarea constitutivă a omuluĭ pe pământ, nimic maĭ adevĕrat istoriceşte de cât menirea ce-i s'a dat de Creatorul sĕŭ, când ĭ-a ḑis: „*Creşteţĭ şi vĕ înmulţiţĭ şi umpleţĭ pământul şi să dominiţĭ preste dênsul*“ (Facer. c. 1, 28). Acéstă destinaţiune materială ad litteram se aduce de om în plinire. Creatorul însă ĭ-a prescris şi modul cum să administreze pământul: „*Dumneḑeŭ a constituit pre om ca să stĕpânéscă preste făpturĭ şi sa administreze lumea în sanctitate şi dreptate, şi dupre dreptarul (echitatea) sufletuluĭ judecată să facă*“ (Inţelept. Solom: IX, 2—3).

Acéstă lege morală omul, avênd a o aplica în desvoltarea sa istorică, dupre libera sa voinţă, în multe a stirbit-o şi

călcat-o în picióre. Dar cu tóte aceste, ea a fost și este un element esențial în destinul omuluĭ pe pământ: când s'a conformat în totul cu dênsa, s'a privit acésta ca progres, iar când s'a abatut de la dênsa, s'a considerat ca regres. Progresul omuluĭ însă nu se mărginește numaĭ aicĭ; el este multiplu: politic, social, industrial, artistic, sciințific și moral. Istoria universală, istoria civilisațiuneĭ popórelor, istoria sciințelor și artelor, istoria literilor și a filosofieĭ tóte la un loc arată un material variat și vast asupra căruĭa, omul în desvoltarea sa istorică îșĭ exercită, când maĭ repede când maĭ încet, acțiunea și inteligența sa. Este dar necontradis că omul are înăscută facultatea de a progresa. De aceea, un filosof definind progresul a dis că este: „o ameliorațiune pururea progresivă a condițiuneĭ morale, fisice și intelectuale a genuluĭ omenesc“; ĭar economistul Bastiat (Harmonies economiques) vorbind de progres adauge: „Eŭ cred că neînvinsa tendință socială este o apropiere continuă a ómenilor către un comun nivel fisic, intelectual și moral, și tot-o-dată o ridicare progresivă și nedifinită a acestuĭ nivel“.

Intrebarea acum este, în ce omul se arată a fi maĭ cu samă perfectibil? Prin ce se distinge el cu deosebire de tóte cele-l-alte făpturĭ pe pământ?

III.

Ceea ce face pe om perfectibil este inteligența sa însoțită de libertate. In inteligența sa ce observă, raționéză, câștigă și transmite este sorgintea progresuluĭ, carele ca un fluviŭ mic la început, de ce înaintește, continuŭ tot crește în decursul seculilor și a vrêstelor omenireĭ. Câștigarea, acumularea, transmiterea cunoscinților și a invențiunilor de tot feliul în ordinul moral și sciințific, în cel politic și social; esperiențile și invențiunile industriale fac conținutul progresuluĭ. Uĭtându-ne acum maĭ de aprópe asupra calităților inteligențeĭ, vedem că elementul

intelectual este maĭ cu deosebire susceptibil de succesiune şi de progres continuŭ dela om la om, de la generaţie la generaţie, de la o naţiune la alta; în cât aicĭ aflam şi semnul caracteristic ce distinge elementele perfectibile de cele maĭ puţin perfectibile în natura nóstră;—cele ce cu timpul măresc cursul progresuluĭ de cele ce par a rĕmânea staţionare. Afară de ce se póte acumula şi transmite, nu se póte considera ca progres continuŭ în omenire, dar póte fi un progres curat individual, pe care fie-ce om trebue a-l reîncepe, ca şi cum n'ar fi fost nimic înainte de el, şi a-l efectua prin sine însuşĭ şi cu propriile sale puterĭ; ĭar acesta este *virtutea*. In adevĕr, dacă maĭ întregul element moral,—ce este voinţa liberă a omuluĭ desvoltată în istoria sa, şi care cararacterisază maĭ esenţial personalitatea sa faţa cu alte fiinţĭ din lume,—nu putem dice că nu este perfectibil, şi prin urmare supus progresuluĭ general al omenireĭ: precum acesta se vede evident din mare diferinţă a moravurilor omenireĭ barbare de cele a omenireĭ civilisate, a omuluĭ primitiv de cea a omuluĭ Evropeŭ din seculul present; totuşĭ o parte esenţiala a moraleĭ înalte, pare a rĕmânea staţionară. Da, virtutea este perfectibilă maĭ numaĭ în individ; pe când elementul intelectual este perfectibil nu numaĭ în individ, ci şi în specie, pe calea de moştenire şi de transmisiune. Insă, pe când elementul intelectual are acest avantagiŭ, fără cel moral nu s'ar putea desvolta nicĭ susţinea, cu atâta maĭ puţin a garanta instituţiunile societăţeĭ civilisate. Fără inimĭ generóse, fără caractere nobile, fără sentimentul datorieĭ şi al onóreĭ, fără vigóre morală şi buna-voinţă, cu un cuvênt, fără virtute (considerată în sens larg), tótă acumulaţiunea de cunoscinţĭ sciinţifice nu va folosi nimic pe om, şi nu-l vor face să înainteze cu mult în destinaţiunea sa. Dar pentru ca acéstă distincţiune între progresul intelectual şi cel moral, să se arăte maĭ simţit şi cu maĭ multă precisiune, să intrăm în o analisă maĭ amĕrunţită.

IV.

In ordinul intelectual, progresul se póte chiar verifica printr'un inventar de numërul cunoscinţelor şi al descoperirilor, prin comparaţiunea stărei actuale a sciinţelor, artelor, legilor, codicelor şi instituţiunilor, cu cutare saŭ cutare secul anterior. Este uşor nu numaï a constata însemnatul progres efectuat în lumea Evropénă de la seculul al XVI încóce, dar încă, de nu vor supraveni resturnărî sociale şi catastrofe marï, se póte preḑice ca va merge tot crescênd. Oare nu-l vedem păşind cu puterï din ce în ce maï marï: vires acquirit eundo? Fie-ce cunoscinţă, fie-ce descoperire, sunt ca nişte trepte pe care se sue tot maï sus. Teoriile, metódele, formulele, instrumentele şi invenţiunile favoriséză şi uşuréză tot maï mult progresele sciinţelor şi a artelor. De şi nu cu aşa paşï giganticï, dar totuşï pas cu pas se ţine de progresul intelectual şi cel moral; şi întru cât morala se considera ca sciinţă, ca element formator şi constitutiv societăţeï omeneştï, luminele eï n'a lipsit omuluï nicï-o-dată.

Dacă în tradiţiunile primitive şi în monumentele antice se află deja maxime morale identice celor din codicele şi catehismele secululuï al XIX-le, ceea ce a făcut pe filosoful Angles Mackintosh să ḑică, că în morala nu se fac descoperirï;—sunt multe altele, care apar succesiv şi-ï atestéză progresele eï; precum maximele cele primitive şi neschimbabile probéză uniformitatea şi unitatea consciinţeï şi natureï omeneştï. De la Omer însă şi Esiod până la Socrat şi Platon; de la Platon până la Cicerone; de la Moisi până la Christos şi din Evul mediŭ până în present, este un progres de ideï morale, ce se póte urmări în tótă istoria, se póte verifica în tractatele filosofice de morală, în legislaţiunï şi în moravurï. Consideraţï maï ales ameliorarea în posiţiunea celor slabï: a sclavuluï, a femeeï şi a copiluluï. Ce stranie

schimbare s'a efectuat faţa de dênşiĭ în ideile morale, în consciinţa părinteluĭ de familie, a soţuluĭ şi a stĕpânuluĭ!

Nu se vĕd óre continuŭ şi succesiv dispărând marele nedreptăţĭ, la început legitimate, ca: sclavia, servitutea, neegalitatea claselor şi a sarcinelor sociale, neegalitatea înaintea legeĭ, opresiunea consciinţelor, etc?

V.

Ast-fel este progresul vĕdut al civilisaţiuneĭ care este însăşĭ natura omuluĭ cultivată şi educată; progres ce se efectuă prin desvoltarea inteligenţeĭ atât în ideile morale cât şi cele sciinţifice; dar care nu s'ar putea susţinea de cât sub condiţiunea concursuluĭ voinţeĭ ceĭ bune, a forţeĭ morale, vreaŭ a dice a virtuţeĭ. Acésta însă se cade a o distinge bine de luminile generale ale moraleĭ. Progresul luminilor morale aparţine maĭ mult elementuluĭ intelectual, pe când din contra virtutea depinde în totul de curăţia intenţiunilor, de devotamentul sincer, de disinteresare, abnegare şi energia voinţeĭ. Pe lânga acésta, progresul acestuĭ element pur al moraleĭ nu se póte precis verifica, fiind-că el se îndeplineşte în adêncul consciinţelor, în secretul voinţelor şi a inimilor. Maĭ mult încă, el nu este susceptibil de acea lesniciósă creştere, de acea înaintare repede ce se observă la progresul intelectual. Cu tot binele ce alţiĭ aŭ putut a-l face maĭ 'nainte de noĭ, cu tótă suma anterióră de fapte bune îndeplinită în lume, virtutea n'a devenit maĭ uşóră pentru nimenea, meritul eĭ şi astă-dĭ se câştigă tot cu acelaşĭ preţ ca la începutul lumeĭ. Obligaţiunea de a efectua binele numaĭ pentru bine, cere pretutindenea şi de a pururea aceléşĭ sacrificiĭ, aceléşĭ silinţĭ. Dar în acésta tocmaĭ constă şi demnitatea bărbaţilor virtuoşĭ. Iată pentru ce progresul eĭ se consideră numaĭ ca individual iar nu colectiv. Valórea eĭ se mĕsura numaĭ dupre gradul sacrificiilor şi al silinţelor celuĭ ce o practică, fără niciĭ un folos vĕdut pentru posteriorii lipsiţĭ de dênsa.

Acéstă nepotrivire a progresuluĭ intelectual cu cel moral pe

de o parte, ïar pe de alta impresiunea vivace şi plină de ilusiï fantastice, ce marele progres intelectual lasă în spirit, a făcut pe maï mulţi învĕţaţĭ, filosofi şi scriitorï positivişti şi criticĭ, ca uniï: precum Charles Perrault, Herder, să opineze că într'un viitor depărtat progresul intelectual se va substitui prin luminile sale celuï moral; pe alţiĭ, ca Fichte, Condorcet şi Herbert Spencer, să susţină că progresul intelectual înaintând în indefinit, rĕul din omenire va dispărea în faţa raţiuneï perfecte, şi atuncĭ nu va maï fi nevoïe de virtute şi precepte morale; ïar pe alţiĭ, ca Saint-Simon, Fourier şi ceï-lalţĭ socialiştĭ, să arunce morala ca superációsă, netrebnică şi chiar vĕtamătóre libereï desvoltărĭ fisice a omuluï în tóte privirile. In fine, Toma Buckle (*în istoria Civilisaţiunĭ în Anglia*) se sileşte din resputerĭ a demonstra că elementul moral nu este de nicĭ un folos în cultura omuluï, fiind inmobil, sterp, câte-o-dată periculos societăţeï şi staţionar faţă cu cel intelectual. Iată, de exemplu, unele din argumentele sale despre inmobilitatea şi sterpiciunea elementuluï moral în oposiţie cu mobilitatea şi fecunditatea celuï intelectual. Aceste le înserăm dupre cum se află resumate în cartea D. Francisque Bouillier (Morale et Progrés, Paris). Buckle dice: Din cea maï adêncă anticitate până în dilele nóstre, nimic nu s'a schimbat maï puţin de cât acele marï dogme comune tuturor sistemelor de morală. Ce s'a maï adăogit la anticele precepte: a face bine altora; a sacrifica în folosul altora propriile nóstre pofte; a iubi pre vecinul nostru ca pe noï înşine; a-şĭ onora părinţiĭ; a-şĭ stĕpăni pasiunile; a respecta pe ceï inferiorï noue, etc. etc? Ast-fel eraŭ ele acum cu miĭ de anï înainte, şi ast-fel sunt şi astă-dĭ, fără a li se adauge o iotă măcar în cărţile moraliştilor şi în tóte discursurile tuturor teologilor din lume. Voiŭ maï cita încă un exemplu maï straniŭ de modul cum denunţă el lumeï civilisate morala ca obstacul progresuluï şi ca pericul şi plagă publică, contra căreïa adevĕraţiĭ ómenĭ aï omenireï trebue să ïa tóte mĕsurile. „Sinceritatea convincţiunilor, onestitatea, consciinţa

şi virtutea, sunt acele dela care tocmaĭ provin cele maĭ marĭ rele de care aŭ suferit vre o-dată popórele, ḑice Buckle. Cetiţı istoria şi vedeţĭ la lucru, în tóte timpurile, pe ómeniĭ virtuoşĭ, însufleţiţĭ de intenţiunile cele maĭ drepte, cele maĭ curate, dar ignoranţı. Aceştı ómenĭ, pentru nenorocirea omenireĭ, de ar avea puterea în mânĭ, sunt în stare a face cu atâta maĭ mult rĕŭ, cu cât sunt sincerĭ, maĭ convinşĭ şi maĭ devotaţĭ. In tóte timpurile, cine fură ómeniĭ ceĭ maĭ aspri şi maĭ nemiloşĭ? cine a vĕrsat sângele cu maĭ puţină mila şi mustrare de consciinţă?....." Şı aşa maĭ departe, din excepţiunile rarĭ ale unor ómenĭ consciinţioşĭ, cu bune intenţiunĭ, dar greşiţĭ în întreprinderile şi faptele lor, continuă Buckle, de concert cu alţĭ denegritorĭ a simţuluĭ moral, a trage conclusiunĭ generale şi definitive despre nefolosinţa sincerităţeĭ, onestităţeĭ şi a virtuţeĭ în societatea civilisată omenéscă.

Apoĭ, fiind-că virtutea cu abnegaţiunile sale, cu înfrênarea pasiunilor omuluĭ, cu devotamentul pentru tot ce este bine şi frumos, cu consacrarea pentru binele omenireĭ, stă în raport strîns în privirea sancţiuneĭ sale cu sentimentul religios, Buckle, pe urmele luĭ Aug. Comte, de concert cu Büchner şi tot-felul de ateı, conchide că şi religiunea, plină de superstiţiunĭ în trecut, numaĭ póte fi de nicĭ un folos în progresul viitor al omenireĭ.

Ciuntind ast-fel natura omenéscă de sentimentul religios, carele este una din cele maĭ primitive, maĭ fireştĭ şi maĭ statornice funcţiunĭ ale sufletuluĭ omenesc, ıar pe de altă parte lipsind-o şi de simţul moral, carele este esenţialul exerciţiu al voinţeĭ libere, ce constitue demnitate a persóneĭ omeneştı faţă cu cele-lalte fápturĭ; şcóla modernă a scriitorilor positivıştĭ şi materialiştĭ încântaţı şi uĭmiţĭ de necontestatele progrese ale inteligenţeı, se încérca, prin tot feliul de argumente, a proba că întréga desvoltare a omuluĭ politică şi socială, că tot destinul luĭ pe pământ se coprinde şi mărgineşte în continua desvoltare numaĭ a inteligenţeĭ. Progresul ma-

terial, şciinţific şi industrial, ïată perspectiva omuluï în viitor. Şcóla laică cu excluderea religiuneï şi a moraleï, de ocamdată din învĕţamêntul public, ïar maï pe urmă, şi dispariţiunea lor definitivă din mintea omenéscă prin modul uïtăreï: ïată idealul de progres al omenireï. Aceste priviri unilaterale, aceste exageraţiunï nu sunt grele de combătut, dar a le urmări pas cu pas, este a ne abate prea mult dela scopul ce mï-am propus.

Ce óre diceam la început? Care este causa pentru care clerul atât la noï cât şi pe aïurea este desconsiderat, şi dacă acéstă desconsiderare nu va avea de efect ultim suprimarea luï din societatea omenéscă.

G. Erbiceanu.

(Va urma).

SERBAREA SEMINARULUI DIN BUCURESCI

In diua 30 Ianuarie 1888.

DISERTAŢIUNEA

DOMNULUI PROFESOR CONSTANTIN ERBICEANU

Despre viaţa şi activitatea Mitropolituluĭ Veniamin Costache ca Mitropolit al Moldoveĭ.

(Urmare şi fine; vedĭ No. 12, anul XI).

Maï ântêiŭ numindu-se Domnitor în Moldova Scarlat Alexandru Calimah la 1812, acesta scrie, în 6 Octomvrie, Mitropolituluï un pitac Domnesc, prin care îl învită a veni la scaunul sĕŭ; dar maï înainte de îndeplinirea acesteï formalităţï, la 1 Octomvrie, tótă boerimea ţereï, mare şi mic, într'o voce unanimă, plinï de bucurie că a sosit timpul dorit de a avea ïarăşï în mijlocul lor pe părintele obştesc, îl rógă a grăbi venirea sa între eï, prin o epistolă subscrisă de

toţĭ şi în care ĭată ce citesc:..... „Obştea, ca una ce din fapte scie maĭ ânteiŭ a Prea Sânţieĭ Vóstre către cele sânte maĭ presus evlavie (care a şi câştigat inimile noroduluĭ), şi desěvêrşit cunoscênd şi sufleteştile darurĭ a eĭ, arătându-te întru tóte treptele duhovniceşteĭ păstoriĭ ce aĭ avut, neuitându-se la paretisis (demisia) ce aĭ dat, care nicĭ scie, nicĭ cercetéză întêmplările ce aŭ pricinuit-o, cu cădută evlavie şi cu glas dator, rógă pe Prea Sânţia Vóstră să veniţĭ să vě primiţĭ ĭarăşĭ scaunul, ce după cerere şi dorinţa obşteĭ te aşteptă“... Apoĭ la fine se citesc cuvintele: „ca unul ce eştĭ adevěrat păstor, patriot bun şi părinte obştesc......“ (Act No. 46, Arhiva Mitropolieĭ).

Maĭ mult încă, obştea întrégă a oraşuluĭ Iaşĭ, de la bětrânul gârbovit de anĭ până la pruncul de la sînul mameĭ ce abia scie îngâna câte-va vorbe, chiamă cu foc sufletesc şi cu umilinţă în sînul lor pe părintele şi sprijinitoriul lor! Daŭ jalbă la Vodă, a căreĭ conţinut smulge lacrîmĭ şi din inima cea maĭ împietrită.....; eĭ sfěrşesc cu cuvintele:.... „Ne rugăm să te milostiveştĭ asupra nóstră, ca un părinte trupesc şi sufletesc, spre a aduce şi pe cel duhovnicesc ĭarăşĭ în scaunul Prea Sânţieĭ Sale al Mitropolieĭ, pe Prea Sânţitul nostru Mitropolit Veniamin, de care duhovnicesc părinte atâta suntem noĭ doriţĭ, tot norodul spre ĭarăşĭ a-l avea; cât şi de părintésca bunătate a Inălţimeĭ Tale, căcĭ la acéstă vreme noĭ nu cunóscem alt părinte asemenea ca Prea Sânţia Sa, om drept, fără prihană şi temětor de Dumnedeŭ, de care mult să ne bucurăm şi să ne veselim; atât de bună venirea Inălţimeĭ Tale, ceĭ de noĭ mult dorită şi cu mare bucurie aşteptată, cât şi de Prea Sânţia Sa, prea bunul părinte, Mitropolitul nostru, căruia să-ĭ audim prea doritul glas al fluieruluĭ cel păstoresc împărechiat cu nemărginita bunătate“. Şi sfêrşesc: „Noĭ nu avem alt tată şi altă mamă cu părintéscă milă şi cu durere de inimă....“ (Act No. 47, Arhiva Mitropolieĭ).

Iată, D-lor, adevěrat triumf şi adevěrată opinie publică! Dacă cine-va póte să aspire la ceva sublim în lumea acésta, apoĭ nu póte fi alt maĭ înalt şi maĭ satisfăcětor ostenelilor luĭ de cât a avea o di triumfală ca a Mitropolituluĭ Veniamin! In urma acestora, Veniamin lasă rasa de monah, ia în mână cârja pastorală şi se îndréptă spre Iaşĭ. Câte ovaţiunĭ în cale, câtă bucurie în popor de a-şĭ vedea pe blândul lor păstor! Il aduc în triumf; ĭar la bariera din Păcurarĭ tótă suflarea Ieşană, boerĭ şi neguţătorĭ, stěpânĭ şi slugĭ, jidovĭ, armenĭ şi de tótă naţia alérgă spre a primi pe părintele obştesc. De aicĭ până în Mitropolie a fost adus prin cânturĭ făcute anume de protopsalţiĭ Mitropolieĭ, prin carĭ îĭ lăudaŭ meritele şi declara veselia sěrbătorésca a obşteĭ, că ĭarăşĭ le este părintele lor!

Cu tóte acestea sufletul mareluĭ patriot era trist, rana din inima luĭ nu se putea vindeca, când privea peste Prut şi-şĭ amintea că s'a perdut jumĕtate din ţara strĕmoşéscă prin răpirea Basarabieĭ. S'a încercat printre boerĭ, ba şi cu Domnitorul, de a reclama şi a protesta în contra acestuĭ act plin de tótă nedreptatea şi arbitrariul, dar n'a putut reuşi, pentru că ómeniĭ adesea slugăresc maĭ mult puterea de cât dreptatea (Veḑĭ Codrescu Uricar tom IV).

Să nu uităm că instituţiile începute de Mitropolitul Veniamin, scólele laice şi bisericescĭ, scólele de musică, tipografia, eraŭ acum în ruină şi trebuia a le restatornici saŭ a le face din noŭ. Decĭ, la 1813, se redeschide seminariul sĕŭ din Socola, se încep scólele publice, se numesce G. Asachi profesor de inginerie în limba română; cu un cuvênt îşĭ îndoesce zelul şi activitatea sa, aşa că până la epoca Eterieĭ 1821, resultatele munceĭ Mitropolituluĭ Veniamin sunt póte cele maĭ abundente. Tóte veniturile Mitropolieĭ eraŭ la disposiţia cărturarilor, în atâta în cât fórte adese se întêmpla ca el să nu aibă nicĭ un ban al sĕŭ propriŭ. Se spune de bĕtrânĭ, că în multe rêndurĭ cerêndu-ĭ Mitropolituluĭ Veniamin milă sĕraciĭ, vĕduvele şi orfaniĭ, şi fiind-că n'avea câte o-dată asupra sa începea a plânge şi-şĭ dădea haina saŭ ceasornicul sĕŭ sĕracilor, aşa ca eraŭ nevoiţĭ amploiaţiĭ Mitropolieĭ a-ĭ găsi banĭ curând spre a-ĭ scóte lucrurile! Tot în acest timp a reorganisat seminarul, aducênd profesorĭ din Transilvania, pe Pop, Fabian, Ión Costescu, Ioan Mamfi şi alţiĭ, a adus la perfecţie tipografia, imprimând şi scrierile istoriculuĭ şi Domnitoruluĭ Cantemir; a adus protopsalţĭ din Constantinopol, s'a desĕvêrşit scóla de psaltichie prin Petru Lambadarul şi Macarie Ieromonahul, etc. Tot în acest timp a intrat în relaţiĭ şi a fost întrodus de către şefiĭ Eterieĭ grecescĭ în misterele eĭ, dându-le tot concursul sĕŭ, de sigur spre a scăpa şi el şi ţara de eĭ, pentru că trebuiaŭ să se ducă în pămêntul lor 1).

Sub el, în presinţa şi cu bine-cuvêntarea sa, se începe teatrul românesc, prin el şi cu ajutorul sĕŭ bănesc se imprimă un numĕr considerabil de cărţĭ românescĭ, el în fine îşĭ apără legea strĕmoşéscă ortodoxă şi combate cu energie instalarea unuĭ Episcop papistaş în Iaşĭ. Cu un cuvênt el era Mecenatul românismuluĭ renăscênd, protectorul sciinţelor, artelor, el sprijinul ómenilor cărturarĭ—sub el

1). Mitropolitul Veniamin, stând în contact amical cu toţĭ Greciĭ învĕţaţĭ din Moldova, a fost întrodus în misterele Eterieĭ încă de pe la 1805, pentru că el însuşĭ confirmă o societate secretă, în care în realitate se adunaŭ banĭ pentru Eterie, ĭar în formă avea menirea uneĭ societăţĭ de ajutor mutual. (Vedĭ document. mitropolieĭ, în Arhiva eĭ). Apoĭ relaţiile luĭ cu Capodistria, cu Alexandru Ipsilant, cu Mitropolitul Grigorie Irinupolieĭ etc., tóte dovedesc că scia fórte bine scopurile conducĕtorilor revoluţieĭ şi data începereĭ (Vedĭ documentele din istoria Mitropolieĭ Moldoveĭ din anul 1821).

Sofronie Bărbosul — fost predicator în Constantinopol la Patriarhie — român get beget — detuna ca un alt Massillon de pe amvonul catedraleĭ Mitropolitane contra abusuluĭ şi arbitrariuluĭ. Istoria Moldoveĭ, cu deosebire de la 1803—1840, se resumă saŭ se identifica cu persóna Mitropolituluĭ Veniamin. Nu există fapt patriotic saŭ caritabil la care să nu-l găsescĭ în frunte.

Isbucnind Eteria, la ceea-ce nu se aştepta încă Mitropolitul, pentru că nu sosise data destinată, a trebuit din noŭ ca tótă mişcarea literară să se suspende. Mórtea neaşteptată a Domnitoruluĭ din Valahia a precipitat lucrul. Apoĭ planul era ca armatele eteriste să trécă repede prin Principate şi să se ducă în Grecia, saŭ măcar peste Dunăre, şi acolo să fie teatrul resbeluluĭ; ĭar aĭ noştri, Românii cu Tudor Vladimirescu în frunte, să se declare autonomĭ şi liberĭ de orĭ-ce guvernămênt strein. Intêmplarea însă a adus lucrurile din contra. Austrieĭ nu-ĭ convenea crescerea şi desvoltarea Românilor, ĭar unirea lor nicĭ o-dată. Rusia nu voia a accepta liberarea popórelor din imperiul Turcesc, de cât cu numele, orĭ maĭ propriŭ a-şĭ schimba stĕpânul orĭ a le încorpora.

Româniĭ însă înţelepţĭ în politica lor, adică oportuniştĭ în ceea ce privesce politica ḑileĭ, hotărîţĭ însă în principiŭ de a urmări independenţa şi unitatea lor de rasă, prefera momentat a sta sub suzeranitatea Porţeĭ şi a se elibera de o cam dată măcar de guvernămêntul fanariot, de cât a îndura protectoratul Rusieĭ, după care uşor era a-ĭ urma o ocupare perpetuă.

De aceea tótă lumea românéscă a rĕmas extasiată şi ca coprinsă de un tremur nervos, când auḑi de o-dată că Ipsilante a trecut Prutul şi că Eteria a isbucnit. Domnul din Moldova şi el fuge în Rusia şi lasă guvernămêntul ţăreĭ în mâna Mitropolituluĭ şi a boerilor. Dar fiind-că Turciĭ eraŭ însciinţaţĭ că Mitropolitul Moldoveĭ era Eterist, de şi el în formă protesta şi se lepăda, de frică spre a nu fi surprins de armatele turcescĭ ce veneaŭ în graba cea maĭ mare spre Iaşĭ, după ce nimicise pe Eteriştĭ la Galaţĭ la 22 Februrie, după ce încinge sabia luĭ Ipsilante în biserica sânţilor Treĭ-Ierarhĭ, séra spre 23 a anuluĭ 1821, când, după cum se exprimă el: „fără de legile nóstre aŭ încordat arcul Dumneḑeeşteĭ urgiĭ, şi l-a găsit pe el şi într'ênsul a gătit vasele morţeĭ, ca un trăsnet din ceriŭ a căḑut peste nenorocita ţara acésta cumplita resvrătire a Grecilor“..... ; apoĭ după ce descrie jafurile, miseriile, uciderile şi furturile, maĭ ales din Iaşĭ, declară: „Intr-o aşa înfricoşată privelisce am dat şi eŭ dosul urgieĭ şi am trecut peste hotar într'o căruţă próstă, împodobit peste obraz cu un brâŭ de lână şi cu o manta nemţéscă îmbrăcat şi cu o pălărie pe cap. Ticălosul om ce

nu-şĭ închipuesce ca să-şĭ apere viaţa ; şi am ales loc de tristă petrecere satul Colincăuţĭ. Fieşte care vestire din jalnica patrie 'mĭ adăoga rană în suflet şi pârae de lacrimĭ în ochĭ.... Numaĭ cititul şi tâlmăcitul cărţilor 'mĭ maĭ dedea prilegiŭ de puţină alinare". (Precuvêntarea la ist. scriptureĭ Vechiul testament în III volume imprimată la 1824).

După ce a trecut în Basarabia, a cerut permisiune episcopuluĭ loculuĭ, şi prin el de la Sinodul rusesc şi Impêratul de a-ĭ permite să stea la Colincăuţĭ, una din moşiile Mitropolieĭ Moldoveĭ. Peste Prut cât a stat, a purtat fórte regulat corespondenţă, atât cu boeriĭ fugiţĭ în Cernăuţĭ, cât şi cu ceĭ din Iaşĭ, ce staŭ în relaţiunĭ cu Paşa de Ibraila şi cu Pórta ; apoĭ cu boeriĭ din Chişinăŭ şi în fine cu boeriĭ din ţéra Muntenéscă, cariĭ se refugiase în Braşov cu Mitropolitul lor Dionisie 1).

Centrul tutulor afacerilor politice era figura mărêţă a Mitropolituluĭ Veniamin. Tot ce făceaŭ patrioţiĭ saŭ proĭectaŭ să facă trebuia maĭ ântêiŭ să se consulte cu el, îĭ comunicaŭ tot ce cugetaŭ a face, prin agenţĭ secreţĭ, cărora le respundea cu multă reservă şi prudenţă, altă-dată chiar enigmatic. Toţĭ îl consideraŭ ca singurul în stare a ţinea unirea între patrioţĭ, carĭ eraŭ divisaţĭ în treĭ tabere marĭ. Era plin de experienţă şi cu maĭ mare greutate în afară din ţéră, de aceea nimica, dar nimica nu s'a făcut în timpul Eterieĭ fără el. Multe intrigĭ de partide a sfărâmat, maĭ ales ale aspiranţilor la domnie, şi mult a contribuit la alegerea de Domn ţêreĭ în persóna luĭ *Ión Sandu Sturdza*. Tóte intrigile de partide între boerĭ, tóte scirile gazetelor europene, opiniile politice asupra ţêreĭ din partea puterilor, ingerinţele streine, jafurile şi a eteriştilor şi a armatelor turcescĭ, maĭ ales ale ianicerilor, uciderile, violările, turcirile Românilor prin ameninţarea iataganuluĭ ieniceresc, arderile sclăviile, tóte într'un cuvênt i se raportaŭ prin Bucşănescu, Isaia arhimandritul, Paharnicul Enuţă şi Vornicul Negel, fratele seŭ etc. (Acéstă corespondenţă ni s'a păstrat în arhiva Mitropolieĭ de Iaşĭ).

Este de o valóre nepreţuită acéstă corespondenţă particulară, pentru că dă adevêrata lumină asupra faptelor timpuluĭ şi zugrăvesce în chipul cel maĭ fidel simţul patriotic de care era predominat Mitropolitul Veniamin. In acéstă corespondenţă n[illegible]istréză un numĕr fórte mare de fapte, pe carĭ nu le-am putea sci de aiurea, carĭ ne istorisesc realitatea teróreĭ înspăimêntătóre ce a suferit

1). Să se consulte tóte relaţiile cu Mitropolitul de la 1821 până la 1822 Octomvre, existente în arhiva Mitropolieĭ Moldoveĭ.

pămêntul românesc din causa Eterieï grecescï! Să notăm că pe timpul năvălireï eteriştilor la Iaşï şi venirea armateï turcescï, serviciile Dumneḑeescï din tọte bisericile se suspendase. (Veḑï documentele Mitropolieï).

Plinindu-şï timpul rĕutatea sa şi scăpând Româniï de durere şi necaz, a trebuit ca ïarăşï totul în ţéră să se încépă de a capul. Era tot pustiire, ruină, jaf şi nesiguranţă; resturile de vagabonḑï turcï, grecï, arnăuţï, sêrbï şi bulgarï, de tóte naţiile, câţï aŭ putut a se îndosi în munţï şi monastirï, şi aŭ putut scăpa de sabia Turcilor, s'aŭ prefăcut în tabere sistematice de tâlharï şi banditï. (Veḑï documentele Mitropolieï 1).

După ce s'aŭ numit Domnï Românï în Principate, Ioan Sandul Sturdza în Moldova, pe dată Mitropolitul Veniamin a fost însciinţat de Domnitor, dupe cum singur ne povestesce că: „Astă-ḑï, 12 Iunie 1822, s'a făcut şi noue cunoscută mila Dumneḑeéscă, că după furtuna cea primejduitóre de 16 lunï maï bine, s'a descoperit înseninarea şi ca un angel vestitor de bucurie a venit şi noue carte de la I-a luneï curgetóre, cu vestirea pe rânduirea Domnuluï Moldoveï, prea bine cinstitorul de Dumneḑeŭ înălţat Ioan Sandu Sturdza V. V. dintre boeriï Patrieï nóstre, înoindu-se şi acest pronomion al eï care maï de doue vécurï era pierdut.“ (Insemnarea la pag. 348, tom. I a istorieï scriptureï Vechiuluï testament, Iaşï 1824).

---

1). Cu acéstă ocasie, mulţï dintre streinï şi pămêntenï deprinşï la arme, după evacuarea ţereï de armatele turceştï, ne maï voind a pune mâna pe cornele pluguluï, aŭ credut maï uşóră arta haiducéscă şi aşa s'aŭ format în grupe maï mulţï din foştiï Eteriştï, şi aŭ format bande de hoţï. Intre haiduciï timpuluï acestuia, întâlnim şi pe cunoscutul bandit Petrarul, pe care prinḑêndu-l poterile formate în tótă ţara, spre a stârpi tâlhăriile şi a restabili siguranţa publică, întâlnim şi pe Petrarul prins şi condamnat la spânzurătóre. După o veche datină şi la noï la Românï, Domnitorul erta de pedépsă pe condamnat dacă intervinea Mitropolitul ţereï, saŭ şi verï-o fată care se declare că îl ia de bărbat. Cu Petrarul se întêmplă aşa: Mitropolitul Veniamin îl cere de la Sturdza şi Domnul îl graţiază de mórte şi-l dă. Atuncï Mitropolitul Veniamin spre a putea escita şi aprinde în Petrarul simţul de umanitate şi de moralitate şi a-l reface din tâlhar în om onest, îl ia pe lângă sine, îl face comis, ba încă şi perdegiul sĕŭ, aşa că cine venea dintre boerï spre a visita pe Mitropolitul şi dădea cu ochiï, la uşa Mitropolituluï, de Petrarul, rĕmânea uimit şi încremenit de spaimă. Dar Mitropolitul curênd se adresa către visitatorul sĕŭ şi-ï ḑicea: „nu te teme, arhon, că acum Petrarul este fiul meŭ“. Cu tótă încercarea Mitropolituluï, natura stricată a Petraruluï nu s'a îmbunătăţit. Intr'o bună dimineţă, când Mitropolitul Veniamin pleca spre monastirea Slatina şi luase şi pe Petrarul cu el, ca comis, fiind timpul de primă-vară şi eşind la câmpul larg şi la codri înverḑiţï, se ḑice că Petrarul apropiindu-se de ferêstra careteï, adresă Mitropolituluï cuvintele: „Rĕmâï sănetos, Inalt Prea Sânţite“, dădu pintenï caluluï sĕŭ aprig şi voinic şi se îndreptă spre codri, de unde nu-l maï veḑu nimenï, de cât în spânzurătóre. Când a fost prins şi a doua-óră, pentru că era terórea străjnilor şi maï ales a jidovilor, a fost executat. Se ḑice că Mitropolitul Veniamin 'l-a cerut şi a doua-óră de la Vodă, dar n'a reuşit, pentru că boeriï cu toţiï aŭ pretins a fi spânzurat, spre a scăpa de terórea luï.

Mitropolitul Veniamin însă întârḑie de a se reîntórce la scaun, pentru că voia a regula cestiunea averilor Mitropolieï Moldoveï ce avea în Basarabia; poporul însă nerăbdător îl rógă şi-l reclamă chiar de la Domnitor, daŭ alarmă la Vodă şi cer cu insistenţă a le aduce între eï pe milosul şi darnicul lor părinte, pe protectorul nevoieşilor.

Pentru că acésta a doua invitaţie să aibă o maï mare influenţă asupra nobiluluï seŭ suflet, (strigătul unanim al poporuluï), Domnitorul îï alăturéză şi jalba obşteï têrguluï Iaşï, subscrisă de tóte breslele, carï cereaŭ cu căldură Mitropolituluï să vină în miḑlocul lor, la scaunul seŭ.

In fine Mitropolitul Veniamin se reîntórce la Iaşï în tómna anuluï 1822. De acum lucréză în unire cu Domnitorul ţěreï, Ioan Sandu Sturdza, cu care era amic intim încă înainte de a fi Domn, şi pe care în multe împregiurărï îl ajutase. Cea întêiŭ trébă, ce aŭ pus amêndoï la cale, a fost înlocuirea egumenilor grecï de pe la monastirile ḑise închinate cu egumenï românï. La sěvêrşirea acestuï fapt a contribuit mult şi convingerea Porţeï, că baniï din veniturile acestor monastirï aŭ alimentat puternic mişcarea Eterieï. După aceea o nouă organisare a ţěreï a înlăturat pe streinï, numindu-se numaï românï. Iar Mitropolitul în special alina prin darurï şi mile suferinţele poporuluï ce îndurase într'un mod barbar şi nemilostiv furtul şi jaful eteriştilor; terórea, cuţitul, sabia, uciderile, urgia şi spaima ienicerilor şi a armateï turcescï destrěbălate. S'ar putea aplica fórte nemerit versurile luï Virgil Eneid. (cart. III-a, vers. 2.) *Et campos ubi Troja fuit*, la ruina în care a lăsat ţéra românilor Eteria.

Sunt fórte pětrunḑětóre de inimă, sfâşietóre chiar aflarea şi împărţirea unora din lucrurï furate de eteriştï şi ienicerï, şi dintre carï unele reluându-se de la jefuitorï, când aŭ eşit din oraş şi depuse spre păstrare în biserica Mitropolieï Stratenia. (Veḑï documentele Mitropolieï Moldoveï din 1821). De la finele secululuï trecut biserica Stratenia, vechea Mitropolie zidită de Anastasia, Dómna luï Ioan Duca, era crăpată de cutremur şi descoperită prin ardere şi cu totul deteriorată, aşa că la 1821 a putut fi fórte potrivită de a servi pentru magaziï saŭ deposit lucrurilor furate, pentru că era asigurată de jaf. Aicï se aduna poporul de tótă mâna ḑilnic spre a-şï cunósce şi a-şï relua măcar unele din obiecte ce i s'a putut scăpa de foc şi furat.

Curând Mitropolitul vĕḑênd trista starea tuturor instituţiilor sale, productul ostenelelor timpuluï trecut, în ruină şi paralisate de viforul ispitelor la carï aŭ fost expuse, s'a cugetat a le restabili, de

şi acum era fórte greŭ. Profesoriĭ grecĭ fugise, ceĭ românĭ se retraseră în munţı şi monastirĭ, eleviĭ, se împrăştiese pe la casele părintescĭ, tipografia i se distruse, ómeniĭ literaţĭ fugise fie-care unde putu a-şĭ găsi adăpost şi a-şĭ asigura viaţa. Moldova şi maĭ ales oraşele şi capitala Iaşuluĭ eraŭ pustiĭ de ómenĭ. Cu tótă acéstă stare de jale Mitropolitul se încuragiază, chiamă pe refugiaţiĭ din noŭ în jurul sĕŭ, pe mare şi mic, pe boerĭ şi pămêntenĭ şi-ĭ invită prin sfatul sĕŭ impunĕtor şi creḑut de a-şĭ relua fie-care activitatea sa.

Spre a putea mulţămi după vrednicie luĭ Dumneḑeŭ că a scăpat ţéra şi din acéstă cumplită urgie, a conceput planul împreună cu Domnitorul ţéreĭ de a rîdica din temelie,o Catredrală măréţă şi frumósă, care să fie în adevĕr fala neamuluĭ românesc şi o jertfă plăcută luĭ Dumneḑeŭ! Am întâlnit notiţe de un plan de catedrală încă de pe la 1826, făcut după modelul bisericeĭ Sânteĭ Sofiĭ din Constantinopol. (Veḑĭ Documentele din arhiva Mitropolieĭ).

Ideea dar de a zidi o nouă Catedrală metropolitană prinde rădăcinĭ în sufletul nemuritoruluĭ Veniamin şi a Domnitoruluĭ român Ioan Sandu Sturdza. De aceea la 8 August 1826 se dă un hrisov prin care Domnul şi Mitropolitul fac apel la tótă boerimea şi suflarea românéscă, de a contribui fie-care după putinţă spre a se zidi o altă nouă Mitropolie, „căcĭ cele doue în carĭ asta-ḑĭ se mărginesce acéstă sântă Mitropolie sunt, pe lângă vechime, micĭ şi stricate.“

Spre a se putea realisa cu urgenţă planul, însuşĭ Domnul contribue cu suma colosală pe atuncĭ de 83.995 leĭ, adică cu jumĕtatea sumeĭ totale. Pe când se realisa acest plan prin contribuţiĭ benevole, pe când Mitropolitul îşĭ aduna în giurul sĕŭ, ca cloşca puiĭ sĕĭ sub aripĭ, şi şĭ relua avêntul spre desvoltarea activităţeĭ naţionale, *fatalitate şi iar fatalitate*! Vremile din noŭ ĭarăşĭ se înăspresc. Nordul Europeĭ se posomoresce, şi neliniscea, nesiguranţa predomină din noŭ sufletele Românilor şi ast-fel tóte proĭectele sunt paralisate în începutul lor.

Ocupaţia rusécă ĭarăşĭ, învrăĭbirĭ între noróde, învrăjbirĭ între cetăţĭ, învrăjbirĭ între ceĭ de un neam!

Domnitorul român este mazilit şi o administraţie rusécă de la 1828 până la 1833 este stcpână pe destinele Românilor! Iarăşĭ nenorocirĭ, ĭarăşĭ persecuţiĭ, ĭarăşĭ refugiărĭ şi chiar exilărĭ. Ţéra Românilor ia fisionomie rusécă. Angăriĭ nesfîrşite, birurĭ înmulţite, silniciĭ câte-şĭ póte mintea închipui, lipsă, fómete, bóle şi chiar ciuma distrugĕtóre a sfâşiat cu necruţare pămêntul românesc. Dar de astă dată Mitropolitul Vaniamin nu-şĭ părăsesce scaunul, ci îndură cu bărbăţie, ca un părinte comun, necazul şi neajunsurile timpuluĭ! De la 1822, când s'a întors de la Colincăuţĭ, şi până la 1833 a lucrat pentru

biserică şi scólă cu aceiaşĭ ardóre şi devotament de care era inspirat de la început; dar fructul muncei sale este fórte mult întrerupt, paralisat chiar de împregiurărĭ; de aceea cred că aŭ trecut puţine ḑile când să nu fi vĕrsat şirurĭ de lacrîmĭ, privind la nestatornicia şi nenorocirea Patrieĭ sale.

Cu tóte greutăţile, avem şi din acest timp fórte multe imprimate cu caracter bisericesc şi naţional, unele ale sale, altele ale altora.

Mitropolitul Veniamin protegia şi contribuia cu banĭ nu numaĭ pentru desgroparea literatureĭ naţionale, dar şi aceleĭ antice romane şi maĭ ales grece. Aşa a subvenţionat bărbaţĭ eruḑiţĭ ca pe Vardalah, Levide şi alţiĭ, spre a comenta şi publica seria operilor sânţilor Părinţĭ aĭ bisericeĭ ortodoxe.

Trecênd şi de astă dată furtuna şi atmosfera politică liniştindu-se şi cu modul acesta făcêndu-se lumină clară pe orizontele plăcut al ţĕreĭ nóstre, bântuit de atâtea dezastre, Mitropolitul Veniamin revine din noŭ asupra ideeĭ sale de a rîdica cu propria sa cheltuială o nouă Catedrală Mitropolieĭ Moldoveĭ, pe locul vecheĭ bisericĭ metropolitane Stratenia. De astă data, ajutându-ĭ Dumneḑeŭ, ideea devine realitate. In 1833, la 3 Iunie, pune prima piatră fundamentală a edificiuluĭ ce stă astăḑĭ măreţ spre fala şi lauda Românilor. Venind tóte cele politice la loc, se numesce iarăşĭ Domn pământén, la 1833, Mihail Sturdza şi împreună cu el Mitropolitul Veniamin conlucra la consolidarea învĕţămêntuluĭ naţional, ca suflet a acelor bărbaţĭ patrioţĭ ce 'l-aŭ secundat; contribue la înfiinţarea Academieĭ Mihăilénă, ce ramplasa orĭ înlocuia Academia grécă, desvoltă scóla din Treĭ-Ierahĭ a luĭ Vasile Lupu, reorganisază Seminarul din monastirea Socola şi înfiinţéză maĭ multe scolĭ ţinutale în diferite oraşe ale ţĕreĭ, îmbogăţesce tipografia şi tipăresce neîntrerupt o serie de scrierĭ românescĭ. Tóte aceste institute, ce-'şĭ aŭ fiinţa lor până astăḑĭ, exceptând tipografia, îşĭ datoresc existenţa lor acestuĭ mare prelat şi exemplar patriot.

Să nu uităm că şi de la 1828 până la 1833 tot el a fost centrul şi sufletul patrioţilor, ca şi de la 1821—1823.

In fine continuă în pace şi linişte păstoria sa şi sprijinirea Bisericeĭ şi ţĕreĭ până la 1842, Ianuarie în 28, când îşĭ dă demisia sa pentru tot-déuna şi se retrage spre linişte şi petrecerea restuluĭ vieţeĭ sale la monastirea Slatina. Impresia ce a făcut în tot poporul vestea ce s'a transmis ca un fulger, ne-o descrie fórte fidel un contemporan N. Istrati: „In miḑlocul acestor îndeletnicirĭ aŭ arhipăstorit Veniamin până la 28 Ianuarie 1842, când din cuvinte încă publiculuĭ necunoscute, dându-şĭ demisia se retrase la monastirea Slatina. Câtă însemnătate şi înrîurire avea Veniamin în ţéră, aŭ vederat

cursul a treĭ ḑile, în carĭ a împărţit bine-cuvêntarea de pe urmă la fiiĭ sufletescĭ. Nu era boer, orĭ véduvă, orĭ miser, căuria să nu fi fost Veniamin botezător, cununător, ajutător saŭ bine-făcĕtor ; de aceia treĭ ḑile un rîŭ de ómenĭ treceaŭ necurmat prin apartamentele sale, udând mâna bine-cuvêntătóre cu lacrîmĭ de durere şi de recunoscinţă. Retragerea sa era un eveniment, şi îngrijindu-se de o demonstraţie a poporuluĭ, s'aŭ luat mĕsurĭ ca să purcédă din Iaşĭ nóptea. Mult a urmat pelerinagiul credincioşilor la Slatina, carĭ aŭ cercetat pe proin Mitropolitul. carele nu conţenea ca şi maĭ înainte a împărţi banĭ, până şi straele sale, între aceĭ ce le cereaŭ, şi 'şĭ-a consânţit timpul sĕŭ la rugăciunĭ şi scrierĭ".

De şi de o constituţie sănătósă, totuşĭ clima cea aspră a munţilor, viaţa luĭ schimbată şi în anĭ înaintată s'a încheiat pe pămênt la 18 Dechemvre 1846, şĭ-a dat sântul sĕŭ suflet în braţele iubituluĭ sĕŭ arhidiacon Meletie Istrate, atuncĭ arhimandrit şi egumen monastireĭ Slatina, pentru că Mitropolitul Veniamin înainte de mórtea sa îmbrăcase schima de megaloschim saŭ pustnic şi era sub ascultare.

In testamentul sĕŭ, care este unic, cap de operă în felul sĕŭ, se cetesce ultima implorare a ceruluĭ ce o face cu durere de inimă pentru neamul sĕŭ : . . . „Aşa dar şi eŭ smeritul şi pĕcătosul, fostul Mitropolit al Moldoveĭ Veniamin Costache, supus fiind ca om legeĭ muritorilor, şi prin urmare în fieşte-carele minut aşteptându-mĭ mutarea din lume acéstă vremelnică şi amăgitóre, din adâncul inimeĭ, cu vrednicie strig către Domnul : Să se reverse îndurarea sa asupra acesteĭ creştine ţerĭ, să fie neadormitul sĕŭ ochiŭ în tótă vremea priveghetor ca să împĕrăţéscă în voia sa, să sporéscă dragostea aprópeluĭ şi să înfloréscă creştinătatea spre mântuirea ómenilor şi spre lauda luĭ. Auḑî-mĭ milostivul Dumneḑeŭ ruga mea, nu întórce faţa ta de la mine. . . ". Milostiv în tótă viaţa luĭ, de şi a dispus de sume colosale, n'a avut la mórtea luĭ nicĭ măcar o sumuşóră pentru a fi îngropat ; de aceea obligă prin testament pe Meletie Istrate a-l înmormênta : „Fiind-că n'am nicĭ o avere saŭ banĭ din care să se pótă întêmpina grijele trebuitóre, după rânduiala bisericeĭ, pentru mult pĕcătosul meŭ suflet, las asupra fiuluĭ meŭ Meletie Istrate ceasornicul din sîn ce 'l-am lângă mine de aur cu duoĕ lanţurĭ iarăşĭ de aur. . . ."

Memoria veterum renovandum

Acesta-ĭ Mitropolitul Veniamin, tip de prelat în Biserica luĭ Christos, model de păstor naţional, vrednic servitor, milostiv, îndurat şi lesne ertător !

Exemplu de Român !

Trăiască Majestăţilor lor Regele nostru Carol I şi Regina nóstră Elisabeta!

Trăiască Inalt Prea Sânţitul nostru Mitropolit şi Primat al României Iosif Gheorghian!

Trăiască D. Ministru de culte şi instrucţiune publică D. D. A. Sturdza!

Trăiască corpul prefesoral al Seminaruluĭ!

Citirea acesteĭ disertaţiunĭ a produs în întreg auditorul o viue emoţiune, şi D. Ministru Sturdza a mulţămit D-luĭ Erbicénu prin următórele cuvinte:

Prea Sânţiţĭ Părinţĭ,
Onoraţĭ auditori,

Cred că şi D-vóstră ca şi mine sunteţĭ adânc mişcaţĭ de cuvêntarea D-luĭ profesor Erbicénu, şi că încuviinţaţĭ să mê fac ecoul acesteĭ emoţiunĭ, mulţămind D-sale călduros pentru acéstă cuvêntare.

Cred, tot-d'o-dată, că simţim ĭarăşĭ cu toţiĭ necesitatea de a ne lămuri, pentru ce cuvêntarea D-luĭ Erbicénu a atins atât de mult inimile nóstre. Necesitatea acesteĭ lămurirĭ este chiar o datorie sufletéscă, fiind că e bine să clarificăm în noĭ simţiminte înalte, când ele se produc, pentru a le înfige adânc şi a le întări puternic în sufletele nóstre.

Voiŭ încerca să fac acéstă lămurire în puţine cuvinte.

D. Erbicénu a desfăşurat dinaintea nóstră tabloul adevĕrat şi viŭ al mizeriilor, al umilinţilor, al pericolelor prin carĭ patria nóstră a trecut, şi cât era atuncĭ de greŭ, pentru bărbatul cel maĭ pregătit şi maĭ decis, a lucra şi a făptui pentru ţéră şi instituţiunile eĭ.

Când am audit pe D. Erbicénu înşirând unul după altul evenimentele patrieĭ din întêia jumătate a seculuĭ actual cu elocinţa străbătătóre a adevĕruluĭ, un fior rece ne-a pătruns pe toţĭ. Transportându-ne pe acele timpurĭ, fie-care ne întrebam: cum aŭ maĭ putut părinţiĭ noştri trăi şi suferi fără a-şĭ perde speranţa, că va veni o-dată ḑiua mântuireĭ şi pentru noĭ? Dar fie-care ḑiceam tot-d'o-dată: Ce caractere admirabil oţelite, în cât nimic nu putea nicĭ să-ĭ atingă, nicĭ să-ĭ încovóie, şi ne vedeam pătrunşĭ de o duiósă recunoscinţă cătră aceĭ bărbaţĭ, carĭ aŭ purtat o viéţă plină de abnegaţiune şi plină de curagiŭ, pentru a nu desnădejdui şi a sta în piciόre credincioşĭ ţéreĭ, credincioşĭ poporuluĭ, credincioşĭ neamuluĭ, credincioşĭ serviciuluĭ lor.

Mare ne apare figura Mitropolituluĭ Veniamin, când el, arhipăs-

torul iubit şi venerat al ţereĭ, fuge într'o cărucióră, schimbat în alte haine, şi ducênd cu dênsul numaĭ cărţile bisericescĭ, cu a cărora prelucrare el se mângâia şi cu a cărora publicare el spera să întăréscă în credinţă pe turma sa cea cuvêntătóre. Mare ne apare figura acestuĭ sânt bărbat, de câte orĭ îl vedem în marea furtunósă a greutăţilor, ce se grămădeaŭ şi se măreaŭ necurmat, înnotând ca un vitéz,cu inimă tare şi cu sufletul senin, pentru a eşi la liman, spre a aduna ĭarăşĭ în gĭurul seŭ pe compatrioţiĭ seĭ, împrăştiaţĭ de vijelie, dar carĭ în mijlocul eĭ se uĭtaŭ numaĭ spre dênsul ca la singura stea lucitóre.

Stăm plinĭ de mirare la istorisirea faptelor petrecute la noĭ înainte de 50 de anĭ, şi ne întrebăm: cum de patria nóstră n'a perit cu noĭ toţiĭ, cum ea a putut strĕbate atâtea greutăţĭ, învinge atâtea pericule, şi ajunge în fine la posiţiunea de astă-ḑĭ, încungĭurată de respectul şi încrederea lumeĭ întregĭ, la posiţiunea de astă-ḑĭ la a căreĭ realisare nicĭ nu visaŭ măcar luptătoriĭ de atuncĭ!

Stăm plinĭ de mirare şi ne întrebăm : cum s'a putut sevêrşi acest lucru de un popor mic, greŭ atins de săgeţile înveninate ale inamicilor seĭ şi slăbănogit de multe şi crâncene lupte. La acéstă întrebare nu e alt rĕspuns, decât un respuns creştinesc : numaĭ îndurarea şi puterea luĭ Dumneḑeŭ aŭ sevêrşit acéstă minune, când el a veḑut suferinţele poporuluĭ şi credinţa bărbaţilor care-l conduceaŭ. Când privim lucrurile ast-fel, atuncĭ înţelegem desperarea strigătuluĭ acelor cetăţenĭ, carĭ de 2 orĭ aŭ chĭemat pe Mitropolitul Veniamin să-şĭ reĭa scaunul arhipăstoresc, de unde-l isgonise urgia, ce se revĕrsase sub diferite chipurĭ asupra ţereĭ. Acest strigăt şi astă-ḑĭ e pĕtrunḑĕtor pentru noĭ. De aceea lacrîmĭ s'aŭ ivit în ochiĭ noştri, când am auḑit cum Mitropolitul, mâhnit şi amărît, 'şĭ-a luat de la mic şi de la mare, de la sĕrac şi de la bogat, ḑiua bună, pentru a se retrage, el, cel maĭ puternic şi cel maĭ venerat Chiriarh al Moldoveĭ, ca un simplu călugăr în fundul munţilor, punêndu-se acolo sub ascultarea unuia din uceniciĭ seĭ, dând ast-fel tuturora, celor ce trăĭaŭ atuncĭ şi celor ce trăesc astă-ḑĭ, un exemplu mare şi admirabil de lipsă de mândrie omenéscă, un exemplu mare şi admirabil de abnegaţiune creştinéscă.

Am fost mişcaţĭ de cuvêntarea D-luĭ Erbicénu, pentru că D-sa, în mod simplu, dar adevĕrat, a desfăşurat dinaintea nóstră tragedia trecutuluĭ nostru, în care Mitropolitul Veniamin era întêĭa şi măréţa figură.

Am fost adânc mişcaţĭ de acea cuvêntare, pentru că la imaginea

trecutuluĭ se arăta cugetăreĭ nóstre imaginea presentuluĭ, şi ca plină de grele încercărĭ şi ca încongiurată de marĭ pericole.

Atuncĭ, în întêia jumĕtate a seculuĭ actual şi până maĭ târḑiŭ, înainte în a doua luĭ jumĕtate, stam strivițĭ şi umilițĭ de inamiciĭ noştri. Paşiĭ şi generaliĭ streinĭ dispuneaŭ de sórta nóstră. Părea că orĭ-ce resuflare liberă, proprie a nóstră, încetase. Eram ca nişte desmoşteniţĭ, carĭ băteaŭ ca cerşetoriĭ la uşile streine, cerşind ce era necontestat, dreptul nostru, cerşind să nu maĭ fim jefuițĭ şi călcațĭ în picióre, să fim lăsaţĭ în pace, ca să ne căutăm noĭ înşine de trebile nóstre.

Astá-ḑĭ stăm în picióre, desvoltându-ne întru tóte după priceperea nóstră, stăpânĭ pe destinele nóstre, necesare echilibruluĭ şi păceĭ europene, necesarĭ în neatârnarea şi independenţa nóstră desvoltăreĭ culturale ale Orientuluĭ European, respectaţĭ de ceĭ marĭ, privițĭ cu încredere de toţĭ.

Ierĭ eram necunoscuţĭ şi neînsemnaţĭ, astă ḑĭ suntem cunoscuţĭ şi avem o însemnătate. Ierĭ sórta nóstră atârna de sórta altuĭa, astă-ḑĭ atârnăm de noĭ înşine. Dar tocmaĭ de aceĭa, pentru că avem o însemnătate, pericolele de astá-ḑĭ nu pot fi maĭ micĭ de cât cele de ĭerĭ, şi trebue să ne pregătim pentru a le putea învinge şi pe dênsele.

Astă-ḑĭ se aplică la noĭ, maĭ mult decât orĭ şi când, ḑicĕtórea populară: Cum ţi-ĭ aşterne, aşa te veĭ culca.

Cum trebue să ne aşternem?

Aşternutul popórelor constă din douĕ păturĭ: una a presentuluĭ şi alta a viitoruluĭ.

Pătura presentuluĭ e formată de tótă acea activitate, care se ţine de bunurile materiale. In cele ale Statuluĭ voiŭ aminti—căile ferate şi şoselele, poşta şi telegraful, financele Statuluĭ şi instituţiile de credit, administraţiunea şi justiţia.

Pătura viitoruluĭ e formată de cele douĕ marĭ instituţiunĭ de Stat—de biserică şi de şcólă.

Biserica şi şcóla pregătesc viitorul ţĕrilor şi popórelor. Ele formézǎ generaţiunile viitóre, întărindu-le inimile pentru a nu se abate din calea adevĕruluĭ şi a virtuţeĭ, oţelindu-le voinţile spre gândirĭ şi fapte bune. Ele formézǎ cetăţenĭ viguroşĭ, patrioţĭ, gata a se jertfi pentru binele comun, gata a lupta din convingere şi cu curagiŭ pentru apărarea căminuluĭ părintesc.

De aceĭa trebue ca cu toţiĭ—cetăţenĭ şi guvern, învĕţătorĭ şi elevĭ—să punem tótă stăruinţa pentru ca biserica şi şcóla să fie la înălţimea lor. E o necesitate a asigurăreĭ viitoruluĭ nostru

ca școla românéscă să fie în adevĕr și în realitate ca școlele țĕrilor celor maï culte.

Aci trebue să fie punctul cardinal al năzuințelor nóstre. Nu e de ajuns a ne pregăti pentru present, trebue să lucrăm ast-fel, ca viitorul să nu pericliteze munca celor carï numaï sunt printre noï, munca nóstră proprie.

In nenorocirï omul se întăreşte. La amintirea lor și a silințelor ce şi-a dat pentru a scăpa de dênsele, el se îmbărbătéză.

Acesta este simțimêntul care l-a produs în noï cuvêntarea D-luï Erbicénu.

Fie, ca prin biserică și prin șcólă, să ajungem și noï, orï cât de micï suntem, a fi tarï prin simțirile înalte, desvoltate bineluï, închinate patrieï ce ne unește pe toțĭ în munca comună a îndeplinireï consciinciόse și credinciόse a datoriilor nóstre pentru dênsa; să fim tarï prin aceste simțiminte și faptele carï vor decurge dintr'ênsele, pentru ca să putem exclama și noï precum a făcut-o maï dăună-ḑí un mare om de Stat, ḑicênd: Nu mĕ tem de nimenï, de cât de Dumneḑeŭ,căcĭ în contra ómenilor am virtutea și devotamentul întregeï națiunï, care la ora pericoluluï va sta ca un singur om pentru a apăra mărirea și tăria patrieï.

Acesta e țelul spre care numaï biserica și șcóla ne póte conduce. Tóte năzuințele nóstre trebue să tindă, ca ele să ne asigure cetatea cea tare și neinvicibilă a inimilor nóstre.

După terminarea acestor discursurï, s'aŭ ridicat tuasturï căldurόse în sănătatea M M. L. L. Regeluï și Regineï, a I. P. S. S. Mitropolit Primat, a Președinteluï consiliuluï Ion Brătianu, a Ministruluï de Culte și de Instrucțiune Dimitrie Sturdza.

D. deputat Vilner a felicitat pe Prea Sânțitul Director al Seminaruluï pentru buna îngrijire ce pune la desvoltarea acesteï școlï. In fine D. profesor Georgian a mulțămit D-nuluï Ministru de Culte și Instrucțiune, în numele corpuluï profesoral al Seminariuluï, pentru buna-voință ce a avut nu numaï de a asista, ci de a lua o parte de inimă la acéstă serbare școlară și religiósă.

(Dupre Monitorul Oficial No. 247 din 10 Februarie 1888).

VIAȚA

Fer. Augustin și scrierile sale.

Fer. Augustin se născu în 354, la Tagast în Numidia. Juneţea prea fericitului ĭerarh al Iponieĭ, luminătorul Africeĭ şi cel maĭ mare dascăl al timpuluĭ sĕŭ, era cam desfrânată, ceia ce îngrija fórte mult pre s-ta Monica, muma sa, care vĕrsând lacrîmi, prin neîncetate rugăcĭunĭ cătră cel Prea-Inalt, se silea din tóte puterile a scóte din rătăcire pre iubitul sĕŭ fiŭ, care unindu-se cu alţĭ tinerĭ de vrĕsta sa, şi pe când părintele sĕŭ se bucura óre cum de iscusinţa şi talentul luĭ pentru ritorică, el frequenta teatrele, admirând pre diferiţiĭ artiştĭ de pe atuncĭ și pre alţiĭ criticându-ĭ; se punea prin acésta în relaţie cu diferiţĭ ómenĭ de diferite caractere. Deprindêndu-se a vorbi în public, el învĕţa bine latina care -ĭ era limba natală, totuşĭ avea mare gust pentru limba grécă, dar puţinul progres ce-l făcu în acéstă limbă nu-ĭ permitea de-a gusta frumuseţile luĭ Homer; îşĭ făcea însă gustul cu poeţiĭ latinĭ. Acéstă lectură de care se căi în urmă, ĭĭ servi cu tóte acestea la perfecţionarea styluluĭ sĕŭ şi la desvoltarea facultăţilor sale intelectuale. El părăsi Tagastul, se duse la Madora unde studiă gramatica, poesia și ritorica, pe urmă petrecu câţĭ-va anĭ în casa părintéscă, unde, cu tóte îndemnurile mumeĭ sale, nu se lăsă de pasiunĭ. El avea şépte-spre-ḑece anĭ, când se duse la Cartago, acolo făcură marĭ progrese maĭ ales în ritorică; dar şi aicĭ continuă cursul desfrânărilor sale. In anul 381, el perdu pre părintele sĕŭ, care primi botezul înainte de a muri. Fiind încă la Cartago, el ceti o lucrare a luĭ Cicerone întitulată: *Hortensius*, care n'a ajuns până la noĭ, şi care este o îndemnare la filosofie. El a fost atins într'un mod particular; dorinţa de înţelepciune înlocui în inima sa dorinţa de avere şi dignităţĭ. La etatea de două-ḑecĭ de anĭ auḑind pre profesoriĭ seĭ lăudând *Cathegoriile* luĭ Aristotel, el îşĭ procură cartea şi o ceti cu mare poftă. Acéstă lectură îl conduse la a pune divinitatea în categoria substanţeĭ şi a raţiona de Dumneḑeŭ ca de o fiinţă corporală. Dar filosofiĭ păgânĭ 'l disgustară îndată, pentru că nu găsea în lucrările lor numele luĭ Iisus Christos, pre care îl învăţase muma sa a-l pronunţa cu respect, încă de pe când începuse a vorbi.

El se puse pe cetirea Sânteĭ Scripturĭ; dar stilul simplu al acesteĭ cărţĭ divine, cam disgusta delicateţea sa, şi mândria sa îl împedica de a-'ĭ pĕtrunde sensul. Puţin după aceea el cădu în eresia manicheilor; căderea sa fu principalminte causată prin necurăţenie, care are proprietatea de a orbi spiritul, de a împetri inima, de a-l face să-şĭ perdă gustul pentru lucrurile spirituale şi de a degrada nobilele facultăţĭ ale sufletuluĭ. Mândria contribui ĭarăşĭ la perderea sa. „'Mĭ închipuiam că pot să sbor, dicea el, şi cădeam pre pământ". Manicheeniĭ linguşeaŭ vanitatatea sa, fălindu-se că-'ĭ vor arăta lucrurile în natura lor, şi-şĭ băteaŭ joc de adevăraţiĭ creştinĭ, dicênd că pun curse raţiuneĭ. Eĭ îĭ promiseră demonstraţiunĭ asupra fie-căruĭ lucru, asigurându-l că nu maĭ sunt mĭstere, că credinţa n'ar fi decât o slăbăciune a spirituluĭ, şi că omul, scăpat de o autoritate *înfricoşată*, ar putea numaĭ prin ajutorul raţiuneĭ, să ajungă la Dumnedeŭ. Maĭ târdiŭ el scria luĭ Honorat, amicul şi companionul seŭ de eresie": „Tu ştiĭ pe ce base ne-am lipit de aceştĭ ómenĭ... Am renunţat în timp de noue anĭ la religiunea ce mĕ învăţase în copilărie, pentru imputarea ce-'mĭ făcea că ne-am dedat superstiţieĭ şi că am adoptat contra raţiuneĭ, ceia ce noĭ numim credinţă; pe când la eĭ nu era obligat de a crede decât lucrurĭ bine examinate şi adevĕrurĭ bine dovedite. Cum nu m'aşĭ fi sedus prin nişte asemenea promisiunĭ, eŭ care eram tênĕr, care doream să cunosc adevĕrul, şi care eram plin de mândrie prin reputaţia ce-mĭ căpătasem prin şcolĭ". Doue chestiunĭ neliniştéaŭ maĭ cu sémă pre Augustin, şi manicheeniĭ îĭ promiteaŭ că îĭ vor da soluţiunea: înteiŭ era originea reuluĭ, şi al doilea dificultatea de a înţelege ce este spiritul şi cum póte fi Dumnedeŭ corporal.

Dar aceştĭ dascălĭ noĭ îl conduceaŭ, din absurditate în absurditate, aşa că raţiunea sa, naturalminte dréptă, nu se putea linişti în totul. Se vĕdu îndată, că cu tótă iscusinţa lor în disputǎ, nu dovedeaŭ solid adevĕrul învĕţătureĭ lor, şi rĕmase tot-déuna în clasa auditorilor fără să se iniţieze maĭ departe. Totuşi mândria sa era linguşită de succesul ce'-l obţinea în disputele sale cu adevăraţiĭ credincioşĭ, şi atraseră pre mulţĭ în partea manicheilor, între alţiĭ pre Alypie amicul seŭ, şi Roman, bine-făcĕtorul seŭ, care-'l găzduise pe când învĕţa la Cartago. Părăsind acest oraş, după ce terminase, în modul cel maĭ strelucit cursul studiilor sale, el reveni la Tagast, unde stabili o şcólă de gramatică şi retorică. St. Monica, carea plângea pentru rătăcirea fiuluĭ seŭ, carea nu maĭ înceta a cere dela Dumnedeŭ convertirea sa, refusa de a mânca cu el, din causa eresieĭ sale, sperând prin aceia a'-l face să reintre în sineşĭ; dar vĕdênd că totul era inutil, ea se duse la un episcop şi'-l rugă cu lacrîmĭ de a întreprinde convertirea fiuluĭ seŭ; episcopul îĭ rĕspunse că nu venise încă timpul, pentru că Augustin era prea infocat pentru eresie. Mulţămeşte, dise el Monicăĭ, rugând pre Dumnedeŭ, care-ĭ va descoperi puţin câte puţin greşala şi rătăcirea sa. Fiind-că ea insista: „Dute, 'ĭ dise el, Domnul să te bine-cuvinteze, nu póte să péră un copil când muma sa varsă atâtea lacrîmĭ". Monica privi aceste cuvinte ca o profeţie din ceriŭ. Un amic intim al luĭ Augustin, colegul seŭ de studiĭ în timp de maĭ mulţĭ anĭ, care prin îndemnul seŭ se făcuse manicheŭ, se bolnăvise, şi convertindu-

se primi botedul. Augustin voind să-'l mângâe 'ĭ dise că dacă ţine la amiciţia sa, se schimbe vorba, almintrelea fuge de el şi-'l priveşte ca pe un inimic al sĕŭ. Indată după aceia muri în cele maĭ viĭ sentimente de pietate şi Augustin a fost aşa de întristat de acéstă mórte că nu se maĭ putea mângăia. El părăsi acele locurĭ care amintindu-ĭ de amicul sĕŭ 'l făcea să-'şĭ prelungéscă durerea; se întórse dar la Cartago; unde deschise o şcólă de retorică şi avu succese minunate. El câştigă aicĭ multă stimă pentru eloquenţia şi poesia sa, dar fiind încă în erorile manicheilor, mergea după extravaganţele lor. El se dădu la studiul Astrologieĭ judiciare; dar recunoscu îndată absurditatea acesteĭ pretinse ştiinţĭ. La etatea de douĕ-decĭ şi şépte de anĭ, el compuse o lucrare care nu a ajuns până la noĭ, întitulată: *De ceia ce este frumos şi convenabil în fie-care lucru.* In acelaşĭ timp el se desgusta de istoriile ce'-i spuneaŭ Manicheiĭ asupra sistemuluĭ lumiĭ, asupra corpurilor cereştĭ şi asupra elementelor. Maĭ era în Africa un Episcop Manicheŭ numit Faust, iscusit în tot feliul de ştiinţĭ şi sectanţiĭ 'l privea ca pre un om extraordinar. Augustin dorea din suflet să vorbéscă cu el, sperând că'-l va lămuri asupra îndoelilor sale. In dată ce ajunse la Cartago se grăbi să-'l întâlnéscă, şi convorbirea ce avu cu el 'l convinse că Faust vorbea frumos; dar nu căpăta maĭ multe cunoştinţĭ decât la ceĭ lalţĭ Manicheĭ, de şi eĭ esprima fórte plăcut şi uşor. Acéstă conferinţă 'ĭ deschise ochiĭ, şi de atuncĭ se simţi mult maĭ rece pentru munacheĭ; totuşĭ prejudiciile sale contra doctrineĭ ortodoxe ne fiind încă risipite, ne ştiind unde se găséscă adevărul, credu că ar fi bine să rămâe cum era, aşteptând să pótă întâlni ceva maĭ raţionabil şi maĭ satisfăcĕtor. In mijlocul acesteĭ uimirĭ el părăsi Cartago pentru ca să se ducă la Roma fără a consulta pe muma sa. El avea douĕ decĭ şi nouĕ de anĭ când ajunse în acest oraş, şi găzdui la un manicheŭ pre care'-l cunoştea. Puţin după aceia el se bolnavi greŭ, dar se făcu sanătos prin rugăciunele maiceĭ sale, carea de şi absentă şi nu ştiea pericolul ce-'l ameninţa, dar atuncĭ cerea cu lacrămĭ dela Dumnedeŭ convertirea sa; şi nu înceta rugăciunea sa pecât timp ea vedea că fiul sĕŭ e departe de Dumnedeŭ pre carele 'l iubea maĭ mult decât pre fiul sĕŭ şi pre sine însuşĭ. El deschise un curs de retorică care fu îndată urmat de tot ce era la Roma maĭ spiritual şi maĭ distins. Nu-l putea asculta fără a admira ştiinţa şi talentele sale care eraŭ sporite prin calităţile cele maĭ plăcute; dar fiind că studenţiĭ se adresaŭ tot-déuna la profesorĭ noĭ pentru ca să numai plătéscă ce datorea la ceĭ vechĭ, acéstă nedreptate 'l desgusta. Valentinean tĕnărul, cerĕnd dela Symmaca, prefectul Romeĭ, care de aseminea era un orator mare şi care cunoştea capacitatea luĭ Augustin 'l alese şi-'l trimise la

Milan, unde i se făcu primirea cea maĭ onorabilă. El justifică îndată înalta ideie ce o avea de meritul seŭ. Sântul Ambrosie avu pentru el o stimă cu totul particulară, şi Augustin, din partea sa dorea de a se lega cu un om care'ĭ arăta amiciţie şi care se bucura de o o mare consideraţie prin ştiinţa şi eloquenţa sa. El asista adese-orĭ de curiositate la discursurile sale, şi ca să vadă el singur, dacă eloquenţa sa respundea cu elogiul ce-îl făceaŭ; el îls aculta cu multă anteţiune şi-l găsea superior în tóte luĭ Faust Manicheul, fără numaĭ că el avea maĭ puţin gust în esprimare. De şi el nu căuta decât aceia ce place urecheĭ, doctrina ce o anunţa sântul Ambrosie făcea pe nesimţite impresiunĭ asupra inimeĭ sale şi arunca aicĭ o sĕmânţă care trebuea să răsară maĭ târḑiŭ. El pricepu că sunt bune doveḑĭ în favórea doctrineĭ ce auḑia şi că manicheiĭ despreţuiaŭ legea şi profeţiĭ; dar încă nu era convins, care din două era maĭ bună, şi cu tóte că văḑu bine că maniheiĭ desfiguraŭ docctrina lor, tot se îndoiau, de frică să nu cadă în prăpastie. De altă parte, dorinţa de a se stabili într'un mod maĭ avantajos în lume, de a cîştiga reputaţie şi avere, îl tulbura mult. Pentru cât va timp maĭ era pentru el şi un alt subiect de nelinişte: fiindcă trebuea să pronunţe la calendele din Ianuarie 385, panegiricul împeratuluĭ şi a consululuĭ noŭ ales, în presenţa acestuĭ din urmă, nesiguranţa succesuluĭ îĭ răpea liniştea, şi vĕḑĕnd un sărac pe una din stradele Milanuluĭ, începu să-ĭ dorĕscă sórta, el ḑise câtor-va amicĭ ce îl întovărăşa: „Tóte nebuniile nu aŭ alt scop decât să ne procure o satisfacţiune pe care noĭ nu o vom obţinea póte nicĭ o dată şi de care pare că se bucură acest nenorocit prin mijlocul câtor-va milosteniĭ ce le-aŭ adunat astă-ḑĭ“. Chestiunea origineĭ rĕuluĭ îl făcea să încerce nişte uimirĭ şi o tulburare interióră ce numaĭ unul Dumneḑeŭ ştie. El avea multă greutate a înţelege că Dumneḑeŭ este spirit, obicĭnuindu se de mult timp a-l considera ca o fiinţă corporală şi cu întindere conform cu doctrina maniheilor. Lectura operilor luĭ Platon şi a filosofilor Platonienĭ cariĭ vorbesc de un cuvĕnt etern şi de substanţe incorporale îl făcu să-îşĭ reformeze acéstă ideie falşă; îndată el începu să admită substanţe spirituale şi recunoscut că Dumneḑeŭ este curat spirit, etern, infinit, necuprins cu mintea, nemutabil, şi că nu este absolut nimic reŭ în creaţiune. Credea că aude chiar o voce din ceriŭ carestriga: „eŭ sunt carnea celor tarĭ şi a ómenilor făcuţĭ; creşteţĭ şi vĕ veţĭ nutri din mine; dar voĭ nu mĕ veţĭ schimba în voĭ, cum se întĕmpla cu alimentele de care se nutreşte corpul vostru, din contră voiŭ vĕ veţĭ schimba întru mine“. Găsind că filosofiĭ platonienĭ întreţineaŭ mândria sa, îĭ înspira gustul uneĭ înţelepciunĭ falşe, îĭ

lasă tóte viciele şi nu 'l învăţa nimic asupra misterului rescumpĕrăreĭ omuluĭ, el se puse a ceti Nou Testament maĭ ales Epistolele Sântuluĭ Paul, care îĭ pricinuiaŭ multă plăcere. El vădu aicĭ raportul admirabil între Vechiul şi Noul Testament, gloria ceruluĭ desfăşurată în tótă magnificenţa sa, și calea pe care trebue a urma pentru a ajunge acolo, el înveţă ceia ce simţea de mult timp, că era în membrile sale o lege opusă cu acea a spirituluĭ și că numaĭ darul luĭ Dumnedeŭ putea să-l isbăvéscă de acest corp al morţeĭ. El zări o diferenţă infinită între doctrina aceluĭ care se numea maĭ micul Apostolilor şi acea a filosofilor aceştĭ mândri cariĭ se priveaŭ ca ceĭ maĭ marĭ ómenĭ. Deja nu se maĭ îndoia de superioritatea şi veritatea legeĭ divine, dar vechele sale prejudiciĭ îl făceaŭ să gândéscă că nu o putea practica. In acéstă nedumirire, el se adresă la Simplician, preot Roman pre carele papa Damas îl trimesese la Milan, pentru a instrui pre Sântul Ambrosie, care fiind prefect acolo, pe când se iscase cérta între ortodocşĭ şi arienĭ pentru alegerea de de episcop, el prin minune fiind ales Episcop, din causa eloquenţeĭ sale, prin care se silea a-ĭ împĕca, pe când încă nu primise botezul, nu ştia cele ce îl priveaŭ ca Episcop noŭ şi trimise la Papa Damas care îĭ şi trimese pre Simplician. Acesta îĭ declară luĭ Augustin că a cetit operile filosofilor platonienĭ care au fost traduse în latineşte de Victorin. Simplician îl lăuda de lectura acésta și-ĭ istorisi cum a contribuit el însuşĭ la convertirea luĭ Victorin, care fusese profesor de retorică la Roma, care a avut de elevĭ pre ceĭ maĭ principalĭ dintre senatorĭ și căruea se ridicase o statue în for. El adăogăcă Victorin, temĕndu-se să nu displacă amicilor seĭ şi să atragă persecuţiunĭ din partea idolatrilor, voea să întârdie botezul seŭ, el, Simplician, l-a încurajat a învinge acéstă ispită și a arunca în picióre respectul ómenilor; ceia ce şi făcu primind sântul botez şi pe când Iulian Apostatul oprea pre creştinĭ de a învĕţa sciinţele şi literile, el părăsi şcóla sa cu bucurie şi muri cât-va timp dupĕ aceia, de mórtea drepţilor.

Augustin, pătruns de acéstă povestire, dori fericirea luĭ Victorin, dar se simţea prea sclav patimilor ca să-'l imiteze. El descrie în Confesiunile sale trista stare în care'l cufundase obcieiurile sale cele rele care devenise ca o a doua natură, saŭ maĭ bine ca un fel de necesitate. Pe când el gemea ast-fel în legăturile care'l reţinea captiv, un African numit Politian, care era însercinat cu óre care afacerĭ la curte, venise să vadă pre Augustin şi pre Alypie amicul seŭ. Găsind pe masă epistolele St. Pavel, avu ocasie de a le vorbi de viaţa Sântuluĭ Antonie, căcĭ Politian era creştin. Dar el se minună vedĕnd că până în diua aceia, eĭ nicĭ nu cunoscuse

numele acestuĭ sânt, din partea lor, eĭ se vĕḑură surprinșĭ auḑind minunile lucrate de curênd în biserică.

Politian le maĭ spunea că era afară de muriĭ Milanuluĭ o monastire unde vieţuia cu mare căldură spirituală, sub coducerea Sântuluĭ Ambrosie un mare număr din servitoriĭ luĭ Dumneḑeŭ; el le istorisi apoĭ că pe când curtea împĕratuluĭ era la Trèves, el, Politian, primblându-se, într'o ḑi cu treĭ dintre amiciĭ seĭ, în grădinile de prin împrejurimile orașuluĭ, doĭ dintre eĭ, rĕtăcind drumul aŭ intrat într'o pesceră locuită de pusnicĭ cariĭ practicaŭ acea sărăcie a spirituluĭ căria s'a făgăduit împĕrăţia ceriurilor; că eĭ aŭ găsit acolo viaţa sântuluĭ Anton, și că unul dintre eĭ care era agent al împĕratuluĭ, punându-se la cetit, s'a simţit cuprins de dorinţa de a îmbrăţișa acelașĭ gen de viaţă și că înturnându-se către amicul sĕŭ ḑise : „Unde pretindem noĭ să ajungem, prin atâtea ostenele ? La amiciţia Impĕratuluĭ? dar ce póte fi maĭ slab și maĭ greŭ de dobândit ? Pe când dacă așĭ voi, sunt amicul luĭ Dumneḑeŭ chiar din momentul acesta "și după câte-va lupte interióre ḑise amiculuĭ sĕŭ; s'a sfêrșit m'am hotărât să slujesc luĭ Dumneḑeŭ, și chiar din ora acésta". Amicul sĕŭ 'ĭ respunse că nu'l va părăsi și că voia să împărtășéscă modul sĕŭ de vieţuire pentru ca să aibă parte și la răsplătirea sa. Acéstă istorisire 'l atinse fórte mult pre Augustin; el se vedea ca într'o oglindă și acéstă vedere 'l făcea să se urască pre sine. El ceruse odinióră dela Dumneḑeŭ darul cumpătăreĭ, dar acésta era, așia ḑicênd, de temere să nu fie auḑit. Politian nu întârḑiă de a ḑice luĭ Alypie : „Cum vom putea noĭ suferi ca ignoranţiĭ să se înalţă și să câștige ceriul pe când noĭ cu tótă seminţia să ne maĭ înglodăm în carne și sânge ? Să roșim óre de a-ĭ urma pentru că eĭ nepreced ? Dar n'ar fi maĭ multă rușine a nu'ĭ urma de loc ? El pronunţă aceste cuvinte cu un ton admirabil și faţa sa se părea schimbată. Se retrase apoĭ într'o grădină unde se ducea adese orĭ. Alypie înspăimântat de cuvintele sale, de tonul sĕŭ și de agitarea în care se vedea 'l urmă. Augustin încerca lupte violente chiar înlăuntrul sĕŭ. De oparte passiunile sale făceaŭ silinţĭ marĭ pentru a-'l reţinea în vechile sale obiceiurĭ și de alta i se părea că vede continentia care'l învita să vie la ea și care'ĭ arăta o mulţime de persóne de tótă etatea, copiĭ, tinerĭ, copile văduve și fecióre' care trecuse viaţa lor în curăţenie; ea'ĭ ḑicea: „Ce nu veĭ putea ceia ce veḑĭ că este cu putinţă la atâtea? Ore eĭ pot prin eĭ însușĭ, sau prin darul luĭ Dumneḑeŭ ce li s'aŭ dat? Pentru ce te încreḑĭ în sineţĭ ? Aruncă-te în braţele luĭ Dumneḑeŭ, fără să te temĭ că se va retrage și te va lăsa să cadĭ: aruncă-te iute; el te va primi și va tămădui ranele tale...." La vederea stăreĭ sale celeĭ miserabile el simţi că un torent de lacrămĭ

'ĭ curgea din ochĭ; şi fiind-că cine-va plânge maĭ bine când e singur se îndepărtă de Alypie pre care'l privea cu spaĭmă, şi aruncându-se pre pămênt sub un smochin dădu curs liber lacrămilor sale. Acum el se adresă către Dumneḑeŭ pentru a-'l îmblânḑi, acum el se adresă sie însuşĭ, întrebându-se. „Până când voĭ tot ḑice: mânĭ, mânĭ? Pentru ce nu astă-ḑĭ? de ce nu chiar din momentul acesta se pun, sfârşit desfrânărilor mele?“ Pe când el 'şĭ vorbea ast-fel, auḑi din-tr'o casă vecină, ca o voce de copil care cânta: *Scólă şí citesce*; *scólă şi citeşte*. Indată el începu a se gândi dacă nu cum-va ar fi un joc de copiĭ în care săse cânte aceste cuvinte; dar nu' şĭ aducea aminte să fi auḑit vorbindu-se de un joc asemenea, el încetă de a plânge, şi se sculă, gândind acésta este o înştiinţare a ceruluĭ. In acelaşĭ timp el 'şĭ aminti că Sântul Antonie se convertise auḑind cetindu-se un pasaj din Evangelie. El se duse la Alypie unde lăsase Epistolele Sântuluĭ Pavel. Luând cartea, el o deschise şi citi pasajul acesta care se presintă la deschiderea cărţeĭ: *Nu petreceţĭ viaţa vóstră în ospete şi în beţiĭ nicĭ în desfrânare şi necurăţiĭ, nicĭ în spiritul avariţeĭ şi al gâlceveĭ; dar îmbrăcaţivĕ în Domnul nostru Iisus Christos, şi păziţivă de a satisface dorinţele desfrânate ale trupuluĭ.* (*Rom. 13. 12*). El nu terminase lectura acestuĭ vers, că o rază de lumină stabili liniştea în inima sa. Inchiḑînd cartea după ce a însemnat locul să întórse către Alypie cu o faţă liniştită, şi 'i spusă ce i s'a intâmplat. Alypie voi să citéscă pasajul, şi el ceti ast-fel: *Primeşte cu dragoste pre cel slab în credinţa* şi'l aplică pentru sine. Fiind că caracterul seŭ era din natură inclinat spre virtute, el se uni, fără să se mai gândéscă, la hotărârea ce o luase amicul seŭ.

Eĭ merseră îndată să spue schimbarea lor Monicăi care salta de bucurie. Ea urmase pre Augustin în Italia, şi era sosită la Milan, pe când fiul seŭ voia să se lepede de maniheism. Augustin, care până atuncĭ gândi-se că viaţia era cu neputinţă fără plăcerile sensuale, nu a devenit creştin curând, el trimese în Africa pre concubina sa cu care vieţuise patru-spre-ḑece anĭ şi de la care avea un fiu numit Adeodat tot atunci gândi să se însóre creḑênd că castitatea conjugală este singura posibilă pentru el. Alypie care nu urmase nicĭ odată dorinţele conrupte ale trupuluĭ, se mira foarte mult că găseşte în amicul seŭ nişte înclinaţiunĭ aşa de gróse; acéstă surprindere deveni pentru el principiul uneĭ tentaţiunĭ delicate de care fu scăpat prin mila lui D-ḑeu. Monica menajese pentru fiul seŭ o parte avantajósă, şi alegerea sa căḑuse asupra uneĭ persoane care nu se putea să'ı displacă. Dar când el fu deseverşit convertit, să hotărî de a veţui într'o continenţă absolută. El scapă ast-fel din lanţurile

sale, şi plin de bucurie mulţămi luĭ D-ḑeu, Mântuitorul seu. Convertirea sa se făcu în anul 386, fiind în etate de treĭ-ḑecĭ şi doĭ de anĭ. Atunci să hotărî de a părăsi scóla sa, dar înterḑiă până la vacanţiĭ care trebuia să fie după câte-va septămâni. Atuncĭ el se retrase la ţară, lângă Milan, cu amicul seu Verecundus, profesor de gramatică şi care puţin după aceia, renunţă la pagânism şi primi botezul. St. Monica, muma sa, Navigius, fratele seu, Adeodat fiul seu, Alypie principalul seu confident, Trigentin şi Licentius, discipoliĭ seĭ, Lasidian şi Rustic, rudele sale 'l întovărăşiră în retragerea sa, unde el se ocupa numai cu rugăciunea şi studiul dându-se la austerităţile pocăinţei şi plângea amarnic pentru miseriile sale spirituale rugând pe Domnul de a-'i tinde mâna de ajutor. Principalul obiect al rugăciunilor sale era curăţenia inimei şi dragostea divină. El se aplica maĭ mult spre a câştiga umilinţa, şi tóte scrierile sale pórtă urmele acesteĭ virtuţĭ. Credincios acesteĭ maxime a cărţilor sfinte fórte mult recomandat de dascăliĭ vieţeĭ spirituale, că trebue a tăea tóte pasiunele trupeştı şi a pregăti sufletul către afecţiunĭ cereştĭ prin practica abstinenţeĭ şi a sobrietăţeĭ, el înlătura cu îngrijire excesul vinuluĭ. „Pentru excesul cărnei cad căte odată, ḑicea el, dar nădejduesc Dómne, că nu veĭ îngădui ca să maĭ merg pe acea cale. El avea în lume obiceiul de a jura după convertirea sa el îndemna pre alţiĭ de a se corija urmând exempluluĭ seu. In retragerea sa, lângă Milan, el avea obiceiŭ după rugăciunea dimineţeĭ de a se preumbla cu amiciĭ seĭ, cărora le făcea conferinţe asupra subiectelor importante.

(Va urma).

Ger. Timuş.

PREDICA

PENTRU

Duminica a Cincea a Postuluĭ mare.

„Dă-ne noue să ședem unul de a drépta ta și altul de a stînga ta, întru mărirea ta (Marc. 10, 37.)“

Betrână și înrădĕcinată este patima de a domni asupra altora, aprigă și nesățiósă este pofta de a ocupa funcțiunĭ publice; încât s'ar putea ḑice că cea maĭ mare parte din nenorocirile întêmplate némuluĭ omenesc, aŭ provenit numaĭ dela acéstă poftă neînfrênată, numaĭ dela acéstă patimă nenorocită. Cel ânteiŭ, strĕmoșul Adam, invidiind înalta posiție a făcĕtoriuluĭ a tóte, ș'a închipuit că póte să fie și el un Dumneḑeŭ; a și încercat planul s'a scos de sub ascultarea celuĭ ce l-a făcut, și prin acésta a adus în lume domnirea pecatuluĭ cu tóte urmările sale cele triste. Prima încercare a fost imitată, și îndată vedem pe némul omenesc, pornit din acelașĭ leagăn, desbinându-se în sute și miĭ de cete, dupre numĕrul pretendenților la putere. Prin acésta, perḑêndu-se din vedere centrul, uĭtându-se adevĕratul Dumneḑeŭ, unica putere legală, omenirea a rĕtăcit cincĭ-ḑecĭ și cincĭ de vécurĭ în noeanul neștiințeĭ și al idolatrieĭ.

Aceștĭ doĭ fiĭ aĭ luĭ Zevedeŭ, despre care vorbește Evangeliea de astă-ḑĭ, nu sunt decât niște următorĭ credincioșĭ

a acestor pilde învechite. Indemnaţĭ de socotinţa greşită ce fiinţa în naţiunea lor că Mesiea are să întemeeze pe pămênt o împĕrăţie materială; că are să supună Iudeilor pe tóte cele-lalte naţiunĭ; audind apoi dela Iisus Christos, că merge în Ierusalim să pătiméscă, şi credênd că tocmaĭ acesta este minutul când El are să se declare împĕrat, fireşte urma să se îngrijască, să mijlocéscă, a capăta funcţiunĭ înalte pe lîngă el, maĭ ales că-ĭ eraŭ şi rudeniĭ de aprópe. Mântuitoriul însă carele venise în lume anume ca să reformeze pre om într'un chip cu totul moral, se foloseşte de ocasiunea ce-ĭ daŭ aceştĭ doĭ apostolĭ aĭ seĭ, spre a combate şi desrădecina dintre ómenĭ gustul de a domni şi a le insufla plăcerea de a se jertfi pentru binele aprópeluĭ; căcĭ o patimă nu se póte înlătura, decât reformându-o într'un sensŭ bun. Să cugetăm fraţilor maĭ serios asupra relelor ce provin dela pofta de a domni, precum şi asupra nesecatuluĭ isvor de bine ce ar resulta pentru societăţile omeneştĭ dacă ar asculta şi urma şi în acest punct pe acel ce este calea şi adevĕrul şi viéţa.

Dă-ne nouĕ să şedem unul de a drépta ta şi altul de a stînga ta, întru mărirea ta, aŭ dis fiiĭ luĭ Zevedeŭ. Cerirea acésta, judecată în sine, nu este rea; ba încă póte fi dréptă şi bine-făcĕtóre, precum vom vedea; rea este ocasiunea, viclén este scopul, infernale sunt mijlócele şi aplicarea, înfricoşate urmările! Cine sunt aceştĭ doĭ care cer puterea în mână? Sunt nişte tinerĭ pescarĭ, fórte sĕracĭ, chĭemaţĭ de curînd la şcóla luĭ Iisus Christos, lipsiţĭ de orĭ-ce cunoscinţĭ practice, departe de a fi cercaţĭ pentru ca să pótă administra, şi tot-o-dată făcêndu-şĭ în capul lor ideea că funcţiunile ar fi un mijloc prin care s'ar putea îndestula maĭ multe dorinţĭ şi pofte materiale a omuluĭ. Dar, staţĭ tinerilor, nu vĕ grăbiţĭ la funcţiunĭ; aşteptaţĭ să finiţĭ cel puţin cursul învĕţăturilor ce aţĭ început! aşteptaţĭ să vi se recunóscă meritele, şi să fiţĭ chĭemaţĭ anume, la locul ce vi se cuvine. Trebue să ne pĕtrundem de durere, fraţilor, trebue să ne înfiorăm vĕdênd că maĭ şi copilul din faşe doreşte astă-dĭ să ocupe

funcţiunĭ publice. In şcolĭ nu-ĭ nimica la care se gândeşte maĭ mult, de care se vorbeşte maĭ mult, decât despre posiţiunea, funcţiunea ce se póte ocupa, saŭ despre mijlócele ce s'ar putea întrebuinţa pentru ca să ajungă cine-va mare şi bogat; încât instrucţiunea, din acéstă causă, este privită nu ca o necesitate spirituală, nu ca un mişcător al vieţeĭ morale a omuluĭ, ci ca un mijloc prin care se deştéptă isteţimea spre urmărirea egoismuluĭ şi a intereselor curat materiale. Nu se caută astă-ḑĭ pentru conducerea trebilor publice ómenĭ capabilĭ, experienţĭ, şi cu ardóre de a se jertvi pentru binele public; ci din contră se aleg de aceĭa cărora se cere numaĭ un merit, acela adica de a servi bine interesele personale a partiduluĭ saŭ a protectoruluĭ ce a influenţat la alegerea şi numirea lor.

In privinţa scopuluĭ ce-şĭ propune aspirantul la funcţiunĭ publice, ĭarăşĭ este departe de a fi aşa precum l-ar cere adevĕratele interese a le societăţeĭ; căcĭ, pe când societatea doreşte ca averea, viéţa şi onórea fie-căruĭ cetăţén să fie respectate şi asigurate, funcţionariul, judecătoriul, profesorele, militariul, medicul, şi chiar preotul, n'aŭ în vedere decât salariul, n'aŭ în vedere decât *să mulga laptele oilor şi să le tundă lâna*, precum ḑice profetul; şi ce este maĭ mult, sunt uniĭ cariĭ nu se îndestuléză numaĭ cu atâta! Sunt şi de aceĭa care poftesc nu numaĭ pelea, dar şi sufletul óeĭ! Vaĭ societăţeĭ condusă de ast-fel de ómenĭ! Vaĭ! că perirea eĭ este ne înlăturabilă.

Aşa fraţilor, nu este astă-ḑĭ maĭ nicĭ unul dintre aspiranţiĭ la funcţiunĭ publice, care să se cerceteze în inima şi consciinţa lor dacă pot rĕspunde la ceea ce aştéptă societatea dela îndatorirea lor. Când fiiĭ luĭ Zevedeŭ cereaŭ dela Mântuitoriul slujbe înalte, acesta le rĕspunde maĭ ânteiŭ *că nu şciŭ ce cerŭ*, apoĭ 'ĭ întrébă: *Puteţĭ să beţĭ păharul care eŭ bĕŭ, şi să vĕ botezaţĭ cu botezul cu care mĕ botez eŭ?* adecă, puteţĭ să vĕ vĕrsaţĭ sângele, puteţĭ să vĕ jertviţĭ propria viéţă pentru binele şi fericirea fraţilor voştri?

Cel ce pofteşte preoţiea, cel ce doreşte funcţiunea, *bun lu-*

cru doreşte, dice sântul apostol Pavel; nimic maĭ nobil, nimic maĭ frumos şi maĭ mare, decât a părăsi omul interesele sale particulare și a jertvi istetimea, hărniciea și chiar propriea sa viéță, în binele şi pentru fericirea comună. Dar óre se face așa? Dacă ar veni în acest moment Iisus Christos să ne întrebe despre vredniciea cu care cerem, căpetăm și ținem ranguri și funcțiuni în societate, óre ce'i am respunde? Să facem fraţilor noĭ înșine o seriósă cercetare consciințelor nóstre; şi numaĭ-de-cât vom cunóște cât merităm.

Vină tu frate cel ce poftești funcțiune administrativă. Rĕ punde: nu cum-va căutând funcțiunea, vreĭ să scapĭ de datorirea cea maĭ sântă de a-ţĭ agonisi pânea de tóte dilele prin sudóre şi muncă? Nu cum-va te îndémnă la acésta o ambiție órbă, vre-o poftă de rĕsbunare ce hrănești în inima ta contra fraţilor tĕĭ, sau póte că un altul te îndésă ca să te facă instrument orbŭ al intereselor și patimilor sale? Iubeştĭ în adevĕr pe frații teĭ? Te interesezĭ de binele lor precum te-aĭ interesa de al teŭ propriŭ? Eştĭ hotărît a primi botezul de sânge pe care ţi-l pregătesc călăiĭ societăţeĭ, saŭ cel puţin veĭ putea să beĭ paharul cel amar al lupteĭ și neodihneĭ de di și de nópte, ca să alergĭ pretutindene ca Iisus Christos *facĕnd bine tuturor?* De socoteștĭ că veĭ putea rĕspunde la tóte aceste, apropie-te, primeşte funcțiunea, căcĭ ţéra este setósă de asemine administratorĭ.

Tu cel ce doreștĭ să fiĭ judecător, făcutu-ţ-aĭ judecată în capul tĕŭ că legea este unica pazitóre, unica garanţie a dreptuluĭ pe care se întemeează fericirea publică? gândit-aĭ că aĭ să administrezĭ dreptatea precum în favórea bogatuluĭ când o are, tot așa și cu aceeaşĭ mĕsură și în favórea celuĭ sĕrac? Nu te veĭ muea în fața auruluĭ corumpĕtor? Nu veĭ tremura când ți se va presenta cel tare și mare? Nu veĭ părăsi dreptatea precum a părăsit Pilat pre Mântuitorul, numaĭ să nu peardă protecţiea și favórea Cesaruluĭ? Saŭ póte că și eștĭ vêndut cutăruĭ saŭ cutăruĭ Cesar, ce stăruește să te pună judecător! De eștĭ în adevĕr drept, vină, justiţiea aștéptă asemine preoţĭ.

Dar tu frate care voeştĭ să îmbrăţişedĭ cariera militară? Nu cumva te îndémnă la acésta numaĭ uşurinţa şi plăcerea copilăréscă de a te înfrumuseţa şi auri? Nu gândeştĭ cumva numaĭ la mijlócele prin care te-aĭ putea rădica, fără merit, la cele maĭ înalta trepte? Gândit-aĭ că viéţa ta întrégă are să fie o jertvă pe altariul patrieĭ, pentru apărarea şi înălţarea vredniciei naţionale? Dacă aĭ inimă, dacă eştĭ serios, dacă nu eştĭ fricos, dacă nu eştĭ un trădător, vină, intră sub drapel, şi să fiĭ sigur că aĭ să devii un eroŭ!

Veniţĭ şi voĭ candidaţilor la preoţie, rĕspundeţĭ dacă iubiţĭ din tótă inima, cu tótă tăria, şi din tóta consciinţa vóstră pe Domnul nostru Iisus Christos, şi dacă sînteţĭ dispuşĭ *a ve face tuturor tóte*, şi chiar a muri pentru mântuirea fraţilor voştri pentru cari şi Christos a murit? Spuneţĭ, aveţĭ creşterea bună caracterul necesar pentru ca să puteţĭ învĕţa poporul cu cuvêntul şi cu fapta? Sînteţi chĭemaţĭ la acéstă înaltă treaptă, saŭ voiţĭ să săriţĭ pe aiurea în staulul oilor? Aveţĭ modestiea, simplitatea şi nevinovăţiea evangelică? Nu sînteţĭ stĕpâniţĭ de spriritul interesuluĭ şi al mândrieĭ? De este adevĕrat că întruniţĭ tóte condiţiunile ce se cer dela un adevĕrat păstoriu spiritual, apropieţi-vĕ de altar, primiţĭ acéstă treaptă la care alăture cu voĭ aŭ a servi heruvimiĭ şi serafimiĭ, la care presta însuşĭ Iisus Christos maĭ marele păstorilor.

In fine, voĭ ceĭ ce doriţĭ misiunea învĕţătoruluĭ public, sunteţĭ voĭ înşivĕ învĕţaţĭ, sunteţĭ destul de cercaţĭ pentru ca să predaţĭ şcolarilor voştri o învĕţătură solidă şi folositóre, un caracter bun şi serios? Aveţĭ voĭ înşivĕ manierĭ frumóse, purtare vrednică de imitat, şi maĭ presus de tóte neinteresare de avere şi dedarea la tóte virtuţiile cetăţene? Sînteţĭ dispuşĭ a vĕ jertvi, pentru ca să aduceţĭ fructe multe şi manóse? De aveţĭ toate aceste şi alte bune calităţĭ, poftim la catedră, şi să fiţĭ singurĭ că osteneala vóstră va fi binecuvêntată în veac.

Aşa fraţilor creştinĭ, aşa trebue să se cerceteze tot tînĕrul, tot omul care doreşte a ocupa posturĭ şi rangurĭ în bi-

serică şi în societate. Să nu le căutăm cu uşurinţă, şi după ce le-am căpătat, să le întrebuinţăm cu tótă vrednicia, ştiind că sîntem responsabilĭ şi înaintea luĭ Dumnedeŭ şi înaintea ómenilor.

Muma fiilor luĭ Zevedeŭ, care a venit la Iisus Christos să mijlocéscă pentru fiiĭ seĭ funcţiunĭ, să fie de învăţătură tuturor mamelor, tuturor părinţilor de familie, ca să nu-şĭ maĭ facă planurĭ órbe pentru creşterea copiilor lor, şi să nu maĭ stăruéscă prin tóte chipurile de a le câştiga posiţiĭ, posturĭ înalte, fără să gândéscă maĭ întâĭ dacă sînt eĭ în stare a le purta. Un părinte adevĕrat creştin să sileşte numaĭ să-şĭ créscă copiiĭ dupre cum se cuvine, să-ĭ pună pe calea virtuţeĭ; ĭar îngrijirea pentru posiţiune o lasă pe séma luĭ Dumnedeŭ, care numaĭ el singur póte da fie-căruia dupre merit. Toţĭ ceĭ ce sîntem în funcţiunĭ să ne aducem aminte că sîntem chĭemaţĭ a servi altora; că dacă societatea ne-a aflat maĭ tarĭ, apoĭ *sîntem datorĭ să purtăm neputinţile celor slabĭ, şi nu nouĕ să plăcem, ci fie-care din noĭ să facă spre plăcerea aprópeluĭ seŭ, numaĭ spre bine, numaĭ spre zidire.* Să înlăturăm dela inima şi caracterul nostru spiritul mândrieĭ şi al despotismuluĭ, şi să-l înlocuim prin spiritul umilinţeĭ, al blândeţeĭ şi al îndelung-răbdăreĭ, sciind că însuşĭ fiul luĭ Dumnedeŭ n'a venit ca să-ĭ se servéscă, ci ca să servéscă el şi să-şĭ jervéscă viéţa pentru mântuirea tuturor.

Aşa făcĕnd iubiţilor, ne vom învrednici a audi din partea Părinteluĭ ceresc acele cuvinte pline de tótă mângâerea: *Bine slugă bună şi credinciósă! preste puţine aĭ fost credinciósă, preste multe te voiŭ pune, intra aşa dar întru bucuriea Domnuluĭ teŭ*". AMIN.

PREDICA

PENTRU

Duminica Florilor.

„*Bucuraţi-vĕ pururea întru Domnul, Domnul apópe este (Filipsenĭ 4, 4, 5).*

Când audim astă-ḑĭ de la pruncii evreeştĭ ne'ncetat repeţindu-se cuvintele măreţe de: *Osana, bine eştĭ cuvêntat!* Când privim mulţimea acea nenumĕrată de popor, care petrece pe bunul Iisus către Ierusalim, cu cel maĭ înfocat zel şi cu o mareţie, pe care popórele rĕsăritului sunt deprinse a o păstra numaĭ Impĕraţilor lor; când şi pre noĭ Sânta Biserică ne chiamă sa întimpinăm pre Domnul cu ramurĭ şi cu stâlpărĭ, vom ascunde óre bucuriea acea mare de care trebue să fie pĕtrunse inimile nóstre? Vom tăcea óre laudele pre care Mântuitorul le primeşte astă-ḑĭ chiar din gurile pruncilor evreştĭ? Vom refusa de a striga şi noĭ *Osana*! Mântuitoruluĭ ce vine să rumpă legăturile robieĭ şi domnia morţeĭ? Eŭ nu cred că se vor afla între noĭ de acele fiinţĭ nemulţămitóre, care la apropríerea Domnuluĭ să nu voéscă a-l intimpina cum se cade: nu cred că el aicea, chĭar în Biserica sa, în mijlocul nouluĭ Israil, va întimpina inimĭ duşmane şi împetrite, ca odinióră între fariseĭ. Noĭ sîntem chreştinĭ următorĭ credincĭoşĭ aĭ Domnuluĭ Iisus.

Aşa fraţilor, Mântuitoriul trebue să ne bucure şi să ne

veseléscă ca și pe pruncii evreeștĭ altă-dată. Să stăm decĭ puțin și să cugetam la acéstă idee a apropiereĭ Domnuluĭ; să vedem cum Mântuitoriul, când ne apropiem de el, face tótă bucuriea și pacea nóstră; și dacă știŭ toțĭ a se folosi și a gusta fructele acesteĭ apropierĭ și unirĭ cu Dumnedeŭ.

Fraților! Omul în lumea acésta nu este născut numaĭ pentru ca să petrécă o viéță animală, și apoĭ murind, să se prefacă în nimică: el nu móre; el are un scop maĭ înalt, la care tot-deauna ţinteşte şi ajungerea căruia tot-deauna o doreşte. Acésta dovedeşce necontenita năzuire a luĭ cătră desĕvêrșire. Şi în adevĕr, care om nu doreşte pentru sine o viéţă vecĭnică? Cine va refusa o fericire infinită? Cine este acela carele să nu aspire ca faptele şi lucrările sale să rĕmână in aducerea aminte a veacurilor următóre? Cine nu doreşte ca acéstă viéță vecĭnică, acéstă fericire infinită, să se încépă chiar de aice? Aŭ fost timpurĭ când omenirea, depărtată de isvorul vieţeĭ, a voit a înăduşi în sine aceste simțurĭ cereşcĭ, dar tóte silințile aŭ rĕmas zadarnice. Popórele și filosofiĭ, cariĭ aŭ voit a înlocui fericirea cea vecĭnică prin o fericire vremelnică, silindu-se a face pe ómenĭ să crédă că totul móre împreună cu corpul, n'aŭ putut îndestula cerinţile omuluĭ; n'aŭ ajuns la alta, de cât, în loc de face pe omenire maĭ fericită, în loc de a-ĭ ușura durerile, de care neîncetat se plângea, în loc de a-ĭ da paradisul perdut, aŭ aruncat-o în cele maĭ marĭ nenorocirĭ. Și care alta era causa atâtor nenorocirĭ ale omenireĭ? dacă nu depărtarea de isvorul vieţeĭ și a tótă fericirea, depărtarea de Dumnedeu!

Noĭ putem deslega în câtva secretele acesteĭ taĭnice legăturĭ a omuluĭ cu Dumnedeŭ, de la care atêrnă fericirea nóstră; putem cunóşte necesitatea eĭ, şi că lipsind eă, noĭ perdem lumina adevĕruluĭ, perdem şi viéţa nóstră. Luminătoriul sufletuluĭ, mintea, pusă în noĭ de Plăsmuitoriul, nu póte lumina de la sine; ea luceşte cu o lumină împrumutată de la isvorul a tótă lumina. Ea are putere numaĭ întru atâta, întru cât se află în apropiere de sórele dreptățeĭ, care o luminéză, o întăreşce şi o face lucrătóre. De aice se póte

esplica causa pentru care omenirea, depărtată odinióră de Dumnedeŭ, a perdut tóte luminile, a înotat în cel maĭ mare haos de neştiinţa şi barbarism; şi iarăşĭ acuma, apropietă fiind de Dumnedeŭ, face un mare pr gres în ştiinţĭ şi în arte: merge cu paşĭ grabnicĭ cătră civilisare şi desĕvêrşire.

Dumnedeŭ este adevĕrul cel maĭ înalt şi necesar, şi mintea nóstră, în cercetarea adevĕrurilor, va fi pururea neputinciósă, fără o adevĕrată cunoşcinţ ı despre adevĕrul cel vecĭnic. Dumnedeŭ este bunul cel maĭ înalt, şi voea nóstră va rĕmânea slabă, nu va şti să alégă binele de rĕŭ, dreptul de nedrept, lucrul folositor de cel vătămător, dacă nu va cunóşce şi nu va fi în armonie cu Dumnedeŭ, bunul cel vecĭnic. Dumnedeŭ este isvorul a tótă fericirea, şi inima nóstră nu va putea nicĭ-odată să-şĭ potolésca setea ce are de cea maĭ înaltă desĕvêrşire; omul nu va fi fericit întru cât se va afla depărtat de isvorul vieţeĭ şi a tótă fericirea: *La tine este isvorul vieţeĭ, întru lumina ta vom vedea lumină*, cântă Psalmistul.

Dar care să fie óre causa că puţinĭ şi încă fórte puţinĭ sînt aceĭa, cariĭ se bucură în sufletul lor de acéstă taĭnică apropiere şi comunicare cu Dumnedeŭ? Mulţı sînt cariĭ saŭ nu voesc saŭ nu îndrăsnesc a striga către Mântuitoriul: *Osana bine eştı cuventat!* Pe când el vine să ne mântue, pe când el se apropie de noĭ ca să între în casa sufletuluĭ nostru, cu tóte darurile harice, uniĭ din noĭ nu-l întimpină cu acea sinceritate a pruncilor evreeştĭ, ci adese-orĭ, cer semne şi minunı, precum atuncea cărturariĭ şi fariseiĭ; adese-orĭ, spre nenorocirea nóstră, noı maĭ toţĭ grăim cu Thoma: *De nu voiŭ vedea, nu voiŭ crede*; alţiĭ împreună cu Pilat, bătêndu-şĭ joc întrébă pre Domnul şı Mântuitoriul lor: *Ce este adevĕrul?* Dar câte minunĭ vedem noĭ şi pănă astadĭ de la Mântuitoriul nostru, fără ca aceste să facă măcar cât de puţină întipărire în sufletele nóstre? Câtă mulţime de neputincĭoşĭ cu duhul, răniţĭ cu inima, orbĭ cu mintea, schiopĭ în privĭrea adevĕruluĭ, arşĭ de focul patimilor, în tóte dilile, în tot ceasul, în tot minutul, se vindecă, se rădică şi se curăţe prin charul Domnuluĭ nostru Iisus Christos! Acéstă mulţime de vindecărĭ

interne, nu sunt óre mult maĭ minunate de cât vindecările trupeştĭ? Pe noĭ însă nimică nu ne mişcă; adese-orĭ ne fălim numaĭ cu jugul cel bun al luĭ Christos, fără a-l rădica măcar cât de puţin pe umeriĭ noştri; une orĭ voim numaĭ a ispiti minunata lucrare a putereĭ Dumnedeeştĭ, fără a ne sătura din darurile charice, şi fără a gusta din apa cea vie, carea singură ni póte da viaţă.

Nu voim a asculta glasul lăuntric, carele necontenit bate la uşa inimeĭ nóstre ca să-ĭ deschidem. Pre-dulcele graiu al luĭ Iisus Christos chĭamă pre Magdalina pe nume: *Marie*! şi sufletul eĭ, cel cuprins de întristare, îndată cunóşte pe Mântuitoriul sĕŭ. Aşa şi sufletul fiecăruĭ chreştin, îndată ce ar deschide urechile înţelegereĭ, ar asculta cu luare aminte mântuitórele cuvinte a luĭ Iisus Christos, ar vedea cum negura neştiinţeĭ se împrăştie, ar simţi suflarea charică ce încăldeşte sufletul, ar cunoaşte pre Domnul, l'ar pipăi, şi s'ar umplea de o bucurie nespusă.

Iată causele care ne împedică a ne uni cu Dumnedeŭ şi a simţi bucuria tainiceĭ legăturĭ cu el.

Fraţilor chreştinĭ! să luam aminte de noĭ; să depărtăm din locaşul sufletuluĭ nostru duhul cel perdetor al mândrieĭ, care tragênd la perdare pe o parte de îngerĭ, se sileşte a trage şi pe tot némul omenesc. Să nu ne bizuim în propriile nóstre puterĭ; căcĭ înţelepciunea omenéscă, fără minunata conlucrare a înţelepciuneĭ şi a charuluĭ de sus, este slabă. Mulţĭ până acum s'aŭ şi înscris sub negrul stég al perdereĭ, prin o prea mare încredere în sine. Mulţĭ se lipsesc de darurile charice, cu care Dumnedeŭ ĭ-a fost îndestrat la început, numaĭ pentru ca nu ştiŭ a se folosi de ele şi a le păstra cu smerenie.

Umilinţa, acéstă faptă bună, care a plecat ceriurile, cu care Fiiul luĭ Dumnedeŭ s'a născut în Betleem şi a venit până la cruce, acéstă numaĭ póte a ne mântui de perdĕtórele urmărĭ a le mândrieĭ: acésta póte a ne deschide ceriurile, acésta ne împacă cu Dumnedeŭ, acésta ne face să ne apropiem de Mântuitorul şi să ne îndulcim de bunurile cele vecĭnice, pe

care le-a gătit celor ce-l iubesc și aștéptă cu încredere adoŭa arătare a luĭ.

Să practicăm, fraților, acéstă faptă bună; să ne silim a intimpina pre Domnul și Mântuitoriul nostru cu stâlpărĭ de fapte bune, asemene pruncilor evreeștĭ; și să nu se afle cineva între noĭ, carele, prin urmările și faptele sale, să-l vêndă ca Iuda; saŭ în loc de *Osana*, să-ĭ strige împreună cu poporul cel împetrit și ne-recunoscĕtor: *Să se rĕstignéscă!!!*

Căutațĭ binele și nu reul, ne îndémnă Profetul, *ca să fițĭ viĭ, și așa va fi cu voĭ Domnul a tot-țiitoriul* (Amos 5, 14). *AMIN.*

PREDICA

PENTRU

Sânta și Luminata Duminică a Pașcelor

> „*Voĭ căutațĭ pre Iisus din Nazaret, carele a fost rĕstignit; El s'a sculat, nu este aice*“ (*Marc. 14, 6*).

Minunea învierei Domnuluĭ este, fraților, temeliea pe carea se razimă tótă credința nóstră. *Dacă Iisus Christos n'a înviat*, ḑicea Sântul apostol Pavel chreștinilor primarĭ, *credința vóstră este zadarnică și predica nóstră — nefolositóre;* voĭ sînteţĭ încă în pĕcate și speranța învierei este pentru noĭ o speranță amăgitóre.

Dar îndată ce este dovedit că Christos a înviat, Evangeliea nu maĭ are trebuință de alte dovedĭ; învĕțăturile sale cele Dumneḑeeștĭ și minunile sale sunt sânțite dela sine. Așa, Fiĭul luĭ Dumneḑeŭ se pare că n'a dat altă poruncă ucenicilor seĭ, decât aceea de a predica învierea luĭ. Tot în

numele luĭ vin şi eŭ astă-ḑĭ şi vĕ ḑic: *Fraţilor! Christos a înviat!* Şi voĭ pătrunşĭ de o bucurie nespusă la auḑirea acesteĭ noutăţĭ cereştĭ, trebue să vĕ interesaţĭ a mĕ asculta maĭ departe, pentru ca să vĕ încredinţaţĭ că Christos a înviat cu adevĕrat, că învierea luĭ este temeiul credinţeĭ nóstre, şi că ea este tot-o-dată şi ca un amanet, ca o probă a speranţeĭ că vom învia şi noĭ!

Ceĭ întâĭ marturĭ a învierei aŭ fost sântele femeĭ cere aŭ mers la mormîntul Domnuluĭ să-ĭ ungă corpul cu mirurĭ. O! cât de frumósă lecţie pentru femeile şi mamele nóstre, ca să păstreze în inima lor cea nobilă focul dragosteĭ chreştine, care le va face să vadă în tóte întreprinderile lor minunile Domnuluĭ! Aşa, sântele mironosiţe îngrijate numaĭ de a-şĭ împlini o sântă datorie cătră corpul celuĭ rĕstignit, merg de mânecate la mormînt; şi pe când nicĭ se gândia de învierea Domnuluĭ, găsesc pétra rĕsturnată şi mormîntul gol. O spaĭmă mare le-a cuprins, gândind că corpul iubituluĭ lor învĕţătoriŭ s'a furat de cineva. Dar îngeriĭ care li s'aŭ arătat li-aŭ descoperit minunea învierei, şi însuşĭ Mântuitorul se arată maĭ întâiŭ Marieĭ Magdalineĭ, apoĭ celora-lalte femeĭ şi apostolilor; după aceea s'a arătat la patru-sute de ómenĭ de o dată; a petrecut cu uceniciĭ seĭ patru-ḑecĭ de ḑile, până când s'a înălţat la ceriurĭ, şi apostoliĭ aŭ predicat învierea luĭ pretutindene fără nicĭ o sfieală.

Pe lângă că învĕţătura Evangelică este cea maĭ înaltă, cea maĭ curată, cea maĭ adevĕrată şi nestrămutată, şi acésta dovedeşte ca învĕţătoriul carele a dat-o este fiĭul luĭ Dumneḑeŭ însuşĭ; pe lângă ca minunile nenumĕrate ce a sĕvêrşit El pe pământ, dovedesc fórte lămurit că printr'însul lucra tot-puterniciea luĭ Dumneḑeŭ, şi că învierea luĭ din morţĭ n'a fost decât o lucrare a aceliaşĭ tot-puterniciĭ,—apoĭ chiar noĭ singurĭ suntem dovada cea maĭ pipăită că Christos a înviat. Căcĭ nu se póte pricepe altminterea cum o lume întrégă în timp de 1855 de anĭ, dela mórtea Mântuitoruluĭ şi până astă-ḑĭ, să serbeze acéstă ḑi a învierei cu o aşa de mare bucurie, şi unul sa spună frateluĭ seŭ: *Christos a inviat!*

şi acela să rěspundă: *Adevěrat a inviat!* Lumea tótă ştie, lumea tótă predică învierea Mântuitoriuluĭ, şi nimene nu se maĭ póte îndoi despre adevěrul acesteĭ minunĭ, care este minunea minunilor!

Aşa fraţilor, învierea Domnuluĭ fiind dovedită, adevěrurile sânteĭ nóstre religiĭ aŭ o tărie nestrěmutată; pentru că noĭ le credem nu omineştĭ, ci dumneḑeeştĭ; pentru că credinţa în Fiĭul luĭ Dumneḑeŭ şi în cel ce l-a înviat din morţĭ, se pune maĭ presus de mintea nóstră cea slabă şi mărginită; pentru că cu acéstă credinţă noĭ putem strěmuta şi munţiĭ, putem strěbate în lăuntrul ceriuluĭ şi până la tronul luĭ Dumneḑeŭ. Prin ajutoriul eĭ noĭ ştim tot ce ne este de trebuinţă pentru mântuire şi vecĭnica fericire.

Minunea învierеĭ Domnuluĭ serveşte, fraţilor, de temelie şi speranţelor nóstre, în două chipurĭ; adecă: în privirea învierеĭ nóstre sufleteştĭ, precum şi în privirea învierеĭ trupeştĭ.

Şi în adevěr, nu înviemŭ noĭ sufleteşte tot-déuna de câte-orĭ ne mărturisim pěcatele şi primimŭ ertare dela părintele nostru spiritual? Nu înviem noĭ sufleteşte, când, în urma uneĭ mărturisirĭ şi căinţĭ adevěrate, ne comunicăm cu însuşĭ corpul şi sângele Domnuluĭ? Dar cum, şi pentru ce? Pentru că avem credinţă nestrěmutată că Iisus a venit în lume anume pentru mântuirea nóstră de pěcat; pentru că avem încredere în Marele Dumneḑeŭ carele a înviat din morţĭ pre Domnul nostru, şi ştim că este puternic să ne învieze şi pre noĭ.

In fine, speranţa nóstră cea maĭ plăcută şi maĭ scumpă este că chiar corpurile nóstre, care se închidŭ în mormînt, nu vor rěmânea acolo pentru tot-déuna, ci vor învіea, dupre promisiunea învingětoruluĭ morţeĭ: şi tocmaĭ acéstă speranţă ne face să săltăm şi să ne bucurăm astă-ḑĭ maĭ mult de cât în orĭ-ce ḑi a anuluĭ. Pentru ḑiua de astă-ḑĭ, omul pare că este deşteptat de cine-va; pare că este schimbat cu totul prin o mână nevěḑută; şi luaţĭ aminte, că bucu-

riea ce simţim în ḑiua de pascĭ, este o bucurie cu totul spirituală, este ceva ceresc şi nu pămêntesc!

Acésta este ceva taĭnic, care nu póte să vie decât dela o presimţire deşteptată în noĭ, cu ocasiea serbăreĭ înviereĭ Domnuluĭ, prin speranţa în învierea generală. Aşa, noĭ vom înviea şi trupeşte! căcĭ apostolul ne spune că într'o ḑi vom fi asemine cu Iisus Christos, şi că El nu este cel întêiŭ-născut din morţĭ, decât pentru că este capul credincĭoşilor, pârga celor adormiţĭ, cariĭ vor înviea!

Iată, pentru ce fraţilor, eu nu ştiŭ cum maĭ bine şi maĭ măreţ, să cânt acéstă biruinţă nemuritóre la carea m'a asociat şi pe mine Mântuitoriul, carele a sfărîmat puterea morţeĭ. S'a sfîrşit dar o crudo duşmană, fiĭcă grozavă a pĕcatuluĭ; s'a sfîrşit! Căcĭ cel puternic s'a sculat, şi arcul şi săgeţile tale cu care te serviaĭ contra nóstră, s'aŭ sdrobit; sabiea ţi s'a smuls, cu care sĕceraĭ lumea; impĕrăţiea ta a perit! *Unde-ţĭ este mórte boldul, unde -ţĭ este iadule biruinţa!* Tu aĭ lovit pe cel ce nu cunoşcea pĕcatul, şi carele nu era supus legilor tale; El a adormit până'n zorĭ de ḑiuă, şi îndata s'a sculat ca un împerat biruitor carele ese din camera sa spre a comanda inimicilor învinşĭ. Unde-ţĭ este mórte puterea?

Aşa, fraţilor creştinĭ, omul format pentru o viéţă noă în mormîntul luĭ Isus Christos, unde s'a înmormîntat împreună cu el prin botez, nu se teme de mórte! El ştie că umbrele morţeĭ nu sunt decât trecĕtóre. El şcie că o parte a fiinţeĭ sale este chiar proslăvită în Dumneḑeŭ, cel ce s'a îmbrăcat în natura sa.

El aude o vóce ceréscă care -ĭ ḑice: *Ferice de ceĭ ce mor şi se rĕposază in Domnul; somnul lor îndata va fi urmat de o deşteptare gloriósă.*

O! Dómne al puterilor fiĭ cu noĭ! Fie Dómne mila ta spre noĭ, precum am sperat şi noĭ în Tine! AMIN.

PREDICA

PENTRU

Sânta şi luminata Duminică a paşcelor.

„*Acéstа este ḑiua care a făcut-o Domnul; să ne bucurăm şi să ne veselim într'însa*“.

N'aşĭ putea iubiţilor meĭ fraţĭ să-mĭ exprim tótă gândirea despre acéstă mare sërbătóre; limba mea nu va şti spune bucuria ce se petrece în fundul inimeĭ mele; şi acéstă bucurie nu este numaĭ a mea; ea este parte a tot omuluĭ credincios şi temëtoriŭ de Dumneḑeŭ. Ḑiua de astă-ḑĭ mi se pare maĭ strelucită decât tóte celelalte ḑile; sórele de astă-ḑĭ se arată maĭ luminos decât tot-déuna; stelele şi însăşĭ elementele se pare că vin a lua parte la sërbătóre! Şi precum Pururea-fecióra Marīa este superióră tuturor femeilor, aşa acéstă ḑi este maĭ pre sus de tóte celelalte ḑile. In acéstă ḑi căile publice sunt închise, mările şi fluviile se pare că nu maĭ aŭ înnotătorĭ, agricultoriĭ părăsesc câmpul lor spre a veni să îmbrace vestminte de sërbătóre; plăcerile lumeĭ sunt suspendate, ca odinióră apele Iordanuluĭ în presenţa Sântuluĭ Chivot; şi sgomotul ordinar, a dat loc păceĭ, linişteĭ, armonieĭ! Sëracul este îmbrăcat ca un bogat; bogatul se arată maĭ stelucit decât tot-déuna; bëtrânul şi tênërul, împreună dănţuesc; domniĭ şi servitoriĭ în comun prăznuesc; împëraţiĭ daŭ sërutul lor creştinesc soldaţilor şi supuşilor

lor. Acéstă ḑi se póte asemĕna cu ḑiua învierei generale, şi încă maĭ veselă, maĭ fericită decât aceea; căcı astă-ḑĭ şi pĕcătoşiĭ ıau parte la bucuriea sĕrbătóreĭ, sperând că se vor îndrepta; ıar atuncĭ sĕrbătórea va fi numaĭ a drepţilor.

Să gândim, fraţilor creştinĭ, asupra spirituluĭ acesteĭ sĕrbătorĭ, şi bucuria nóstră va fi îndoită, pentru că se va pĕtrunde de ea întréga nóstră natură.

Acésta este ḑiua care a făcut-o Domnul; să ne bucurăm şi să ne veselim într'însa! Astă-ḑĭ fraţilor s'a desfiinţat vechea sentenţă de mórte ce s'a fost pronunţat contra întreguluĭ neamŭ omenesc, şi pĕcatul primarilor noştri părinţĭ s'a ertat şi s'a şters pentru tot-déuna prin dumneḑeésca jertvă dela Golgotha. Astă-ḑĭ Fiĭul luĭ Dumneḑeŭ, prin invierea sa din morţĭ, a nimicit cu totul puterea morţeĭ şi ni-a dat ĭarăşĭ nemurirea şi dulcea speranţă la bunurile fiitóre. Astă-ḑĭ ceea ce s'a semĕnat în trup rĕsare în spirit; ruşinea fireĭ omeneştĭ se schimbă în glorie; neputinţa sa devine tărie, şi în locul stricăciuneĭ, ea primeşte sânţeniea şi nemurirea.

Acésta face pe sânta maĭca nóstră Biserica să repete întru bucurie şi veselie cuvintele Apostoluluĭ: *Unde-ţĭ este mórte puterea? Unde-ţĭ este iadule biruinţa?*

O omule! ce veĭ rĕsplăti Domnuluĭ pentru tóte bine-facerile luĭ asupra ta? El te-a îmbrăcat ĭarăşĭ cu mărire; te-a împodobit cu frumuseţă ceréscă, ţĭ-a dat vestmîntul nemurireĭ. El a îndumneḑeit corpul luĭ Iisus Christos, pentru a preface prin el corpul tĕŭ împreună cu tóte simţirile, şi sufletul tĕŭ împreună cu tóte puterile sale. El te-a făcut să ĭaĭ parte la slava îngerilor, ţĭ-a agonisit prin Iisus Christos locul cel dintĕiu în patria ceréscă, ţĭ-a înapoiat libertatea perdută şi a schimbat în maĭ bine vrednicia ta primară. Aşa dar, ce veĭ rĕsplăti Domnuluĭ pentru atâtea bunătăţĭ ce ţĭ-a dat! Iată ceea ce poţĭ face: Să înalţĭ sufletul tĕŭ către munţiĭ sânţenieĭ; să uĭţĭ tot ce aĭ în tine înjosit şi pământesc, şi să-ţĭ puĭ tótă fericirea întru a cânta laudele luĭ Dumneḑeŭ. Iată jertva ce place celuĭ Tot-puternic; ĭată rĕsplătirea ce-ĭ putem face pentru tóte câte ne-a dat nouĕ.

Numaĭ aşa vom uni recunoşcinţa pentru bine-facerile primite, cu bucuria ce ele ne pricinuesc, astă-ḍĭ maĭ-cu-sémă.

Pĕtrunşĭ dar de acéstă bucurie dulce şi necuprinsă. să numĕrăm, pre cât ni va ajuta memoria, tóte minunile ce a făcut Domnul cu noĭ; şi aşa să întrunim cântările pline de veselie de astă-ḍĭ cu recunoşcinţa către Mântuitoriul şi dătătoriul nostru de bine. Şi apoĭ cu paşĭ grabnicĭ, nu a trupuluĭ neputincios, ci a spirituluĭ celuĭ nemuritor, să ne apropiem de mormîntul luĭ Iisus, purtând cu noĭ miresmele faptelor bune; acolo să lipim inima nóstră de inima luĭ, sufletul nostru de sufletul luĭ, şi să nu ne retragem până n'l vom vedea cu ochiĭ credinţeĭ învierea stĕpênuluĭ, spre luminarea şi pacea nóstră.

Să ne bucurăm fraţilor creştinĭ pentru Invierea Mântuitoriuluĭ; să săltam pentru învierea nóstră fiitóre! Să aţintim privirile asupra autoriuluĭ şi sĕvêrşitoriuluĭ credinţeĭ nóstre; asupra aceluĭa care în ḍilele vieţeĭ sale trupeştĭ s'a luptat pentru adevĕr şi dreptate, a suferit îngroparea, şi a înviat biruitor. Ca cel ânteiŭ născut dintre morţĭ, Domn al ceriuluĭ şi al pămêntuluĭ, El comunică şi tuturor aleşilor seĭ harul înviereĭ şi al vieţeĭ de vecĭ.

Să ne unim decĭ cu Maĭca nóstră Biserica, şi să cântăm din tótă inima şi cu cea maĭ mare bucurie: *Christos a înviat din morţĭ, cu mórtea pre mórte călcând, şi celor din mormînturĭ viéţă dăruindu-le. AMIN.*

Fixarea parohiilor în tóte eparhiile din România.

Suntem informaţĭ, că comisiunea instituită de Sântul Sinod în sesiunea de tómnă a anuluĭ trecut, pentru a se chibzui asupra moduluĭ de împărţire a parohiilor în tóte eparhiile, ar fi decisă să facă în Sântul Sinod, la deschiderea sesiuneĭ de primăvară, următórea propunere:

1). Sântul Sinod să ia decisiunea de a hotărî numĕrul parohiilor în tóte eparhiile.

2). Fie-care Chiriarh eparhiot să oblige pe Protoiereiĭ judeţelor respective a fixa parohiile în judeţul lor, ca uniĭ ce cunosc localităţile şi posiţiunile.

3). Norma generală ce Protoiereiĭ vor avea în acéstă lucrare va fi circumscripţiunea comunelor actuale.

4). Se esceptéză dela acéstă normă casurile: când posiţiunea topografică nu permite acésta, când sunt mult maĭ apropiate unele dintre cătunele ce fac parte din diferite comune, când comunele sunt prea micĭ şi cu apropiere unele de altele şi când comunicaţia este dificilă, din causa mareĭ depărtărĭ, a rîpelor şi pîraielor furióse; în care casurĭ se vor şi arăta asemenea împrejurărĭ.

5). In cuprinsul uneĭ parohiĭ pot fi şi maĭ multe bisericĭ.

6). Biserica cea maĭ din centrul parohieĭ va fi biserica catedrală şi locul de reşedinţa al parohuluĭ.

7). Spre a se putea şti dacă un paroh póte să îngrijască de toţĭ poporeniĭ din o parohie, se va arăta şi distanţa în chilometri dela biserica catedrală a parohieĭ până la fie-care cătun din cuprinsul uneĭ parohiĭ.

8). Spre a se putea şti dacă în o parohie este destul numaĭ un singur preot paroh, saŭ are nevoĭe şi de vre-un preot adjutor, se va arăta şi numĕrul familiilor şi chiar al sufletelor din fie-care cătun şi din întréga parohie, precum şi câte bisericĭ se află în fie-care cătun şi parohie.

9). Se va arăta de asemenea câte fălcĭ saŭ pogóne de pământ are fie-care biserica în parte şi o parohie în genere, precum şi din ce comună saŭ comunĭ se compune parohia.

10). Impărţirea parohiilor prin oraşe se va face după chibzuiala Chiriarhuluĭ respectiv, afară de oraşele în care este multă populaţiune de rit strein, unde împărţirea parohiilor se va face după numĕrul total al familiilor ortodoxe calculat câte 500 la o parohie, împărţind oraşul în atâtea parohiĭ de câte orĭ vor fi 500 familiĭ, orĭ şi care ar fi numĕrul bisericilor ce s'ar coprinde în acea despărţire.

11). Acéstă lucrare se va presenta de P. P. S. S. Chiriarhĭ eparhioţĭ în sesiunea de tómnă a Sântuluĭ Sinod, spre a forma un tabel general de tóte parohiile din România, a fixa împreună cu Domnul Ministru de Culte sumele necesare pentru toţĭ servitoriĭ bisericeştĭ şi întreţinerea bisericilor, şi în urmă a-l presinta Guvernuluĭ ca să-l supună la deliberarea Corpurilor legiuitóre, spre a fi transformat în o anume lege pentru cler şi cult.

CUVÊNT

„Lupta cea bună m'am luptat, lucrul am sevêrşit, credinţa am păzit-o; iar ce este maĭ mult, mě duc să iaŭ cununa pe care Domnul o va da mie în ḑiua rěsplătireĭ“. (Timoteiŭ, 2. cap, 4. vers. 7. 9).

Triştĭ auḑitorĭ!

Viaţa omuluĭ este asemenea tuturor vieţuitórelor pămêntuluĭ: tóte se supun morţeĭ, tóte se supun acestuĭ rege al natureĭ, care n'a cruţat dintr'un început nicĭ o fiinţă; acestuia se supune şi omul, fiinţa cea maĭ perfectă, creată după chipul şi asemănarea luĭ Dumneḑeŭ; mortea nu scie nicĭ de vitejie, nicĭ de milă; înaintea eĭ se plécă împěratul ca şi robul; ea este óspetele îndrăsneţ, intră fără frică şi ĭa fără să întrebe; vine în ora care n'o aşteptăm, şi ne ĭa atuncĭ, când ne place să trăim. De aceea Mântuitoriul Christos ḑice: „Privighiaţĭ şi fiţĭ gata că nu sciţĭ ḑiua, nicĭ césul întru carele Fiul omuluĭ va veni“. Privighiaţĭ şi fiţĭ gata cu fapte bune şi virtuţĭ, căcĭ numaĭ acestea ne va pune în apropiere de Dumneḑeŭ, acestea ne va mări în lumea acésta, ĭar în cea viitóre va fi asemenea faruluĭ, care într'o nópte întunecósă luminéză calea rătăcituluĭ navigator.

Părintele Ión Călăraşanu, la a căruĭ înmormêntare ne am adunat, încă din tinereţe s'a îngrijit a-şĭ aprinde candela faptelor bune, încă din tinereţe s'a deprins a fi virtuos; a fost preotul a căruĭ viaţă trebue s'o imităm cu toţiĭ; mare în fapte bune, mare ca om virtuos, în nenorocire ca şi în fericire, Sânţia sa Părintele Ión Călărașanu a rĕmas acelaşĭ. Părintele Ión Călăraşanu s'a născut în judeţul Ialomiţa satul Birleştĭ în 1809; părinţiĭ seĭ maĭ târḑiŭ se strĕmută în oraşul Călăraşĭ; ĭar tênerul Ión setos de a-şĭ înavuţi mintea cu cunoscinţe maĭ întinse veni la Bucurescĭ, unde din fericire făcu cunoscinţă cu preoţiĭ bisericeĭ Lucacĭ, protopopu Andreiŭ, preotul Roş şi Anton Pană renumitul poet popular şi cântăreţŭ la acéstă sântă Biserică. După ce candidă cât va timp, atât de mult căpătă încrederea enoriaşilor acesteĭ Bisericĭ, în cât îĭ propuse de a-l hirotoni preot, şi tênerul Ión fiind căsătorit deja cu fiica preotuluĭ Mihail din satul Jilava, judeţul Ialomiţa, procedă la actul hirotonieĭ pe acéstă Biserică; ast-fel că în timp de 9 anĭ cât a păstorit, ajunse a fi stimat nu numaĭ de enoriaşiĭ acesteĭ Bisericeĭ, dar chiar autorităţile nóstre eclesiatice începu a-şĭ arunca privirile asupra Pr. Ión Călăraşanu; nu numaĭ ḑic pentru un serviciu frumos, tact şi dra-

goste pornită din inimă, dar chiar și pentru caracterul seŭ cel tare, şi hotărît. Arhiereul Sadovénu însărcinat de epitropia Domniţa Bălaşa, a găsi un preot cuviincios și destoĭnic pentru sus numita Biserică, singurul pe care îl credu maĭ demn fu Părintele Ión Călărăşan; cu tótă resistenţa de a nu-şĭ părăsi Biserica, unde se deprinsese, ne maĭ putênd resista chiriarhuluĭ, în urma unuĭ concurs de alegere, ce s'a făcut la Biserica Sărindar în faţa epitropilor, Arhiereul Sadovénu ce fusese faţă la acéstă alegere, în urma serviciuluĭ divin, felicită pe Părintele Ión Călărăşanu de preot al DomniţeĭBălaşa. Câtă măhnire, de ce durere sufletéscă fu coprins Părintele Ión Călărăşanu când se gândea la dragostea cu care îl îmbrăţişa enoriaşiĭ sěĭ, şi maĭ mult la ceĭ peste cincĭ-sute fiĭ de ispovedanie cariĭ în,orĭ-ce privinţă îĭ cerea consiliile sale. Strĕmutat la Domniţa Bălaşa a servit maĭ mult ca patru-decĭ de anĭ; în acest interval a fost protoĭereŭ, membru în consistoriu, preşedinte în cele din urmă al consistoriuluĭ, ne spuea Sânţia sa, cum veniaŭ preoţiĭ cu diferite pricinĭ, uniĭ din eĭ din nesciinţă se învinovĕţeaŭ singurĭ, dar Sânţia sa căuta a face amânărĭ, că dór s'ar găsi mijlóce să'ĭ scape; altora le arăta în particular, cum se procedeze, ca să pótă eşi din încurcătură. In trecat vĕ spuseiŭ acestea că să vedeţĭ de ce inimă era dotat Părintele Ión Călărăşanu. In anul 1880 dărâmându-se Biserica Domniţa Bălaşa, pentru restaurarea eĭ din noŭ, Părintele Ión Călărăşanu se retrase dela Biserică şi din consistoriu, parte din causa bĕtrâneţilor, ĭar pe de alta vedea că consistoriuluĭ i se lăsase numaĭ o umbră în darea hotărîrelor judecătoreştĭ; venerabilul bĕtrân obicĭnuit a dormi cu Scriptura şi Pidalionul la cap, nu-ĭ venea să-şĭ calce consciinţa, şi credincios unuĭ vot făcut de părinţiĭ sěĭ, se hotăreşte a se duce la mônăstirea Cernica, cu tóte stăruinţele depuse de uniĭ şi de alţiĭ, de a nu se duce Sânţia sa. rĕmase tare şi neclintit în hotărîrea sa şi tutulor ceĭ ce îĭ diceaŭ le rĕspundeaŭ ast-fel: *Pravila care am deschis-o patru-decĭ de anĭ pentru alţiĭ, acum a venit rândul ca să deschid şi pentru mine.*. In anul 1882, Decemvrie 19 sânţia sa părintele Ión Călărăşanu se tunde în monahism, şi de atuncĭ şi până astă-dĭ pórtă numele de Iosif Ieromonah; bucuria ce simţea acum era ceva nedescris, căcĭ Dumnedeŭ ĭ-a ajutat de a înplinit şi acéstă făgăduinţă.

Fraţilor! activitatea PărinteluĭIón Călăraşnu este aşa de întinsă, aşa de mare, cât cred că voiŭ omite multe din cele ce Sânţia sa a lucrat şi nu mi-a spus mie, şi ce alt iubiţĭ ascultătorĭ, v'aşĭ pune ca exemplu întâiu de căt acest frumos edificiu la care Sânţia sa a lucrat aprópe în tótă viaţa sa, de şi a contribuit materialiceşte şi alte persóne, ca Constantin Atanasiu, ca Anghel Hagi Pandele,

dar plan şi tot ce s'a maĭ adăugat în urmă s'a făcut prin Părintele Ión Călăraşanu. Biserica posedă o pereche case în strada Şepcarĭ, dăruită de D-na Uţa şi Manole, altele în strada Tauruluĭ dela Anton Pană şi Ecaterina ; un loc în faţa Bisericeĭ, care puindu-se la licitaţie, preţul cel maĭ avantagios l-a dat Părintele Călăraşanu. Cu aceştĭ banĭ s'a cumpărat efecte, şi aşa aŭ stat până la anul 1885, când totu prin activitatea Părinteluĭ Ión Călăraşanu s'a că pătat 5000 de leĭ dela D-nul Elefterie Protopopescu; cu aceştĭ banĭ şi cu ceĭ de maĭ sus, actualiĭ epitropĭ în care Părintele Ión Călăraşanu avea mare încredere, se sfătuiră împreună cu Sânţia sa să facă o pereche case în curtea bisericeĭ, care case să şi făcu în acelaşĭ an, purtând titlu Părinteluĭ Ión Călăraşanu şi al reposatuluĭ Elefterie ca ctitorĭ fondatorĭ. Nu numaĭ atât, Părintele Ión Călăraşan a dăruit bisericeĭ Lucacĭ o casă a sa în strada Şepcarĭ No. 5, din venitul căria s'a destinat câte-va persóne de Sânţia sa ca să le dea ajutor, să i se facă pomenirĭ de patru orĭ pe an, la 8 Maiŭ ḑiua naştereĭ, 21 Maiŭ St. Constantin şi Elena, 8 Noemvrie Sântu Mihail şi Gabriil şi la hramul cel mare Sântul Ierarh Nicolae. Nu maĭ vorbesc de modul cum s'a cumpĕrat locul din curtea Biseriei Ciauş Radu, de modul cum s'a făcut clopotele Bisericeĭ Cărămidarĭ şi altele multe pe care le las la o parte. Părintele Ión Călăraşanu atât de mult a iubit biserica Lucacĭ, încât chiar mica sa bibliotecă cu care s,a îndeletnicit în tótă viaţa sa, a dăruit-o sus numiteĭ bisericĭ. Sânţia sa spunea de multe orĭ: *Taĭcă !* când nenorocirea mĕ apasa, când întristarea 'mĭ covârşa puterile, atuncĭ singura mea mângâere era Scriptura şi vieţile Sânţilor. Şi cu adevĕrat când se gândeşte cine-va la mulţimea de nenorocirĭ ce a isbit succesivŭ unele dupe altele pe P. I. Călăraşanu şi familia sa, staĭ în loc şi te gândeştĭ om a fost acesta, saŭ maĭ pre sus de om? Cum a putut resista atâtor nenorocirĭ? din patru-spre-ḑece copiĭ ce a avut din căsătoria sa, treĭ-spre-ḑece aŭ murit, rĕmâind numaĭ Dómna Anastasia Voiculescu. In anul 1852 móre soţia sa Ecaterina, nu trecu mult timp la mijloc, şi móre băiatu de 19 anĭ, anume Vasile, clasa a cincea Liceŭ ; în anul 1881 perde pe singurul seŭ ginere, Diaconu Ión Voiculescu, sprijinul bĕtrâneţelor sale, rĕmâind Dómna Anastasia Voiculescu vĕduvă cu patru copiĭ, afară de Dómna Ecaterina Capşa, trecută în căsătorie. Sânţia sa Părintele Călăraşanu era retras acum la Mônăstire pentru a-şĭ petrece ultimile ḑile în pace, departe de societate şi de tóte amărăciunile eĭ. Dar este chiemat din nouă la luptă! este chiemat să fie poveţuitorul familieĭ, şi să împarţă nenorocirile şi durerile ce -ĭ întimpinase cu toţiĭ. In anul 1882 Februarie móre Iancu fiul cel maĭ mare al DómneĭA-

nastasia Voïculescu şi nepotu Părinteluï Călărăşan în erate de 24 de anï; se credea că vor fi scutiţï, se credea că cupa suferinţelor s'o fi umplut, dar nu! trebuia să bea un pahar şi maï mare, trebuia sĕ vadă mórtea scumpeï sale nepóte, a Dómneï Ecaterina Capşa, flórea familieï sale, când înnumera abea 29 de anï aï etăţei sale. Acestea tóte aŭ desgustat atât de mult pe venerabilul betrîn, în cât totul îï displăcea; singura sa mângâere maï era Domnu Voïculescu, şi ceï treï nepoţï aï seï, pe care îï povetuia în tot-déuna cum să petrécă creştineşte, cum să rabde în nenorocirï, cu alte cuvinte cum să fie virtuoşï, arătând preţul virtuţeï, şi paguba sufletéscă şi trupéscă ce o aduce viţiul. In luna Septembrie Părintele Ión Călărăşanu, obosit de atâtea suferinţe, se întórse dela Monastire pentru aşï maï vedea pe iubita sa fiïcă, pe scumpi seï nepoţï; de atuncï cădu prada uneï bóle, care sfîrşa pe venerabilul bĕtrân pe fie-care ḑi; şi alaltăerï în ḑiua de 23 Februarie, la 2 ore după prînḑ, Părintele Ión Călărăşanu, înconjiurat de fiica sa, de nepoţi seï pe care încă de diminéţă îï chïemase lângă patul sĕu, dupe ce îï privi atât pe uniï cât şi pe alţiï, móre cu oftatul pe buze, că de acum rĕmâneaŭ şi maï streinï de cum fusesa până acum.

Fraţilor, de şi Părintele Călărăşanu a trecut din acéstă viaţă, dar faptele sale, virtuţile sale vor rĕmânea noşterse din sufletul tutulor celor ce l'aŭ cunoscut. Acest edificiu atât de măreţ va spune posterităţeï, cu voce tare, cine a fost Părintele Ión Călărăşanu, şi de ce sentimente era dotat el pentru biserica. Enoriaşiï bisericeï Lucacï vor pronunţa în tot-deuna cu respect şi stimă numele Părinteluï Ión Călărăşanu; căcï câte ostenele, câte vorbe necuviinciόse la adresa Părinteluï Călărăşanu, tóte acestea le a suferit venerabilul bĕtrân fiind mângâeat cu dorinţa, de a căpăta biserica órecare venit, din care să se pótă întreţine un personal cuviincios, ast-fel ca enoriaşiï să pótă fi în tot-deauna mulţumiţï. Tot cel ce aŭ avut contact cu Părintele Ión Călărăşanu, nu póte ḑice alta, decât că Părintele Ión Călărăşanu a fost mare în fapte bune, mare ca om virtuos, tare şi puternic la cuvênt şi în decisiunile sale. Acum nu rĕmâne a ḑice alt decât: Rĕmâï sănĕtósă fiică iubită, rĕmâneţï sănĕtoşï scumpiï meï nepoţï; rĕmâneţï sănĕtoşï fraţï în Domnul; aduceţi-vĕ aminte, şi vĕ rugaţï pentru mine către Dumneḑeŭ, căcï eŭ cu lupta, cea bună m'am luptat, lucrul am sevêrşit, credinţa am păḑit-o; ïar ce este maï mult, mĕ duc să ïaŭ cununa pe care Domnul o va da mie, în ḑiua resplătireï. (Timoteiŭ. 2. cap. 4. v. 7. 9).

Preotul Ión Iordăchescu
Biserica Lucacï.

CUVÊNT DESPRE CREDINȚĂ.

Creștinilor!

Noĭ în toate ḑilele auḑim cetim şi ḑicem: *Creḑ întru unul Dumneḑeu;* şi întru unul, Domn Iisus Christos. Dar întrebându-ne între noĭ ce rĕspuns vom da? Vom rĕspunde așa: că în privirea credinţeĭ noĭ suntem orbĭ, şi în lucrarea credinţeĭ, suntem morţĭ; fiind-că acéstă credinţă a nóstră este cam nesĕvêrşită, pentru că are lipsă de vedere; că nu cunóştem ce credem, și are lipsă la lucrare, că nu vieţuim după cum credem. Credinţa nóstră este de doue felurĭ: Este credinţă cunoscĕtóre, şi este credinţă lucrătóre. Credinţa, cea cunoscĕtóre este doara că numaĭ credem tóte câte învaţă şi porunceşte legea, dar fapte bune nu are, și ast-fel de credinţă nu mântueşte pre om. Iar credinţa lucrătóre este acésta care crede şi tot-o-dată împlineşte tóte câte învaţă şi porunceşte legea. Acésta este credinţa cea adevĕrată, care îndreptéză şi mântueşte pre om. Aşa credinciosul crede că Dumneḑeŭ este în tot locul şi că nu este nicĭ un loc ascuns unde să nu pótă pĕtrunde vederea luĭ; și în acelaşĭ timp se fereşte de pĕcate şi de fapte rele, întórce ochiĭ sĕĭ de către tótă fapta cea rea, întinde mânile sale către sĕracĭ, îĭ îmbrăţişéḑă cu milă şi cu îndurare; fuge de desfrênărĭ, şi păzeşte tóte poruncile luĭ Dumneḑeŭ cu credinţa şi cu fapta. Unul ca acesta este caracterul omuluĭ adevĕrat și iubitoriŭ de cinstea luĭ Dumneḑeŭ.

Dar omul cel puţin credincios fiind-că ochiĭ sĕĭ ceĭ sufleteştĭ sunt înpăejinaţĭ pentru împuţinarea credinţeĭ, prea lesne se amestecă şi se înfășură în valurile necredinţeĭ şi cade în pĕcate, şi sevêrşeşte orĭ-ce fără-de-lege şi se face rob diavoluluĭ; căcĭ este ştiut că orĭ-care de cine să biruieşte de acela să şi robeşte. Precum a fost și Iuda vênḑĕtorul. Ce socotiţĭ creștinilor, că Iuda nu credea? Ba credea, că dacă n'ar fi creḑut nu se făcea apostol şi n'ar fi mers după Domnul. Credea, dar puţin, credea, dar sĕ îndoia, şi prea lesne s'a tras de iubirea de argint; şi acéstă patimă a luĭ din ucenic, îl făcu vênḑetor. Dar vaĭ! că şi noĭ adesea-

orĭ ne asemĕnăm luĭ Iuda pentru că din limbă ḑicem: *Creḑ întru unul Dumneḑeŭ*, ĭar inimile nóstre sunt departe de credinţa cea a-d-verată şi nimic din faptele nóstre nu se potriveşte cu înţelesul acelor ḑicerĭ. Cu credinţa credem că sântă şi mântuitóre este porunca iubireĭ de aprópele; ĭar cu faptele uneltim fel şi chipurĭ de vicleşugurĭ în potriva vecinuluĭ nostru; îl pizmuim şi-l vrăjmăşim. Cu credinţa credem că adevĕrat este că cum vom erta ni se va erta; ĭar cu fapta căutăm rĕsbunare pentru cea maĭ mică greșală. Cu credinţa credem că cel ce face bine sĕraculuĭ împrumută pe Dumneḑeŭ, ĭară cu fapta ne silim să luăm şi ceea ce are sĕracul. Ast-fel de credinţă ne înşală şi ne depărtéză de mântuire. Mulţĭ creştinĭ întrébă dar noĭ cum putem să ne mântuim? Eŭ rĕspund unora ca acestora, că este prea lesne a se mântui cine-va numaĭ să voiască: Cum vreţĭ să vĕ facă voue ómenĭ, faceţĭ și voĭ lor asemenea. Iacă calea care ni-o arată Sânta Evangelie.

Iubiţilor! Noĭ credem, punem temeiŭ pe cuvêntul Domnuluĭ, *că tot cel ce va crede şi se va boteza*, se va mântui. Aşa dar, fiind-că noĭ am creḑut şi ne-am botezat, suntem prin urmare desĕvêrșit mântuiţĭ? Ne înşelăm! Băgaţĭ de sémă fraţilor că, Domnul Christos acolo în Sânta Evangelie a ḑis: pentru credinţa cea adevĕrată care nicĭ-o-dată nu e despărţită de fapta cea bună. Despre acesta ne încredinţéză şi Apostolul Iacov (2, 18), ḑicênd: *Frate, arată-mĭ tu credinţa din faptele tale, şi -ţĭ voiŭ arĕta şi eŭ credinţa mea din faptele mele; că precum corpul fără suflet mort este, aşa şi credinţa fără fapte mórtă este.*

Creștinilor!

Acela care crede şi mărturiseşte numaĭ cu limba fără a simţi şi inima luĭ vre-o umilinţă, şi în sfêrşit acelor ce nu pune în lucrare ceea ce crede acela are numaĭ numele de creştin; căcĭ îĭ lipseşte temeiul credinţeĭ, adică fapta cea bună. Apostolul Pavel scrie către corintenĭ (6, 14): Nu vĕ înjugaţĭ în alt jug cu ceĭ necredincĭoşĭ; căcĭ ca ce împărtăşire are credinţa cu necredinţa, şi lumina cu întunericul? Să avem aşa dar fraţilor credinţă roditóre şi să ascultăm povĕţuirile cele bune ale celor maĭ înţelepţĭ decât noĭ.

Preotul Michail Niţă Duhovnic.

Comuna Conțeștiĭ.

ROMANIA

SANTA EPISCOPIE
A
EPARCHIEĬ ROMNICU
NOUL SEVERIN

No. 323.

1888, Martie 12.

Prea Sânţite,

D-l Lt. Colonel Gr. Ghidionescu şi soţia D-sale Olga, din R. Vâlcea, bine voind a oferĭ Bisericeĭ Catredale a St. Episcopieĭ Nóstre o cruce mare de lemn frumos lucratǎ, pentru vohodul din Joĭa cea mare a sântelor Patimĭ, vĕ rugǎm, bine-voiţĭ a face sǎ li se aducǎ mulţǎmirĭ publice prin jurnalul „Biserica Orthodoxǎ Românǎ" pentru asemenea piósǎ şi laudabilǎ faptǎ, spre încuragiarea şi esemplul şi al altora.

Primiţĭ, Prea Sânţite, ale Nóstre în Hristos frǎţeştĭ îmbrǎţişerĭ.

Episcop, **Ghenadie.**

Şef. Cancel. *N. G. Protopopescu.*

Pre Sânţituluĭ Preşedinte al Redacţieĭ Jurnaluluĭ „Biserica Orthodoxǎ Românǎ".